

Bilag til
DAS

10. juni

2015

Punkt 3: Første udkast til styringsaftale 2016

- Bilag 1: Udkast styringsaftalen 2016. NB: ny tekst er markeret med rød skrift
- Bilag 2: Udkast til styringsaftalen 2016 – bilag 1 (specifikationen). NB: ny tekst er markeret med rød skrift
- Bilag 3: Oversigt over andelen af central ledelse og administration i taksterne for 2015

Punkt 4: Første udkast til Udviklingsstrategi 2016

Bilag 1: Udkast til Udviklingsstrategi for 2016

Punkt 5: Første udkast til afrapportering på den centrale udmelding vedrørende voksne med kompleks erhvervet hjerneskade

Bilag 1: Udkast til Nordjyllands afrapportering til Socialstyrelsen på den centrale udmelding vedrørende voksne med kompleks erhvervet hjerneskade

Punkt 6: Første udkast til afrapportering på den centrale udmelding vedr. børn og unge med alvorlig synsnedsettelse

Bilag 1: Udkast til Nordjyllands afrapportering på den centrale udmelding vedrørende børn og unge med alvorlig synsnedsettelse

Punkt 7: Afrapportering fra arbejdsgruppe vedr. ledsagelse

Bilag 1: Arbejdsgruppens afrapportering

Bilag 2: Samlet oversigt over svarene på arbejdsgruppens spørgeskemaundersøgelse vedr. ledsagelse (bilag til afrapporteringen)

Punkt 8: Afrapportering på ministertema 2015 omkring anbragte børn og unges undervisning og uddannelse

Bilag 1: Afrapportering Ministertema 2015

Punkt 9: Statusdrøftelse af tilbuddene omfattet af det forstærkede samarbejde

Bilag 1: Supplerende regnskabstal til årsrapporter

Bilag 2: Region Nordjylland - høringssvar - Det forstærkede samarbejde

Punkt 11: Socialtilsyn Nords årsrapport for 2014 samt øvrige orienteringspunkter

Bilag 1: Socialtilsyn Nord Årsrapport 2014

Punkt 15: Svar på henvendelse vedrørende senfølger ved seksuelt misbrug

Bilag 1: Brev til Ministeriet for børn, ligestilling, integration og sociale forhold vedr. senfølger af seksuelt misbrug

Bilag 2: Notat vedr. senfølger af seksuelt misbrug

Bilag 3: Svar på henvendelse vedrørende senfølger ved seksuelt misbrug

Punkt 3: Første udkast til styringsaftale 2016

- Bilag 1: Udkast styringsaftalen 2016. NB: ny tekst er markeret med rød skrift
- Bilag 2: Udkast til styringsaftalen 2016 – bilag 1 (specifikationen). NB: ny tekst er markeret med rød skrift
- Bilag 3: Oversigt over andelen af central ledelse og administration i taksterne for 2015

KKR

NORDJYLLAND

Udkast til Styringsaftale

1. januar

2016

Styringsaftalen er en del af den samlede rammeaftale for det specialiserede socialområde og specialundervisning. Rammeaftalen omfatter de nordjyske kommuner og Region Nordjylland

Udkast til Styringsaftalen 2016

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Grundlæggende principper	3
3. Specifikation af hvilke tilbud aftalen omfatter	4
3.1 Sociale tilbud omfattet af aftalen	4
3.2 Specialundervisningstilbud omfattet af aftalen.....	4
4. Aftaler om takstfastsættelse	5
4.1 Opfølgning på takstudvikling	5
4.2 Anvendt belægningsprocent i takstberegningen.....	5
4.3 Omkostningsbaserede takster inkl. overhead	6
4.4 Håndtering af over-/underskud	6
5. Aftaler om takststruktur.....	7
6. Aftaler om oprettelse og nedlæggelse af tilbud.....	7
6.1 Etablering af nye tilbud	7
6.2 Aftaler om lukning af tilbud.....	7
7. Aftaler om afregning og betaling.....	8
8. Forhandlede ændringer i forhold til taksten	9
9. Ydelser der ikke er omfattet af styringsaftalen	9
10. Tilkendegivelse fra kommunalbestyrelserne om overtagelse af regionale tilbud.....	9
11. Køb og salg af ydelser over regionsgrænsen.....	10
Bilag til Styringsaftalen	11

1. Indledning

Styringsaftalen har til formål at lægge rammerne for kapacitets- og prisudvikling på det specialiserede socialområde i det kommende år for de tilbud i regionen, der er omfattet af rammeaftalen.

Endvidere er formålet med styringsaftalen at fastlægge de styringsmæssige principper for køb og salg på tværs af kommunegrænserne.

Der er i styringsaftalen derfor lagt vægt på, at den understøtter, at der altid er de rigtige tilbud til en omkostningseffektiv pris.

Det bemærkes, at styringsaftalen sprogligt skelner mellem "betalingskommuner", "handlekommuner" og "driftsherrer". Betalingskommunen er den kommune, der har betalingsforpligtelsen i forhold til det tilbud, borgeren visiteres til. Handlekommunen er den kommune, som har myndighedsansvaret (visitationsansvaret) i forhold til borgeren. Driftsherren er kommunen eller Region Nordjylland, som driver tilbuddet. Som hovedregel vil der være et sammenfald mellem handle- og betalingskommune. I tilfælde, hvor en borger er flyttet på tværs af kommunegrænser, og der samtidig er afgivet refusionstilsagn, vil handlekommunen være forskellig fra betalingskommunen.

Der henvises til styringsaftalens bilag 1 for en uddybende specifikation af aftalen, herunder gennemgang og konkrete eksempler på takstberegning.

2. Grundlæggende principper

Der er enighed mellem kommunerne i den nordjyske region og Region Nordjylland om, at følgende principper lægges til grund for denne aftale:

- **Incitament til effektiv drift**

Driftsherren skal have incitament til at sikre en løbende økonomisk effektiv drift, herunder at der sker den nødvendige tilpasning af kapaciteten. Den løbende tilpasning er afgørende for at undgå tomme pladser og dermed minimere risikoen for underskud. For at opnå den nødvendige smidighed og fleksibilitet i rammeaftalens periode kan driftsherren foretage midlertidige ændringer af tilbud i form af kapacitets-tilpasninger.

Myndighed skal have incitament til at indgå rettidig dialog med driftsherren om forventninger og ændringer i efterspørgslen.

- **Taksterne skal være retvisende og omkostningsbaserede**

Sammenlignelige ydelser skal kunne sammenlignes på priserne udregnet efter samme principper. Takstsystemet skal være gennemsigtigt og understøtte en god sammenhæng mellem pris, indsats og borgerens behov. Administrationen af takstsystemet skal være enkel, men samtidig give mulighed for differentiering.

- **Budgetsikkerhed for kommunerne og Regionen**

Risiko for uforudsete udsving i økonomien skal dækkes ind. De indarbejdede beregningsgrundlag, som er grundlag for taksterne, skal være realistiske i forhold til de faktiske forventede omkostninger. Løbende dialog og tilpasning af kapaciteten skal være med til at sikre kendskab til pladsbehovet samt sikre takststabilitet.

- **Udviklingstiltag**

Driftsherren skal sikres finansiell mulighed for løbende udvikling. Omfanget af udviklingstiltag kan fastsættes i den årlige rammeaftale.

3. Specifikation af hvilke tilbud aftalen omfatter

3.1 Sociale tilbud omfattet af aftalen

Region Nordjyllands sociale tilbud er altid omfattet af styringsaftalen.

De kommunale sociale tilbud er omfattet af styringsaftalen, hvis der er behov for koordinering. Koordineringsbehovet vurderes gennem en gruppering af de kommunale sociale tilbud i følgende 3 kategorier:

- Kategori 1: Tilbud, som alene anvendes af driftsherren. Disse er *ikke* omfattet af styringsaftalen.
- Kategori 2: Tilbud, som anvendes af en eller få andre kommuner end driftsherren. Disse tilbud er omfattet af styringsaftalen, men kan undtages, hvis der er tale om tilbud med åbenlys lav kompleksitet, eller hvis der er indgået bilaterale aftaler med køberne.
- Kategori 3: Tilbud, der i omfattende grad anvendes af andre kommuner end driftsherren (mindst 4 forskellige kommuner). Disse tilbud er omfattet af styringsaftalen, men kan undtages, hvis der er tale om tilbud med åbenlys lav kompleksitet.

Tilbud kan ikke ændre kategori i løbet af året, men kun i forbindelse med indgåelse af styringsaftalen.

Oversigt over de enkelte tilbud vedlægges styringsaftalen som bilag¹. Det anbefales, at alle rammeaftaletilbud på Tilbudsportalen henviser til den gældende styringsaftale for regionen Nordjylland med tilhørende bilag.

3.2 Specialundervisningstilbud omfattet af aftalen

Styringsaftalen omfatter indenfor specialundervisningsområdet de af Region Nordjylland drevne lands- og landsdelsdækkende undervisningstilbud til børn og unge under 18 år og for voksne.

¹ Der henvises til takstbilaget, der foreligger i november 2015. Bilaget foreligger pga. størrelsen kun elektronisk, se www.rammeaftalernord.dk

Aftalen omfatter desuden undervisningstilbud for voksne med tale-, høre- og synsvanskeligheder (kommunikationscentre), der drives af Region Nordjylland, samt regionale undervisningstilbud (kommunikationscentre), der er overtaget af en kommune.

Aftalen omfatter dermed følgende konkrete tilbud indenfor specialundervisningsområdet²:

- Center for Døvblindhed og Høretab
- Institut for Syn og Hørelse
- Den Sikrede Institution Kompasset
- Taleinstituttet/Hjerneskadecenter Nordjylland

Målgruppen for undervisningstilbuddene er fysisk eller psykisk handicappede, samt unge på sikrede institutioner.

De omfattede tilbud er underlagt de generelle vilkår, der fremgår af denne styringsaftale, herunder specifikationerne i bilag 1. Herudover er der for hvert enkelt undervisningstilbud indgået en række specifikke aftalevilkår. De specifikke aftalevilkår for de undervisningstilbud, der drives af Region Nordjylland, fremgår af styringsaftalens bilag 2.

De specifikke aftalevilkår for Taleinstituttet/Hjernesgade Nordjylland fremgår af bilag 3.

4. Aftaler om takstfastsættelse

Taksten for en plads fastsættes for et år ad gangen i Rammeaftalen.

Taksterne for det følgende år (inkl. omkostningskategorierne) indmeldes ultimo oktober hvert år. Der udarbejdes takstbilag med oversigt de udmeldte takster³.

Taksterne danner udgangspunkt for en eventuel forhandling. En forhandlet ændring af den udmeldte takst skal altid være begrundet objektivt i forhold til ydelsens indhold eller omfang. En forhandlet ændring er således enten en tillægsydelse eller en reduktion i indsatsen.

4.1 Opfølgning på takstudvikling

Det er aftalt at følge takstudviklingen med det formål at skabe tillid parterne imellem via åbenhed og dialog. Den relevante form for opfølgningen aftales løbende i Den Administrative Styregruppe.

4.2 Anvendt belægningsprocent i takstberegningen

Aftalens hensigt er at understøtte principperne om retvisende takster.

Det forudsættes, at den budgetterede belægningsprocent ligger fra 95 til 100 for dag- og døgntilbud. Af hensyn til at sikre effektiv drift anbefales det, at der maksimalt anvendes en belægningsprocent på 98.

² Det bemærkes, at de fire nævnte tilbud også leverer ydelser efter Servicelovens bestemmelser.

³ Takstbilaget foreligger i november 2015, der henvises til websiden for Sekretariat for Rammeaftaler (www.rammeaftalernord.dk)

Ved korte forløb, akut- eller aflastningstilbud er den minimale budgetterede belægningsprocent ved takstberegningen 90.

Ovenstående kan kun fraviges efter konkret godkendelse i den administrative styregruppe.

4.3 Omkostningsbaserede takster inkl. overhead

Aftalens hensigt er at understøtte principperne om retvisende og omkostningsbaserede takster.

Af hensyn til sammenligneligheden og gennemskueligheden specificeres indholdet af ydelserne i taksten på omkostningskategorier. Kategorierne fremgår af specifikationen til styringsaftalen i bilag 1.

Takster beregnes ud fra omkostningsbaserede principper. Dette indebærer, at taksterne indeholder en række omkostninger, som ikke vedrører tilbuddenes direkte drift, f.eks. overhead, renter og afskrivninger. **Overhead defineres som andelen af eventuel central ledelse og administration. Andelen af eventuel central ledelse og administration fastsættes som de faktiske omkostninger, eller som en fast procent af et tilbuds øvrige budget.**

I Nordjylland anvendes som udgangspunkt en konkret beregning af de faktiske omkostninger. Den konkrete beregning er nærmere beskrevet i specifikationen i bilag 1. Hvis der i stedet anvendes en fast procentsats, skal satsen holde sig inden for et fælles aftalt loft på maksimalt **[NB: sats skal aftales i DAS]**procent.

4.4 Håndtering af over-/underskud

Aftalens hensigt er at understøtte principperne om stabilitet og budgetsikkerhed.

Kommunale og regionale driftsherrer skal indregne tidligere års over- og underskud i taksten for ydelser og ydelsespakker i form af tillæg til eller reduktion af taksten.

Kommunale og regionale driftsherrer kan beslutte, at overskud på op til 5 pct. af takstberegningsgrundlaget ikke indregnes i taksten i efterfølgende år, men i stedet hensættes til senere brug.

Hensatte overskud skal anvendes inden for 5 år efter det år, overskuddet vedrører. Hensatte overskud kan anvendes til at dække underskud, effektivisere, kvalitetsudvikle eller lignende inden for driftsherrens samlede drift af ydelser og tilbud. Overskud på et tilbud, der indgår i en rammeaftale, kan ikke anvendes på et tilbud, der ikke indgår i rammeaftalen.

Den del af et eventuelt overskud, der overstiger 5 pct. af takstberegningsgrundlaget, skal for kommunale og regionale driftsherrer indregnes i taksten i form af en reduktion af taksten senest 2 år efter det år, overskuddet vedrører.

Underskud på op til 5 pct. af takstberegningsgrundlaget kan for kommunale og regionale driftsherrer ikke indregnes i taksten, men skal f.eks. dækkes ved effektivisering eller af tidligere hensatte overskud inden for driftsherrens samlede drift. Det bemærkes supplerende, at Regionen ikke *endeligt* kan finansiere et underskud. Dette skal således aftales nærmere i den enkelte situation.

Den del af et eventuelt underskud, der overstiger 5 pct. af takstberegningsgrundlaget, skal for kommunale og regionale driftsherrer indregnes i taksten senest 2 år efter det år, underskuddet vedrører.

5. Aftaler om takststruktur

Takstsystemet skal være gennemsigtigt og understøtte en god sammenhæng mellem pris, indsats og borgerens behov. Derfor anbefales, at driftsherren så vidt muligt anvender differentierede takster.

Driftsherren definerer selv sin takststruktur dog sådan, at der, med mindre andet er aftalt, anvendes enheds-, time-, dag- eller døgn takster.

Andre finansieringsformer

Udgangspunktet er, at tilbud og ydelser finansieres via betaling af en takst, og at taksterne beregnes efter et omkostningsbaseret princip på grundlag af samtlige tilbuddets omkostninger.

De steder, hvor det ikke er muligt at definere afgrænsede ydelser og beregne enhedstakster, vil det være muligt at anvende en trækingsret på et givet tilbuds ydelser eller ressourcer (jf. fx de specifikke aftalevilkår for Institut for Syn og Hørelse i bilag 2). Betalingen for en trækingsret kan beregnes ud fra:

- objektive kriterier, som f.eks. andel af befolkning
- andre kriterier, som f.eks. historisk anvendelse

Hvilket kriterium som anvendes, aftales i forbindelse med de årlige rammeaftaler.

Muligheden for at fravige takstprincippet og i stedet indgå aftale om andre finansieringsordninger (fx en abonnementsordning), der indebærer fælles finansiering uden direkte sammenhæng til anvendelsen af tilbuddene, kan være et element i en aftale om at understøtte efterspørgslen efter de mest specialiserede tilbud. De nærmere vilkår for, hvornår sådanne finansieringsordninger kan aftales, er fastsat i aftalen om et forstærket samarbejde, der er indgået som del af udviklingsstrategien.

6. Aftaler om oprettelse og nedlæggelse af tilbud

6.1 Etablering af nye tilbud

Omkostninger ved udvikling af nye ydelser kan ikke indregnes i taksterne for eksisterende ydelser.

Det er forbundet med opstartsomkostninger at udvikle nye tilbud (herunder større forandringer af allerede eksisterende tilbud). Nystartede tilbud kan derfor budgetteres med en lavere belægningsprocent i forbindelse med takstfastsættelsen i første driftsår, samtidigt med at driftsherren kan afskrive eventuelle driftstab fra første driftsår over en årrække på tre år frem for normalt et år.

6.2 Aftaler om lukning af tilbud

Forudsætning for permanent lukning:

Driftsherren har mulighed for hurtig lukning af tilbud/ydelse med lav belægningsprocent, men med en skriftlig orientering til den administrative styregruppe med en høringsperiode på 1 måned. Derefter træffes den endelige beslutning af driftsherren.

Høringssvaret har ikke opsættende virkning, men indgår som bidrag til driftsherrens endelige beslutning.

Økonomiske konsekvenser

Fordeling af evt. underskud (evt. overskud håndteres på samme vis):

Et underskud ved lukning af et rammeaftaletilbud dækkes ved, at underskuddet henføres til andre rammeaftaletilbud hos driftsherren.

Underskuddet skal dækkes ind ved, at driftsherren trækker på en eventuel hensættelse ved driftsherrens øvrige rammeaftaletilbud, eller ved at der forekommer en takststigning ved de øvrige rammeaftaletilbud.

I de tilfælde, hvor der ikke er andre rammeaftaletilbud ved driftsherren, der kan dække underskuddet, kan underskuddet lægges ud af kommunekassen, finansieret af takststigninger i næste takstår. Regionen kan dog ikke *endeligt* finansiere et underskud. Hvis et underskud i Regionen ikke kan dækkes af de samlede hensættelser på øvrige tilbud, må underskuddet hensættes på status og indregnes i øvrige rammeaftaletakster efter ovenstående principper.

Aftalemodellen foranlediger i videst udstrækning, at driftsherren udviser økonomisk ansvarlighed.

7. Aftaler om afregning og betaling

Kommuner, der køber ydelser i anden kommune eller i Regionen, indgår en skriftlig betalingsaftale med driftsherren. Ændringer i et aftalt tilbud indgås ligeledes skriftligt.

Det er altid handlekommunen, der indgår betalingsaftalen med driftsherren. Det er driftsherren, som udarbejder udkast til betalingsaftalen. Betalingsaftalen skal indeholde alle nødvendige detailoplysninger til brug for afregningen (jf. bilag 1 for nærmere specifikation heraf).

Det er som udgangspunkt betalingskommunen, der betaler driftsherren. I de tilfælde, hvor der er usikkerhed om hvem, der rettelig er betalingskommune i forhold til en given borger, indtræder handlekommunen som betalingskommune, indtil det er afklaret, hvilken kommune, der rettelig er betalingskommune. Når dette er afklaret, kan handlekommunen opkræve refusion ved betalingskommunen.

Er der uenighed om regningen, meddeles dette driftsherren, hvorefter det er driftsherren, der skal foretage de nødvendige berigtigelser, såfremt der er fejl i den fremsendte regning. Hvis afregningssystemerne og betalingsgangen skal fungere effektivt, er det vigtigt, at betalingskommunen ikke egenhændigt regulerer i den fremsendte regning.

Betalingsperioden er normalt fra startdato til ophørsdato under hensyntagen til et opsigelsesvarsel på løbende måned plus en måned.

Der betales som udgangspunkt fuldt ud i opsigelsesperioden med mindre andet er aftalt.

8. Forhandlede ændringer i forhold til taksten

Fra 2016 anvendes i styringsaftalen begrebet forhandlede ændringer i forhold til en udmeldt takst, for at beskrive det nye forhold, at taksterne kan danne udgangspunkt for en eventuel forhandling.

Forhandlingen kan enten resultere i en tillægsydelse eller en reduktion i indsatsen.

Det, at en takst forhandles, betyder, at myndighed og driftsherre forhandler om, hvad der skal til for at levere den ydelse, den enkelte borger er visiteret til. Det vil udelukkende være relevant at forhandle det, der knytter sig direkte til indsatsen for den enkelte borger.

For at kunne forhandle er det nødvendigt, at det for hver takst er synligt, hvor mange direkte støttetimer der gennemsnitligt er indeholdt i taksten. Direkte støttetimer forstås som det antal timer, hvor personalet er tilgængeligt for borgeren.

Forhandlingsrummet er således udmålingen af de direkte personaleressourcer, der skal bruges for at levere ydelsen, og ikke enhedspris eller lønniveau for ressourcen. En forhandling om øvrige omkostningselementer (som f.eks. bygninger og administration) er ikke mulig. Det vil nemlig betyde en prisdiskrimination, idet driftsherren ikke kan påvirke disse omkostninger for en enkelt borger.

Forhandlingen kan enten finde sted ved indskrivning eller som følge af en ændring i borgerens behov.

De nærmere aftaler for reguleringen af forhandlingerne mellem driftsherre og handlekommune – herunder tidsfrister samt fremgangsmåde, hvis parterne ikke er enige – er fastlagt i Styringsaftalens specifikation (se bilag 1; afsnittet vedr. forhandlede ændringer i taksten).

9. Ydelser der ikke er omfattet af styringsaftalen

Tilbuddene, der er omfattet af styringsaftalen, kan levere ydelser, der ikke er omfattet af styringsaftalen. Dette gælder bl.a. VISO-ydelser og særligt tilrettelagte uddannelsesforløb (STU).

Har en driftsherre anden virksomhed, skal denne virksomhed være fuldt finansieret. Det gælder eksempelvis tilbud, der udover deres almindelige daglige drift og ydelser også er VISO-leverandør.

En række af de sociale tilbud og undervisningstilbud, der er omfattet af rammeaftalen, driver også særligt tilrettelagte ungdomsuddannelsesforløb (STU). Det sker efter individuel aftale med den enkelte kommune.

10. Tilkendegivelse fra kommunalbestyrelserne om overtagelse af regionale tilbud

En kommunalbestyrelse har én gang i hver valgperiode mulighed for at overtage sociale tilbud eller undervisningstilbud, der ligger i kommunen, men drives af Regionsrådet. En kommune, der ønsker at overtage et regionalt tilbud, skal i henhold til lovgivningen meddele dette til Regionen senest den 1. januar i valgperiodens 3. år. Overtagelse skal ske senest den 1. januar i valgperiodens 4. år.

Overtagelsen af et tilbud skal drøftes i forbindelse med den årlige rammeaftale, og overtagne tilbud skal stå til rådighed for de øvrige kommuner i det omfang, det fastlægges i rammeaftalen.

En kommune, som ønsker at overtage et regionalt tilbud, skal tilkendegive ønsket i forbindelse med indmeldingerne til rammeaftalen for valgperiodens 3. år. Det vil for indeværende valgperiode (2014-2017) sige rammeaftalen for 2016.

Overtagelse af et regionalt drevet tilbud skal ske i henhold til bestemmelserne i lov om virksomhedsoverdragelse, og der skal i hvert enkelt tilfælde udarbejdes en konkret og individuel plan for overtagelse.

11. Køb og salg af ydelser over regionsgrænsen

Ved køb og salg af ydelser på tværs af regionsgrænser anbefales, at der udarbejdes en konkret og individuel købskontrakt eller betalingsaftale.

Bilag til Styringsaftalen

Bilag 1: Specifikation til styringsaftalen

Bilag 2: Specifikke aftalevilkår for regionalt drevne specialundervisningstilbud

Bilag 3: Specifikke aftalevilkår for Taleinstituttet/Hjerneskadecenter Nordjylland

Specifikation til Styringsaftalen for 2016 (UDKAST)

Indhold

Indledning	3
Grundlæggende definitioner	3
Grundlæggende principper	3
Aftale vedr. takststruktur og beregning.....	4
Beregning af budgetteret belægningsprocent	4
Håndtering af over-/underskud.....	4
Ydelsestyper	5
Hovedydelse som gennemsnitstakst.....	6
Basisydelse med tilvalgsydelser.....	7
Basistakster på hovedydelser ved gennemsnitstakst	7
Tillægsydelser/forhandlede ændringer.....	8
Andre betalingsmodeller.....	9
Valg af betalingsmodel bestemmes af ydelsestype.....	9
Lovhjemlet objektiv finansiering	9
Trækningsret	9
Rådgivningsydelser og ambulante ydelser på timetakstsbasis	10
Aftaler vedr. særlige tilbudstyper og ydelser	10
Særligt vedrørende det almene boligområde	10
Særligt vedrørende forsorgshjem og krisecentre.....	11
Særligt vedrørende betalingspraksis på aflastningspladser.....	11
Særligt vedr. kørsel til dagtilbud (SEL §103 og 104).....	12
Omkostninger i takstberegningen	13
Omkostningskategorier i taksten.....	13
Specifikation af indhold i omkostningskategorierne	13
Værdiansættelse og afskrivninger	15
Renter.....	16
Tjenestemandspensioner	16

Oversigt over overheadprocent i taksterne for 2015

DAS anmodede på sidste møde Sekretariatet om at udarbejde en oversigt over, hvor meget andelen af central ledelse og administration udgjorde i 2015 fordelt på de enkelte driftsherrer. Sekretariatet har på den baggrund udarbejdet en oversigt, der er baseret på data fra takstindmeldingen for 2015.

Det bemærkes til datagrundlaget, at driftsherrerne i forbindelse med den årlige takstindmelding skal oplyse takstens fordeling på 5 forskellige omkostningskategorier, hhv.:

- a. Løn og øvrige indtægter og udgifter, der kan henføres direkte til det pågældende tilbud.
- b. Udvikling – uddannelse af personale, opkvalificering af tilbuddet m.v.
- c. Administration (ledelse, administration, kontoromkostninger, IT m.v. på tilbuddet).
- d. Andel af central ledelse og administration (overhead).
- e. Tilsyn.
- f. Ejendoms- og kapitalomkostninger (vedligeholdelse/afskrivning m.v.).

Oversigten i tabel 1 nedenfor viser, hvor meget "kategori d" (overhead) udgør i forhold til summen af de øvrige kategorier. For at kvalificere billedet af tilbuddenes omkostninger til ledelse og administration er der supplerende udarbejdet en oversigt over, hvor stor en andel tilbuddenes omkostninger til ledelse og administration placeret på tilbuddet (dvs. omkostningskategorien c) udgør i forhold til det samlede beregningsgrundlag. Denne opgørelse fremgår af tabel 2 nedenfor.

Det fremgår af begge tabeller, at der er meget stor variation i det billede, der fremkommer. Det skal hertil imidlertid understreges, at de udarbejdede oversigter ikke kan benyttes til at konkludere noget entydigt om omkostningsniveauerne hos de enkelte driftsherrer.

Det skyldes, at der kan være stor forskel på, hvordan de enkelte driftsherrer opdeler deres omkostninger på de enkelte kategorier. Der er således forskellig praksis hos driftsherrer for, hvorledes omkostningerne til ledelse og administration kategoriseres – herunder om de samme omkostninger er placeret og indmeldt som overhead (dvs. kategori d), som "almindelig" administration på tilbuddet (kategori c), eller som en del af lønnen på det enkelte tilbud (kategori a).

Som eksempel på problemstillingen med forskellig kategoriseringspraksis kan nævnes, at der tilsyneladende – hvis man alene tager udgangspunkt i nedenstående tabeller – er driftsherrer, der slet ingen omkostninger har til ledelse af deres tilbud.

Det skal endvidere bemærkes, at der også kan være stor forskel på, hvordan den enkelte driftsherre har organiseret administrationen af sine tilbud, herunder i hvilket omfang administrationen er placeret på det enkelte tilbud eller organiseret centralt. Forskel i organisation kan derfor også være en årsag til variation blandt driftsherrerne med hensyn til hvor høj en overheadprocent, man fremstår med.

Kommune	2015
Brønderslev	6,4%
Frederikshavn	9,7%
Hjørring	8,0%
Jammerbugt	0,4%
Mariagerfjord	12,6%
Morsø	5,1%
Rebild	8,2%
Region Nordjylland	5,3%
Thisted	5,2%
Vesthimmerland	7,2%
Aalborg (F & B)	5,5%
Aalborg (Æ & H)	4,1%
Samlet gennemsnit (vægtet)	5,6%

Table 1: Andelen af central ledelse og administration (kategori d) i forhold til driftsherres øvrige omkostninger

Kommune	2015
Brønderslev	1,2%
Frederikshavn	6,2%
Hjørring	0,6%
Jammerbugt	7,1%
Mariagerfjord	7,0%
Morsø	0,3%
Rebild	10,2%
Region Nordjylland	8,4%
Thisted	7,9%
Vesthimmerland	9,5%
Aalborg (F & B)	4,3%
Aalborg (Æ & H)	3,0%

Table 2: Administration på tilbuddet (kategori c) i forhold til driftsherres samlede beregningsgrundlag

Punkt 4: Første udkast til Udviklingsstrategi 2016

Bilag 1: Udkast til Udviklingsstrategi for 2016

KKR

NORDJYLLAND

1. januar

Udviklingsstrategi 2016

Udviklingsstrategien er den ene del af den samlede rammeaftale for det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet. Rammeaftalen omfatter alle de nordjyske kommuner og Region Nordjylland, og består herudover af en styringsaftale.

**Udviklingsstrategi
Rammeaftalen 2016
Nordjylland**

Indholdsfortegnelse

1.	Rammeaftalens indhold og formål	3
2.	Strategier for det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet	5
2.1.	Det forstærkede samarbejde – et udvidet samarbejde om de mest specialiserede tilbud i Nordjylland	5
3.	Hovedtendenser på specialundervisningsområdet	6
3.1	Center for Døvblindhed og Høretab (Region Nordjylland)	6
3.2	Institut for Syn og Hørelse (Region Nordjylland)	7
3.3	Taleinstituttet/HjernesgadeCenter Nordjylland (Aalborg Kommune)	8
4.	Hovedtendenser på det specialiserede socialområde	9
4.1	Udviklingen i efterspørgslen efter tilbud/pladser	9
4.2	Udviklingen i kapaciteten i tilbud/pladser	10
4.3	Udviklingen i forhold til de forskellige målgrupper	11
5.	Fokusområder og ministertema	11
5.1	Udpegning af fokusområder for Udviklingsstrategien 2016	11
5.1.1	Misbrugsområdet i Nordjylland	12
5.1.2	Overgange fra sikrede institutioner til kommunale sociale foranstaltninger	12
5.1.3	Børn, unge og voksne med spiseforstyrrelser	13
5.2	Status/afrapportering af fokusområderne fra udviklingsstrategien 2015	13
5.2.1	Afrapportering på Socialstyrelsens centrale udmelding vedr. voksne med kompleks erhvervet hjerneskade	13
5.2.2	Afrapportering på Socialstyrelsens centrale udmelding vedr. børn/unge med alvorlig synsnedsettelse	13
5.2.3	Status: Sammenhængen mellem Socialområdet og Beskæftigelsesområdet	14
5.2.4	Afrapportering: Ministertema vedr. anbragte børn og unges undervisning og uddannelse	14
6.	Status for særlige tilbudstyper	15
6.1	Børnehus Nord	15
6.2	Socialtilsyn Nord	15
6.3	Fælles samråd for udviklingshæmmede lovovertrædere i Nordjylland	15
6.4	Sødisbakke (Botilbud med over 100 pladser)	16
6.5	Koordinering af lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger	17
6.5.1	Lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger	17
6.5.2	Benchmarkanalyse af de sikrede afdelinger	18

1. Rammeaftalens indhold og formål

Kommunerne bærer ansvaret for koordineringen af det specialiserede socialområde, og specialundervisningsområdet, og i forbindelse med dette arbejde udarbejdes der hvert år en rammeaftale, der skal godkendes af kommunalbestyrelserne og Regionsrådet. Rammeaftalen er kommunalbestyrelsernes og Regionsrådets redskab til på tværs at styre den faglige udvikling, kapacitet og økonomi på de to områder.

Formålet med rammeaftalen er dermed mere specifikt,

- ♦ at sikre og styre den faglige udvikling af tilbuddene på tværs af kommunegrænser, så alle kommuner og Region Nordjylland er i stand til at tilbyde de rigtige tilbud af høj kvalitet - også til små målgrupper og målgrupper med omfattende og komplekse problemstillinger.
- ♦ at skabe synlighed og gennemsækelighed om kapacitet, behov for pladser samt takst- og udgiftsudviklingen på områderne.
- ♦ at sikre koordinering og udvikling af nye tilbud; særligt til små målgrupper og målgrupper med omfattende og komplekse problemstillinger, så ekspertise og ressourcer på særlige områder anvendes hensigtsmæssigt.
- ♦ at regulere regionernes forsyningspligt.

Rammeaftalesamarbejdet i Nordjylland omfatter de social- og specialundervisningstilbud, som Region Nordjylland driver, samt de kommunale tilbud i Nordjylland, der anvendes af mindst 4 forskellige kommuner. Der er dog mulighed for at undtage et kommunalt tilbud fra aftalen, hvis der er tale om et tilbud, der er af en åbenlys lav kompleksitet.

Rammeaftalen består helt overordnet af to aftaledokumenter, der behandles og godkendes parallelt med hinanden:

Udviklingsstrategien (faglig udviklingsdel)

Styringsaftalen (kapacitets- og økonomistyringsdel)

Udviklingsstrategien og styringsaftalen skal indholdsmæssigt spille sammen, og begge aftaledokumenter skal være godkendt af de nordjyske kommunalbestyrelser og Regionsrådet hvert år med frist den 15. oktober.

Udviklingsstrategien har til hovedformål at koordinere udviklingen i de eksisterende tilbud inden for det specialiserede social- og specialundervisningsområde i Nordjylland - samtidigt med at den skal belyse udviklingen i efterspørgslen efter pladser og tilbud. Strategien består overordnet af fem dele, der fokuserer på henholdsvis:

- ♦ Strategier for det specialiserede social- og specialundervisningsområde
- ♦ Hovedtendenser på specialundervisningsområdet
- ♦ Hovedtendenser på det specialiserede socialområde
- ♦ Fokusområder og ministertema
- ♦ Status for særlige tilbudstyper

I forbindelse med indmeldingerne til udviklingsstrategien præsenterer kommunerne egne forventninger til ændringer i forbruget af pladser, og giver samtidigt et overblik over, hvilke foranstaltninger som kommunerne har etableret eller planlægger at etablere, der kan have betydning for planlægningen og udvikling af tilbud på såvel social- som specialundervisningsområdet i de andre nordjyske kommuner og Region Nordjylland. I udviklingsstrategien fastlægges desuden de fokusområder, som de nordjyske

kommuner og Region Nordjylland ønsker at arbejde særligt med i det/de kommende år, herunder evt. et årligt tema som ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold kan udmelde for et givent område. I forbindelse med udviklingsstrategien for 2016 har ministeren ikke benyttet sig ad muligheden herfor.

I forbindelse med Udviklingsstrategien for 2015 blev denne permanent udvidet med et nyt element med fokus på et særligt forstærket samarbejde om nogle af de mest specialiserede tilbud i Nordjylland. Formålet med samarbejdet er at sikre, at borgerne i Nordjylland har adgang til de fornødne mest specialiserede tilbud og kompetencer. De overordnede aftaleforpligtigelser udfoldes i Udviklingsstrategiens kapitel 2 omhandlende strategier for det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet, og de mere indgående aftaleforpligtigelser fremgår af bilagene i forbindelse hermed.

Rammeaftalen skal være rammen for samarbejde og dialog mellem driftsherre og myndighed, og derfor er et vigtigt element i udviklingsstrategien og i rammeaftalesamarbejdet generelt, at sikre, at der altid er de rigtige tilbud til en omkostningseffektiv pris. For at løfte denne opgave, er det afgørende, at kommunerne og Region Nordjylland orienterer om evt. ændringer til rammeaftalen så tidligt som muligt. Det skal tilstræbes, at større ændringer indmeldes indenfor årshjulets rammer, men i tilfælde af at en kommune eller Region Nordjylland i særlige tilfælde foretager en større ændring udenfor årshjulet, skal de øvrige kommuner og Region Nordjylland orienteres så tidligt som muligt.

Udviklingsstrategien forberedes administrativt på baggrund af de konkrete indmeldinger fra kommunerne og Region Nordjylland, samt gennem drøftelser i udviklingsstrategigruppen, diverse faglige netværk og i rammeaftalens administrative styregruppe. Udkastet til udviklingsstrategien drøftes herefter med brugerorganisationerne i Dialogforum inden den politiske behandling i Kommunekontaktrådet (KKR) og Kontaktudvalget. Herefter tilgår udviklingsstrategien de nordjyske kommunalbestyrelser og Regionsrådet med henblik på politisk godkendelse senest den 15. oktober hvert år.

2. Strategier for det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet

Det gennemgående billede i indmeldingerne til udviklingsstrategien og den gennemgående tendens i de enkelte kommuners egne strategier på områderne er, at kommunerne som oftest prioriterer at løse de sociale opgaver i nærmiljøet og i tæt samspil med de almene kommunale tilbud. Løsninger i nærmiljøet giver som udgangspunkt de bedste muligheder for lokalt at tilbyde sammenhængende og fleksible løsninger tilpasset den enkelte borgers behov, og mindsker også risikoen for, at borgere med specielle handicaps isoleres i forhold til familie og netværk som led i specialiserede forløb.

I Nordjylland er der imidlertid samtidig en fælles forståelse af, at den enkelte kommune ikke selv er i stand til at drive specialiserede tilbud og varetage samtlige indsatser, der imødekommer alle behov. Nogle indsatser forudsætter en så højt specialiseret viden, eller er målrettet så små målgrupper, at der ikke vil være et fagligt eller økonomisk bæredygtigt grundlag for, at de kan være til stede i alle kommuner.

Kommunerne samarbejder derfor, i regi af rammeaftalen, med hinanden og Region Nordjylland om at koordinere og sikre at de fornødne specialiserede tilbud og rette indsatser leveres til borgerne på tværs af kommunegrænserne. Rammeaftalen skaber som udgangspunkt et godt grundlag for dette tværkommunale/regionale samarbejde ved at sikre synlighed, gennemskuelse og dialog om kapacitet, pladsefterspørgsel og takstudvikling på området.

I de senere års udviklingsstrategier er der imidlertid blevet peget på, at der i forhold til de allermest specialiserede tilbud har været behov for at supplere det hidtidige rammeaftalesamarbejde med en mere forpligtende samarbejdsstrategi for til stadighed, at sikre tilstedeværelsen af højt specialiserede tilbud og kompetencer i landsdelen. Med udviklingsstrategi 2015 blev der derfor indgået en aftale om et forstærket samarbejde om en lille delmængde af rammeaftalens tilbud. Samarbejdet beskrives i det næste afsnit samt mere uddybende i udviklingsstrategiens bilag 2, der er en specifikation af det forstærkede samarbejde (udvælgelseskriterier og samarbejdsmodel) samt bilag 3, der er en oversigt over tilbud omfattet af det forstærkede samarbejde.

Det skal understreges, at det hidtidige samarbejde om alle rammeaftalens tilbud fortsætter uændret, og at det således fortsat er rammeaftalens samlede tilbudsvifte, der er genstand for indmeldingerne til de årlige udviklingsstrategier og styringsaftaler.

2.1. Det forstærkede samarbejde – et udvidet samarbejde om de mest specialiserede tilbud i Nordjylland.

Det forstærkede samarbejde er en overbygning på det eksisterende rammeaftalesamarbejde, og formålet er at understøtte eksistensen af de mest specialiserede tilbud i Nordjylland gennem et styrket tværkommunalt samarbejde, så det sikres, at borgerne i Nordjylland til stadighed har adgang til de fornødne højt specialiserede tilbud og kompetencer.

Forskellen på det forstærkede samarbejde og det "almindelige" samarbejde er, at det lille antal af tilbud, der er omfattet af det forstærkede samarbejde, giver bedre mulighed for den dybdegående og mere detaljerede dialog om det enkelte tilbuds faglige og økonomiske udvikling. Hertil kommer, at kommunerne med det forstærkede samarbejde samtidigt forpligter sig på et samlet sæt af klare dialogforpligtelser med det formål at sikre, at de udvalgte tilbuds højt specialiserede kompetencer bevares i Nordjylland.

Samarbejdsmodellen for det forstærkede samarbejde består af et hovedspor og et supplerende spor ("nødspor"), hvor det sidste kun skal benyttes i de undtagelsesvise tilfælde, hvor der foreligger en særlig situation i forhold til det enkelte tilbud. Læs mere om dette i udviklingsstrategiens bilag 2.

Med henblik på at sikre gennemskuelighed, konsistens og sammenlignelighed på tværs ved udvælgelsen af de mest specialiserede tilbud, er der lagt nogle almene udvælgelseskriterier til grund. Kriterierne er godkendt i KKR Nordjylland, og vedrører målgruppens karakteristika, tilbuddets kompetencer samt forhold i omgivelserne – herunder det eksisterende udbud og efterspørgslen efter tilbudstypen i Nordjylland.

Med udviklingsstrategien for 2016 er følgende syv tilbud blevet udvalgt til at være omfattet af rammeaftalens forstærkede samarbejde (der er her tale om en videreførelse af tilbudsviften fra udviklingsstrategien for 2015):

- ◆ Fagcenter for Autisme og ADHDs speciale i forhold til børn med svær autisme, konkret afgrænset til (a) Specialbørnehaven Birken (dagtilbud) og (b) Børne- og ungeafdelingen Enterne (døgntilbud)
- ◆ Kridtsløjfen og Hviddalen (dag- og døgntilbud til voksne tegnsprogsbrugere)
- ◆ Behandlingscentret Østerskoven (rehabiliterende fase 3 døgntilbud til unge/voksne med medfødt eller erhvervet hjerneskade)
- ◆ Rehabiliteringscenter Strandgården (rehabiliterende fase 3 døgntilbud til voksne med erhvervet hjerneskade)
- ◆ Specialbørnehjemmet Kvisten (døgntilbud til multihandicappede børn og unge med særligt behov for sygepleje)
- ◆ Institut for Syn og Hørelse
- ◆ Taleinstituttet/Hjerneskadecenter Nordjylland

Der henvises til bilag 2 for en oversigt over de indstillede tilbuds ydelser og målgrupper. Der kan desuden findes yderligere information om de udvalgte tilbud på websiden www.rammeaftalernord.dk. Det skal understreges, at det forstærkede samarbejde ikke indebærer en fastfrysning af de pågældende tilbuds nuværende organisation og ydelseskatalog. Rammeaftalens parter har med det forstærkede samarbejde derimod forpligtet sig på, at sikre en dialogbaseret udvikling af de udvalgte tilbud, så evt. ændringer og omlægninger sker på en koordineret og styret måde, og ingen kommuner bringes i en situation med usikkerhed om sin forsyningsikkerhed.

3. Hovedtendenser på specialundervisningsområdet

Rammeaftalens arbejdsfelt vedrørende specialundervisningsområdet omfatter i alt tre tilbud:

- ◆ Center for Døvblindhed og Høretab (Region Nordjylland)
- ◆ Institut for Syn og Hørelse (Region Nordjylland)
- ◆ Taleinstituttet/Hjerneskadecenter Nordjylland (Aalborg Kommune)

I det følgende beskrives kort hovedtendenserne i kommunernes efterspørgsel på ydelserne på disse tre tilbud, samt det udviklingsbehov efterspørgselsmønsteret giver anledning til. Der henvises til bilag 1 for oversigt over kommunernes (myndighed og driftsherre) og Region Nordjyllands (driftsherre) indmeldinger til Udviklingsstrategien for 2016.

3.1 Center for Døvblindhed og Høretab (Region Nordjylland)

Indmeldingerne viser en uændret efterspørgsel på skoleafdelingen for voksne i regi af Center for Døvblindhed og Høretab, hvorfor det umiddelbart vurderes, at der er en god sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel.

Der opleves imidlertid en stigende efterspørgsel på ydelserne i skoleafdelingen til børn og unge, hvilket også var tilfældet i indmeldingerne til Udviklingsstrategien for 2105. Årsagen til den stigende efterspørgsel skal ses som et udledt resultat af de mange CI operationer, der for en stor del af målgruppen betyder, at mange kan modtage undervisning i almenskolen. Region Nordjylland indgav dette som et særligt opmærksomhedsområde i Udviklingsstrategien for 2015, og gør det igen i Udviklingsstrategien for 2016. Der varsles således en kapacitetstilpasning med en reduktion fra 11 til 6 pladser hvilket betyder, at det ikke er muligt at nedjustere afdelingens kapacitet yderligere, hvis den faglige og økonomiske bæredygtighed i tilbuddet skal opretholdes.

Regionen opfordrer i indmeldingerne til at kommunerne i Nordjylland tager stilling til, hvordan undervisningstilbuddet til den del af målgruppen der ikke har mulighed for CI operation fremadrettet kan sikres, såfremt efterspørgslen på ydelserne falder yderligere. Dette kan med fordel italesættes i forbindelse med arbejdet med Socialstyrelsens forløbsbeskrivelse på området.

3.2 Institut for Syn og Hørelse (Region Nordjylland)

Der opleves generelt en stabil og bæredygtig efterspørgsel efter ydelser i regi af Institut for Syn og Hørelse, hvilket også fremgår af afrapporteringen omkring den centrale udmelding vedr. børn og unge med alvorlig synsnedsættelse (se afsnit 5.2.2). I forbindelse med instituttets årsrapport udarbejdet i forbindelse med det forstærkede samarbejde, fremgår det ydermere, at der de seneste år ikke sket ændringer i instituttets hovedmålgrupper "Høre", "Syn" og "ASK". Antallet af brugere og forbrugte timer har også ligget nogenlunde stabilt.

På høreområdet er en del af den samlede indsats over for voksne høreapparatbrugere flyttet fra kommunerne til regionerne. Der er tale om en opgave, der praktisk varetages på sygehusene. Det drejer sig om den del af hjælpen, som specifikt og udelukkende handler om vedligehold, justering og undervisning i brug af høreapparater. Opgaveflytningen er et resultat af en lovændring, som pr. 1. januar 2013 ændrede høreapparater fra at være et hjælpemiddel i lov om social service til at være et behandlingsudstyr under Sundhedsloven. Ændringen har medført et fald i det samlede antal forbrugte timer på høreområdet, som det fremgår under afsnit 5.1.3 ydelse 2C.

Inden for høreområdet var der i 2014 en stigning i antallet af henvisninger på voksne borgere med en forholdsvis ny diagnose APD (Auditory Processing Disorder). Diagnosen APD dækker over problemer med at opfatte og forstå talelyde, som også kan optræde på trods af normal hørelse. I 2014 blev 7 voksne borgere henvist til Institut for Syn og Hørelse med diagnosen APD.

Institut for Syn og Hørelse påtænker i fællesskab med administrationen at evaluere effekten af instituttets indsats over for borgerne. Iværksættelsen af en effektmåling indgår som en del af Specialektorens Strategi 2018, og vil for instituttets vedkommende bl.a. skulle anvendes i en vurdering af instituttets metodiske tilgange til udredning og intervention.

Opretholdelsen af de specialiserede kompetencer på synsområdet er afhængig af eksistensen af en omfattende og fælles national uddannelse til oplæring af nye konsulenter. Denne uddannelse er indtil i dag blevet udbudt af Institut for Blinde og Svagsynede (IBOS), men er varslet at overgå til anden udbyder med start i uddannelsesåret 2015/16. På Institut for Syn og Hørelse imødeses det fremtidige uddannelsesstilbud på synsområdet med stor interesse, da det er af afgørende betydning, at såvel den indholdsmæssige kvalitet som forpligtelsen til et vedvarende udbud af en national synsuddannelse bevares. For IBOS har det været en udfordring at opretholde tilbuddet af de forskellige moduler på synsuddannelsen pga. det meget begrænsede optageområde. Planlagte moduler er blevet aflyst på grund af få tilmeldinger, og de faktisk afholdte moduler har givet økonomisk underskud. Det kan i den

sammenhæng give anledning til bekymring, at den grundlæggende forpligtelse til at udbyde en synsfaglig uddannelse ikke fremgår tydeligt blandt aktører på området.

3.3 Taleinstituttet/HjerneskodeCenter Nordjylland (Aalborg Kommune)

I forbindelse med udløbet af den hidtidige finansieringsaftale for Taleinstituttet/HjerneskodeCenter Nordjylland, har der i 2014 og 2015 pågået en proces for en ny aftalemodel for tilbuddet, der ydermere er en del af det forstærkede samarbejde. Aalborg Kommune som driftsherre har i efteråret 2014 og vinter 2015 afholdt bilaterale møder med de respektive nordjyske kommuner med henblik på at afdække kommunernes behov for højt specialiserede ydelser i regi af Taleinstituttet/HjerneskodeCenter Nordjylland. Herudover har der kørt en særskilt proces i en faglig arbejdsgruppe nedsat af socialdirektørkredsen med henblik på at afdække den fællesmængde af højt specialiserede ydelser, der efterspørges af de nordjyske kommuner. I forlængelse heraf har Aalborg Kommune udarbejdet et konkret forslag til revideret finansieringsmodel for tilbuddet baseret på abonnementsordninger med mulighed for tilkøb af enkeltydelser. De nærmere specifikationer i modellen fremgår af styringsaftalens bilag 3¹. Aalborg Kommune som driftsherre tager ydermere initiativ til at etablere en fremadrettet dialogmodel med henblik på at sikre en dynamisk udvikling af tilbuddet og indholdet i de enkelte kommuners abonnementsordninger.

¹ Bilaget udarbejdes af Aalborg Kommune til næste DAS møde den 17. august.

4. Hovedtendenser på det specialiserede socialområde

I forbindelse med udarbejdelsen af rammeaftalen, indberetter kommunerne hvert år deres individuelle vurderinger af behov og udviklingstendenser i forhold til målgrupperne på det specialiserede socialområde og de tilbudstyper, der er omfattet af rammeaftalen. Kommunernes indberetninger er baseret på skøn, da de vedrører en udvikling, der ligger ét år frem i tiden – og samtidig skal der også tages højde for forskelle i kommunernes demografiske sammensætninger. Der vil derfor altid være en forventelig forskel i de enkelte kommuners oplevelser og vurderinger af behovene, kapaciteten og udviklingstendenserne på området. En nærmere analyse af kommunernes indberetninger gør det imidlertid muligt, at udlede visse hovedtendenser for udviklingen, hvilke vil blive beskrevet i dette afsnit.

Med udviklingsstrategien for 2016 har kommunerne haft mulighed for at indmelde evt. ønske om overtagelse af Regionale tilbud. Ingen af de nordjyske kommuner har imidlertid i forbindelse med indmeldingerne tilkendegivet ønske om at overtage Regionalt drevne tilbud, hvorfor dette først bliver en reel mulighed igen i forbindelse med indmeldingerne til Udviklingsstrategien for 2020.

4.1 Udviklingen i efterspørgslen efter tilbud/pladser

Kommunernes indberetninger om disses forventede forbrug i 2016 af tilbuddene under rammeaftalen viser, at langt den overvejende del af kommunerne indmelder, at man venter en uændret efterspørgsel efter sociale tilbud. Der ses imidlertid en stigende efterspørgsel efter ad del flere tilbudstyper, hvorfor dele af disse præsenteres i nedenstående.

På baggrund af indmeldingerne tegner der sig et billede af, at der forsat bør holdes et helt særligt fokus på misbrugsområdet; såvel i forhold til børne- og unge området som voksenområdet. Flere kommuner tilkendegiver udfordringer i forbindelse hermed, og idet kommunerne i forbindelse med indmeldingerne til Udviklingsstrategien for 2015 også havde fokus på udfordringer på dette område, er det udpeget til et særligt fokusområde (se afsnit 5.1.1).

Misbrugsområdet

I forhold til misbrugsområdet viser indmeldingerne en stigende efterspørgsel efter såvel ambulante som døgnbaserede misbrugstilbud til såvel børn, unge som voksne. Udfordringerne i indmeldingerne til Udviklingsstrategien for 2016 koncentrerer sig særligt omkring børne- og ungemålgrupperne, hvor der opleves udfordringer med at finde anbringelsesforanstaltninger, der er i stand til at arbejde målrettet med de unges misbrugsproblematikker. I forhold til den ambulante misbrugsbehandling opleves der udfordringer i forhold til at kunne tilbyde dette til målgruppen af børn og unge - dette som følge af lange ventelister og udsigten til en uhensigtsmæssig ambulant behandling i tilbud målrettet ældre målgrupper. En enkelt kommune oplyser endvidere, at der har måttet ansættes en misbrugsbehandler på børne- og ungeområdet for de 13-18årige, og på baggrund af flerheden af indmeldinger på misbrugsområdet, er det således peget på som et fokusområde. Udfordringerne skal ses i tæt sammenhæng med psykiatriske diagnoser, hvor der, i lighed med tidligere udviklingsstrategier, ses en tendens til selvmedicinering gennem stoffer og alkohol.

Diverse

Angst, skizofreni/personlighedsforstyrrelser, og andre psykiatriske diagnoser på såvel børne/unge- som voksenområdet meldes endvidere som særlige opmærksomhedsområder. Indmeldingerne her viser også et generelt billede af, at der synes at være en tiltagende diagnosticering af såvel børn/unge som voksne

indenfor udviklingsforstyrrelserne ADHD og Autisme. Dette billede er ligeledes en gentagelse af tidligere års indmeldinger til udviklingsstrategierne.

Af andre prioriterede tendenser fra kommunerne kan nævnes føromtalt målgruppe af ældre borgere med svære demens tilstande og udadreagerende adfærd, flere borgere med erhvervet hjerneskade, øget fokus på bostøtte, og fokus på VUM, indsatsmål og dokumentation.

4.2 Udviklingen i kapaciteten i tilbud/pladser

I forbindelse med indmeldingerne til udviklingsstrategien viser disse umiddelbart, at forventningerne til efterspørgslen på rammeaftalens udbudsside - den kapacitet, som planlægges udbudt – at der tegner der sig et nogenlunde stabilt billede. Der er således kun planlagt få ændringer i kapaciteten i forhold til de tilbud, der er omfattet af rammeaftalen for 2016. Kommunerne og Region Nordjylland er konkret blevet bedt om at vurdere, om de oplever over- eller underkapacitet på områderne. Der er således konkret blevet spurgt, om der opleves problemstillinger med enten tomme pladser eller ventelister.

Tomme pladser

Region Nordjylland har konkret indmeldt kapacitetstilpasninger i regi af Center for Døvblindhed og Høretab som følge af en vigende efterspørgsel på ydelser i regi af tilbuddet, samt at der bør gives en særlig opmærksomhed på Rehabiliteringscenter Strandgården.

Region Nordjylland melder ydermere om udfordringer ift. tomme pladser på særligt Specialbørnehjemmene, hvilket også løbende har været et tema til drøftelse i Den Administrative Styregruppe.

Venteliste

På forsorgsområdet oplever Brønderslev Kommune udfordringer ift. målgruppen af hjemløse borgere, og botilbud til disse i egen kommune. Kommunen har iværksat en analyse af området for borgere, der er hjemløse samt borgere med misbrug. Der undersøges behov og muligheder for etablering af afrusningspladser, aflastningspladser og opgangsfællesskab til misbrugere.

Liegeldes på forsorgsområdet oplever Region Nordjyllands tilbud Forsorgshjemmet Aas, at antallet af borgere, der er blevet afvist, i perioden 2011-2014 har været på ca. 200 om året. Langt hovedparten af afvisningerne skyldes mangel på pladser. Et mindre antal af borgere afvises, fordi de ikke tilhører målgruppen, eksempelvis unge under 18 år, borgere med massive plejebehov eller borgere med mindre komplekse behov og vanskeligheder.

Aalborg Kommune oplever en stigende efterspørgsel på pladser særligt til tilbud til målgruppen af børn, unge og voksne med autismspektrumsforstyrrelser samt til målgruppen af unge og voksne med psykiske vanskeligheder – sindslidelse. Der er i Aalborg Kommunes tilbudsvifte venteliste til tilbud til begge målgrupper; en udfordring der adresseres.

Som et nyt tiltag i Udviklingsstrategien for 2016 er kommunerne endvidere blevet adspurgt, om der opleves ændrede strategier eller tendenser hos kommuner i andre regioner, og kommunens/Regionens vurdering af konsekvenserne heraf. Vesthimmerlands kommune bemærker, at der bør være opmærksomhed fra de nordjyske kommuner på hjemtagelsesstrategier fra kommuner i andre regioner, idet det er vurderingen, at disse hjemtagelsesstrategier vil blive mere synlige og mærkbare i de kommende år. Derfor bør der ses ud over regionsgrænserne og indgås en fortløbende dialog med andre regioner, særligt kommuner i Region Midtjylland, om disses udviklingsstrategier. Samarbejdet og koordinationen mellem regionerne er således vigtig, når der er tale om højt specialiserede tilbud og den bæredygtige benyttelse heraf.

Sammenholdes udbuds- og efterspørgselssiderne helt overordnet set, så viser billedet, at der planlægges udbudt stort set uændret kapacitet, men at der ligger særlige opmærksomhedsområder ift. vigende belægning/øget efterspørgsel på ovenstående tilbud.

4.3 Udviklingen i forhold til de forskellige målgrupper

Indmeldingerne viser i overvejende grad, at der helt overordnet er overensstemmelse mellem kommunernes behov for specialiserede tilbud til målgrupperne på såvel børne- og unge-, som voksenområdet, og det samlede udbud af specialiserede tilbud til målgrupperne. Der er imidlertid flere bemærkninger i indmeldingerne, der har en fælles karakter og således er fremhæves.

Der rettes i en enkelt af indmeldingerne en særlig opmærksomhed på, at det kan opleves at være vanskeligt at finde institutionspladser til unge og voksne med psykiatriske diagnoser som eksempelvis spiseforstyrrelser. I det Socialstyrelsen har varslet, at der i løbet af 2015 vil komme en central udmelding omkring netop spiseforstyrrelser, kan det med fordel overvejes at rette særlig opmærksomhed på spiseforstyrrelser, og hvorledes den nordjyske tilbudsvifte imødekommer/har mulighed for at imødekomme en given efterspørgsel. Flere kommuner melder endvidere om vækst i målgrupperne af voksne med ADHD og autisme spektrum forstyrrelser, samt andre psykiatriske diagnoser som angst, skizofreni, og lignende personlighedsforstyrrelser.

Der synes endvidere, at tegne sig et billede af at målgruppen af midaldrende og ældre borgere med divergerende grad af udviklingshæmning – herunder demens – synes at få et større plejebæhov som følge af længere levealder. Tre kommuner melder konkret ind omkring udfordringer i forhold til en målgruppe, der synes at være tiltagende i omfang og kompleksitet, hvorfor der også meldes om tilpasning af tilbudsviften i forhold hertil.

I forbindelse med indmeldingerne til Udviklingsstrategien for 2015 var der en flerhed af indmeldinger i forhold til mulighederne for opretholdelsen af forsørgelsesgrundlaget og indmeldinger i forhold til en forventning om en stigning af hjemløse borgere. Dette var medvirkende til vedtagelsen af et særligt fokusområde rettet mod sammenhængen mellem social- og beskæftigelsesområderne, og idet der i indmeldingerne til Udviklingsstrategien for 2016 igen er indmeldes udfordringer i forhold til hjemløse området; nærmere bestemt udfordringer i forhold til midlertidig indlogering af hjemløse borgere på forsorgshjem/herberge i andre kommuner. Målgruppen synes endvidere at være karakteriseret af store udfordringer ift. misbrugsproblematikker.

Der meldes også om behov for at rette fokus på de udfordringer, der ses konturer af i forbindelse med de mange flygtninge, der er kommet/kommer til Nordjylland gennem de senere år. Mange af disse ankommer til kommunerne med svære krigstraumer og andre omfattende psykiske vanskeligheder, der kan være svært håndterbare som følge af manglende beredskab(er) herfor/viden herom, hvorfor dette på sigt kan kræve yderligere bevågenhed.

5. Fokusområder og ministertema

5.1 Udpegning af fokusområder for Udviklingsstrategien 2016

På baggrund af indmeldingerne fra de nordjyske kommuner og Region Nordjylland til udviklingsstrategien udpeges der årligt et varierende antal fokusområder, der i forbindelse med det enkelte års udviklingsstrategi bliver genstand for særlig opmærksomhed. I udviklingsstrategien for 2016 er der udpeget tre fokusområde, og der afrapporteres samtidigt på tre fokusområder samt gives status på et enkelt.

5.1.1 Misbrugsområdet i Nordjylland

Indmeldingerne til de seneste to års udviklingsstrategier indikerer, at der er et stort behov for at misbrugsområdet området gives et særligt fokus, da der her - uanfægtet om der er tale om geografi, demografi og aldersmæssig spredning – tegner sig en fælleskommunal udfordring, der kræver yderligere belysning. Der har i 2014 været afholdt en administrativ fællesdrøftelse omkring de kommunale udfordringer på området, men i det indmeldingerne til Udviklingsstrategien for 2016 viser, at der er behov for at give misbrugsområdet en helt særlig opmærksomhed, vil det blive løftet som et konkret fokusområde.

På baggrund af indmeldingerne tegner der sig således et billede af, at der forsat bør holdes et særligt fokus på misbrugsområdet; såvel i forhold til børne- ungeområdet som voksenområdet. Flere kommuner tilkendegiver udfordringer i forbindelse hermed, og idet kommunerne i forbindelse med indmeldingerne til Udviklingsstrategien for 2015 også havde fokus på udfordringer på dette område, følges området tættere i Udviklingsstrategien for 2016.

Udfordringerne i indmeldingerne koncentrerer sig særligt omkring børne- og ungemålgrupperne, hvor der opleves udfordringer med bl.a. at finde anbringelsesforanstaltninger, der er i stand til at arbejde målrettet med de unges misbrugsproblematikker. I forhold til den ambulante misbrugsbehandling opleves der ydermere udfordringer i forhold til at kunne tilbyde dette til målgruppen af børn og unge som følge af lange ventelister og udsigten til en uhensigtsmæssig ambulant behandling i tilbud målrettet ældre målgrupper. I et forebyggelsesrettet perspektiv har en enkelt kommune oplyst, at der har måttet ansættes en misbrugsbehandler på børne- og ungeområdet for de 13-18årige. Ydermere viser indmeldingerne udfordringer i forhold til misbrugsproblematikker koblet op på borgere med psykiatriske diagnoser som skizofreni o. lign. På baggrund af flerheden af indmeldinger på misbrugsområdet, nedsættes der således en arbejdsgruppe med det formål indkredse og afdække såvel hvilke udfordringer der ligger i forbindelse med de forebyggende indsatser, samt hvilke ambulante og døgnbaserede foranstaltninger, der kræver helt særlig opmærksomhed.

Der udarbejdes kommissorium for arbejdet med fokusområdet i løbet af efteråret 2015, og det konkrete arbejde med dette forventes påbegyndt ultimo 2015/primio 2016.

5.1.2 Overgange fra sikrede institutioner til kommunale sociale foranstaltninger

Indmeldingerne til udviklingsstrategien har vist at der umiddelbart er god sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel af pladser på de sikrede institutioner. Samtidigt har Region Nordjylland anbefalet i driftsherreindmeldingerne, at der formuleres fælles strategi(er) med henblik på at sikre sammenhængende og kvalificerede forløb for de børn/unge, der konkret har haft ophold på Den Sikrede Institution Kompasset i Brønderslev.

Børnene/de unge på de sikrede institutioner er som oftest kendt af de kommunale sociale myndigheder, og der vil i de fleste tilfælde efter opholdet på den sikrede institution være behov for en social indsats. Et anbringelsesforløb på en sikret institution, kan ofte give anledning til gennembrud i forhold til barnet/den unge, der ikke nødvendigvis har været muligt at opnå gennem andre foranstaltninger.

Der vil derfor blive nedsat en arbejdsgruppe, der skal beskrive og vurdere hvordan disse muligheder bedst understøttes og anvendes i det videre forløb efter udskrivelse fra institutionen. En forudsætning for at dette kan lykkes er, at der etableres sammenhængende indsatser, der understøtter den igangsatte udvikling. Vurderingen er, at dette vil styrke muligheden for at etablere vellykkede videre forløb for barnet/den unge efter endt ophold på den sikrede institution og samtidigt være ressourcebesparende for

den enkelte kommune. Der er forskellige løsningsmuligheder, der kan bidrage til at understøtte og styrke kontinuiteten og en sammenhængende indsats.

Der udarbejdes kommissorium for arbejdet med fokusområdet i løbet af efteråret 2015, og det konkrete arbejde med dette forventes påbegyndt ultimo 2015/primus 2016.

5.1.3 Børn, unge og voksne med spiseforstyrrelser

Socialstyrelsens har varslet, at der den 1. november 2015 vil komme en ny central udmelding, der vil rette fokus på målgruppen af børn, unge og voksne med spiseforstyrrelser – primært i alderen 14-40 år. I det arbejde med national koordination, herunder centrale udmeldinger og forløbsbeskrivelser, er forankret som fokusområder i forbindelse med udviklingsstrategierne, fødes dette naturligt som et fokusområde. Efterfølgende udmeldingen af den centrale udmelding, vil der blive nedsat en klyngebaseret faglig følgegruppe til at arbejde med udmeldingen med henblik på at afrapportere i forbindelse med godkendelsen af udviklingsstrategien for 2017.

5.2 Status/afrapportering af fokusområderne fra udviklingsstrategien 2015

5.2.1 Afrapportering på Socialstyrelsens centrale udmelding vedr. voksne med kompleks erhvervet hjerneskade

Socialstyrelsen udsendte den 1. november 2014 en central udmelding vedrørende voksne med kompleks erhvervet hjerneskade med udgangspunkt i at evalueringen af kommunalreformen, der iflg. Socialstyrelsen har vist, at kommunerne i stigende grad prioriterer at yde sociale tilbud til borgerne i eget lokalområde i stedet for at benytte specialiserede tilbud i regioner og andre kommuner. Denne udvikling har medført en bekymring hos Socialstyrelsen for, om der fremover vil være et tilstrækkeligt udbud af specialiserede indsatser og tilbud på det mest specialiserede socialområde, som kan understøtte, at voksne med kompleks erhvervet hjerneskade får tilstrækkeligt specialiserede indsatser og tilbud tilpasset deres behov.

Med henblik på at afdække Socialstyrelsens centrale udmelding har der været nedsat en arbejdsgruppe på tværs af kommunerne og Region Nordjylland, der på baggrund af indmeldinger omkring hjerneskadeområdet har udarbejdet en afrapportering til Socialstyrelsen for Nordjylland. Den endelige afrapportering er vedlagt Udviklingsstrategien som bilag 4.

5.2.2 Afrapportering på Socialstyrelsens centrale udmelding vedr. børn/unge med alvorlig synsnedsættelse

Socialstyrelsen udsendte ydermere den 1. november 2014 en central udmelding vedrørende børn og unge med alvorligt synsnedsættelse - ligeledes med udgangspunkt i evalueringen af kommunalreformen, der iflg. Socialstyrelsen viste, at kommunerne i stigende grad prioriterer at yde sociale tilbud og specialundervisning til borgerne i eget lokalområde i stedet for at benytte specialiserede tilbud i regioner og andre kommuner. Udviklingen har medført en bekymring hos Socialstyrelsen for, om der fremover vil være tilstrækkeligt udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud på det mest specialiserede specialundervisningsområde til målgruppen, som kan understøtte, at børn med alvorligt synshandicap får tilstrækkeligt specialiserede indsatser og tilbud tilpasset deres behov.

Med henblik på at afdække Socialstyrelsens centrale udmelding har der været nedsat en arbejdsgruppe på tværs af kommunerne og Region Nordjylland, der på baggrund af kommunernes indmeldinger omkring børn og unge med alvorligt synsnedsættelse har udarbejdet en afrapportering til Socialstyrelsen for Nordjylland. Den endelige afrapportering er vedlagt Udviklingsstrategien som bilag 5.

5.2.3 Status: Sammenhængen mellem Socialområdet og Beskæftigelsesområdet

I forbindelse med vedtagelsen af Udviklingsstrategien 2015 blev det besluttet at igangsætte et arbejde med at afdække sammenhængen og konsekvensen af de forskellige reformer på beskæftigelsesområdet for socialområdet i Nordjylland. Kommissorium for arbejdet med fokusområdet er godkendt i DAS og det konkrete arbejde med udfoldelse af kommissoriet påbegyndes i efteråret 2015.

Fokusområdet vil rette særlig opmærksomhed på udfordringer og erfaringer:

- med organiseringen af den tværfaglige og helhedsorienterede sagsbehandling.
- med ressourceforløbene.
- med dobbeltordninger i lovgivningen.
- i sager med delt handlekommuneansvar.
- med tilpasning af boligstrategi til målgruppens ændrede forsørgelsesgrundlag.
- samarbejdet med børne- og familieområdet.

5.2.4 Afrapportering: Ministertema vedr. anbragte børn og unges undervisning og uddannelse

Ministertemaet har rettet særligt fokus på at udfolde de forhold, der gør sig gældende i forbindelse med anbragte børn og unges undervisning og uddannelse i et nordjysk perspektiv. Der har været nedsat en tværgående klyngebaseret arbejdsgruppe, der har rettet et særligt fokus på matchning, overgange og opfølgning i forbindelse med de anbragte børn/unges skoletilbud/uddannelses tilbud, hvilket har resulteret i ni konkrete anbefalinger til kommuner og anbringelsessteder ift. initiativer og god praksis.

De helt overordnede konklusioner viser, at der er behov for at styrke en række forhold i forbindelse med anbragte børn og unges undervisning. En helt afgørende forudsætning for at opnå succes med undervisningen af anbragte børn/unge er, at skoletilbuddet skal afspejle det enkelte barn/den enkelte unges individuelle læringsmæssige kompetencer og ressourcer. Fokus skal rettes på netop de læringsmæssige kompetencer det enkelte barn besidder frem for et bagudrettet historisk perspektiv på det enkelte barns problemer. Der er dermed tale om et paradigmeskifte/en kulturændring, hvor det netop bliver skolen, der er den primære udviklingsarena for barnet/den unge. Af samme årsag er det også helt afgørende, at skolegangen sikres fra anbringelsens start. Der er i denne forbindelse tale om et paradigmeskifte, der gør op med den udbredte forståelse af at barnet/den unge skal være socialt og personligt stabiliseret for at være undervisningsparat.

Med afsæt i dette vil der med fordel kunne afholdes en fælles tværkommunal temadag for socialrådgivere, PPR medarbejdere og opholdssteder m.fl., der sætter fokus på vigtigheden af at italesætte det ændrede samfunds- og forskningsmæssige fokus, der antager et mere lærings- og ressourcerorienteret samt inkluderende perspektiv på anbragte børn og unges undervisning.

I de tilfælde hvor der skal træffes beslutning om anbringelse, og valg skoletilbud i forbindelse hermed, er det nødvendigt, at rådgiver i anbringelseskommunen altid inddrager PPR i egen kommune så tidligt i processen som muligt og at parterne indgår dialog om dette. Samtidigt er det vigtigt, at PPR i anbringelseskommunen indgår en tidlig dialog med PPR i beliggenhedskommunen, således at der sikres samtykke til, at den eksisterende viden omkring det enkelte barn/den enkelte unges faglige, sociale og personlige historik videregives og anvendes. I denne forbindelse ville det være ønskværdigt med en national skabelon til anvendelse i forbindelse med etablering af skoletilbud. Det er endvidere af afgørende betydning for den barnets/den unges faglige progression, at det anbefales at de årlige revisitationsmøder gennemføres og at det i forbindelse med afholdelsen af disse tilstræbes at have repræsentation fra anbringelseskommunen.

Når der er truffet endelig beslutning om anbringelse er det endvidere afgørende betydning, at det sikres, at der altid er et skoletilbud etableret ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter, samt at dette i videst mulige omfang modtages i regi af folkeskolen. I tilfælde af at der træffes beslutning om anvendelse af et internt skoletilbud, skal derfor altid sikres, at der er et tæt samarbejde mellem dette og den lokale folkeskole. Det er arbejdsgruppens anbefaling, at der alene i særlige tilfælde gøres brug af muligheden for at anvende et lille undervisningsmiljø. Samtidigt er det vigtigt, at dialogen mellem kommunerne og de selvejende ungdomsuddannelsesinstitutioner og erhvervsskoler generelt styrkes og understøttes.

Den fulde afrapportering er vedlagt som bilag 6.

6. Status for særlige tilbudstyper

6.1 Børnehus Nord

Lovgivningen vedr. børnehuse angiver, at disse er omfattet af rammeaftalerne. Det vil sige at driftskommunen (Aalborg Kommune) har forsyningsforpligtigelse i forhold til de nordjyske kommuner. Særligt for børnehuse er imidlertid, at kommunerne ikke kan stå udenfor børnehussamarbejdet, men altid skal benytte børnehuset i de sager, hvor et barn eller en ung har været udsat for seksuelle eller voldelige overgreb - eller hvor der er mistanke herom.

Børnehus Nord er en del af udviklingsstrategien, og lovgivningen angiver, at kommunerne skal drøfte børnehusets aktiviteter, drift mv. hvert år i forbindelse med behandlingen af det kommende års rammeaftale. Der vil i den forbindelse fremover blive vurderet, om der er særlige temaer omkring Børnehus Nord, som er relevante for alle nordjyske kommuner, og derfor skal tages op i udviklingsstrategien.

Børnehus Nord har været i drift siden den 1. oktober 2013, og på baggrund af driften af tilbuddet siden opstarten, har det været nødvendigt at tilpasse tilbuddets kapacitet, idet antallet af henvendelser til børnehuset har været mere omfattende end oprindeligt estimeret. Det har således været nødvendigt at opjustere med yderligere personaleressourcer hvilket samtidigt har betydet, at det har været nødvendigt for Aalborg Kommune som driftsherre, at hæve taksten på tilbuddet. Aalborg Kommune har løbende og med rettidig omhu orienteret de nordjyske kommuner om såvel udviklingen i sagstyngden og -mængden som de faglige og økonomiske eftervirkninger heraf.

6.2 Socialtilsyn Nord

Socialtilsynet skal årligt udarbejde en årsrapport om tilbuddenes kvalitet. Rapporten skal indeholde socialtilsynets generelle overvejelser om kvaliteten i de tilbud, der er omfattet af socialtilsynet; herunder den faglige og organisatoriske udvikling i tilbuddene. Grundlaget for udarbejdelsen af årsrapporten for det enkelte socialtilsyn fremgår af Lov om Socialtilsyn, Bekendtgørelse til lov om socialtilsyn, samt vejledningen om socialtilsyn.

Årsrapporten skal senest den 1. juli året efter det kalenderår årsrapporten vedrører, sendes til Socialstyrelsens auditfunktion samt til sekretariat for rammeaftaler med henblik på drøftelse i Den Administrative Styregruppe. Her vil rapportens konklusioner indgå i drøftelserne om rammeaftale på det sociale område og det almene ældreboligområde, som årligt indgås mellem kommunalbestyrelserne i regionen og Regionsrådet, jf. § 6 i lov om social service. Den endelige årsrapport offentliggøres på socialtilsynets hjemmeside, og er vedlagt Udviklingsstrategien som bilag 7.

6.3 Fælles samråd for udviklingshæmmede lovovertrædere i Nordjylland

Kommunerne i Nordjylland har, i regi af rammeaftalen, etableret et fælleskommunalt Samråd for udviklingshæmmede lovovertrædere. Samrådet afgiver vejledende udtalelser til anklagemyndigheden på

kommunernes vegne om hvorvidt den sigtede er at henføre til målgruppen, der grundet udviklingshæmning findes straffri, og i stedet skal idømmes en sanktion iht. straffeloven § 68. Samrådet afgiver endvidere vejledende udtalelse om den foreslåede sanktion. Samrådet afgiver yderligere løbende vejledende udtalelser til Statsadvokaturen om, hvorvidt en domfældt bør have dommen ophævet, skærpet eller blot fortsætte med nuværende dom på baggrund af kommunernes observationer i tilsynsperioden.

Samrådet har i indmeldingerne til Udviklingsstrategien for 2016 observeret flere opmærksomhedspunkter gengivet i det følgende:

Der synes at opstå flere sager, hvor mentallægeerklæringer konkluderer, at vedkommende er udviklingshæmmet, uden at samrådet finder grundlag for denne vurdering. Samrådet spiller en vigtig rolle i at vurdere de mentallægeerklæringer, der fremsendes til Samrådet, hvorfor der er særlig opmærksomhed på dette.

Samrådet modtager endvidere et stigende antal sager, hvor de sigtede er vurderet som henhørende til normalområdet, men hvor der imidlertid anbefales en foranstaltningsdom. Kommunerne får dermed ansvaret for dommens effektivering, hvilket kan, udover de økonomiske perspektiver, give tilsynskommunen store problemer. Ved flere lejligheder har Samrådets udtalelse været med til at ændre foranstaltningsforslag.

Samrådet kan endvidere konkludere, at sagsmængden i Samrådet er stadig stigende. I Februar 2014 var der 82 sager på dagsorden (løbende årlige sager), mens dette tal i februar 2015 var steget i antal til 93 (løbende årlige sager). Det skal tilføjes at ikke alle sager nødvendigvis er aktuelle, idet der går lang tid før en sag finder sin afslutning, og Samrådet evt. kan henlægge sagen igen.

6.4 Sødisebakke (Botilbud med over 100 pladser)

Ifølge § 9 i lov om social service, skal der udarbejdes udviklingsplaner for botilbud med over 100 pladser. Udviklingsstrategien for rammeaftalen for det sociale område skal indeholde disse udviklingsplaner. I den nordjyske region findes der ét sådant tilbud – Sødisebakke, som har 126 døgnpladser.

Status for indsatsområderne for den udarbejdede udviklingsplan er følgende:

C-bygningen på Sødisebakke bliver renoveret og forventes at stå færdig medio 2016. Renoveringen gennemføres med henblik på også her, at kunne levere tidssvarende boliger, men samtidigt også for at bygningerne i højere grad har en fleksibilitet, der understøtter skærmning og indsatser tilpasset den enkelte beboer.

Med gennemførelsen af renoveringen vil samtlige boliger på Sødisebakke være af en tidssvarende standard.

Derudover har Region Nordjylland formuleret en vision for fremtidens aktivitets- og samværstilbud på Sødisebakke. På baggrund af denne, er der i 2015 blevet udarbejdet en plan for de fysiske rammer, der i højere grad understøtter behovet for en større tilbudsvifte af individuelt tilpassede indsatser i forhold til den enkelte borgers behov og forudsætninger. I 2016 vil arbejdet med gennemføre planen for de fysiske rammer blive iværksat.

Ligeledes er der fokus på yderligere at udvikle den faglige indsats, der gives til beboere på Sødisebakke via et professionssekretariat på botilbuddet. Målet er at sikre, at den nødvendige viden i forhold til den enkelte beboers behov altid er til stede og sikre efteruddannelse og udbredelse af ny viden til Sødisebakkes personale, således at beboere på Sødisebakke kan blive givet den bedst mulige indsats.

Samtidig er ambitionen med professionssekretariatet, at give øgede muligheder for at udvikle fagligt samarbejde med øvrige regionale og kommunale botilbud.

6.5 Koordinering af lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger

Kommunalbestyrelserne skal i dialog med Regionsrådet i de respektive landsdele sikre den tværregionale koordination af de mest specialiserede lands- og landsdelsdækkende tilbud samt de sikrede institutioner. Der er på den baggrund i regi af KL nedsat et kommunalt koordinationsforum bestående af repræsentanter fra de respektive administrative styregrupper på det specialiserede socialområde i hvert af de fem KKR. Koordinationsforum er ansvarlig for at udarbejde forslag til landsdækkende koordination af de berørte områder, som indgår i de enkelte rammeaftaler.

6.5.1 Lands- og landsdelsdækkende tilbud og sikrede afdelinger

Der er i 2016 seks landsdækkende tilbud, fem landsdelsdækkende tilbud og otte tilbud med sikrede afdelinger.

Nedenfor er kort opsummeret de helt overordnede hovedtendenser omkring kapacitet og belægning samt kommunernes efterspørgsel og behov efter disse typer af tilbud. Tilbuddenes udvikling i forhold til kapacitet, belægning og tendenser er beskrevet særskilt for hvert af de tilbud, der i bekendtgørelserne er defineret som henholdsvis lands- og landsdelsdækkende og sikrede afdelinger i bilag 8.

Den samlede belægning på de lands- og landsdelsdækkende tilbud var i 2014 på 96 procent mod en belægning i 2013 på 98 procent. Belægningen på de enkelte tilbud svinger fra 29 til 143 procent. Den samlede kapacitet er netto reduceret med 26 pladser svarende til 3 procent fra 2014 til 2015. Udviklingen i kapaciteten dækker over op- og nedjusteringer i de enkelte tilbud. I 2016 øges det samlede antal pladser med otte efterfulgt af en mindre forventet reduktion på tre pladser i 2017. Således forventes et stabilt antal pladser i 2016 og fremover.

Belægningen på de sikrede og de særligt sikrede afdelinger var i 2014 samlet set på 79 procent, spændende fra 61 til 104 procent på de enkelte tilbud. Dette er et væsentligt fald i forhold til 2013, hvor belægningen var på 84 procent. På baggrund af driftsherrernes indberetninger forventes der umiddelbart ingen ændringer i kapaciteten i 2016 og fremover.

Gennemgående oplyser landets kommuner, at de oplever sammenhæng mellem kommunernes behov for de lands- og landsdelsdækkende tilbud og tilbuddenes udbud af pladser, ydelser m.v. Der er dog enkelte kommuner, der påpeger en række omstændigheder ved enkelte tilbud, som kan bidrage til en højere grad af sammenhæng, især mellem kommunernes behov og de leverede ydelser. Konkret opleves der i regi af Center for Døvblindhed og Høretab nedgang i undervisningstilbuddet til børn og unge som følge af CI operationer. Region Nordjylland kapacitetstilpasser i 2015 tilbuddet således, at der sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel, og der rettes samtidigt særlig opmærksomhed i DAS på forsyningsikkerheden ift. den del af målgruppen, der ikke kan CI opereres.

For de sikrede afdelinger fremhæver enkelte kommuner, at de oplever et for stort udbud af pladser, ligesom en række kommuner, dog med forbehold, forventer et fald i behovet pladser fremadrettet. For langt størstedelen af kommunerne opleves der dog sammenhæng mellem kommunernes behov og de sikrede afdelingers udbud af pladser og ydelser.

I et rent nordjysk perspektiv meldes der stort set om god sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel efter pladser/ydelser, omend Region Nordjylland i driftsindmeldingerne melder om justeringer i kapaciteten i såvel opadgående som nedadgående retning på afdelinger under Center for Døvblindhed og

Høretab. To kommuner har oplevet udfordringer i forhold til at få borgere indskrevet på sikret afdeling på Kofoedsminde, og den ene har på baggrund heraf vurderet, at der er behov for en forøgelse af pladserne på sikrede afdelinger. Konkret opleves der i regi af Center for Døvblindhed og Høretab om nedgang i undervisningstilbuddet til børn og unge som følge af CI operationer. Region Nordjylland kapacitetstilpasser i 2015 tilbuddet således, at der sammenhæng mellem udbud og efterspørgsel, og der rettes samtidigt særlig opmærksomhed i DAS på forsyningssikkerheden ift. den del af målgruppen, der ikke kan CI opereres.

6.5.2 Benchmarkanalyse af de sikrede afdelinger

I rammeaftalen for 2015 indgår det som et fælles fokus på tværs af samtlige regioner, at der skal sikres gennemsigtighed mellem pris og indhold på de sikrede afdelinger. Med udgangspunkt heri gennemføres en benchmarkinganalyse blandt samtlige driftsherrer med fokus på ressourceforbruget og koblingen heraf til både de socialfaglige indsatser samt undervisningsdelen. Analysen forventes afsluttet primo 2016. Undersøgelsens resultater kan bruges som beslutningsgrundlag i forhold til eventuelle fremtidige justeringer i driften for de sikrede afdelinger.

Som det fremgår af opgørelserne af belægningen på de sikrede afdelinger i bilag 8 er der fortsat udfordringer med at nå den forudsatte belægningsprocent på alle tilbud. Udviklingen vil derfor blive fulgt løbende og kan indgå i dialogen med den enkelte driftsherre samt i den tværgående dialog på tværs af de fem rammeaftaleområder.

Punkt 5: Første udkast til afrapportering på den centrale udmelding vedrørende voksne med kompleks erhvervet hjerneskade

Bilag 1: Udkast til Nordjyllands afrapportering til Socialstyrelsen på den centrale udmelding vedrørende voksne med kompleks erhvervet hjerneskade

Afrapportering KKR Nordjylland

**Den centrale udmelding for voksne med
kompleks erhvervet hjerneskade**

National koordination – Socialstyrelsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

1 INDLEDNING

Socialstyrelsen udsendte i et brev til alle kommuner af 31. oktober 2014 en central udmelding for voksne med kompleks erhvervet hjerneskade. Den centrale udmelding indeholder en række spørgsmål til, hvordan man i hver enkelt region planlægger og koordinerer højt specialiserede indsatser og tilbud til gruppen af voksne borgere med kompleks erhvervet hjerneskade.

De nordjyske kommuner og Region Nordjylland fremlægger på denne baggrund en fælles afrapportering på spørgsmålene i Socialstyrelsens centrale udmelding. Afrapporteringen indgår som en selvstændig del af rammeaftalen 2016 for social og specialundervisningsområdet i Nordjylland.

Afrapporteringen er udarbejdet af en tværkommunal faglig arbejdsgruppe nedsat af Den Administrative Styregruppe (DAS) for social og specialundervisningsområdet i Nordjylland. Arbejdsgruppen har været sammensat med kommunale repræsentanter fra både myndigheds- og udførersiden samt repræsentanter fra Region Nordjylland.

[Afrapporteringen er behandlet i DAS den 17. august 2015, i KKR Nordjylland den 4. september 2015 og i Kontaktudvalget den 18. september 2015. Afrapporteringen er efterfølgende blevet behandlet i de 11 kommunalbestyrelser i Nordjylland samt Regionsrådet].

Afrapporteringen gengiver de generelle tendenser, udfordringer og samarbejdsinitiativer, der kendetegner området i Nordjylland. Konklusionerne i afrapporteringen er baseret på skriftlige indmeldinger fra alle de nordjyske kommuner samt drøftelser i den faglige arbejdsgruppe.

Afrapporteringen er bygget op om de fire temaer i Socialstyrelsens centrale udmelding, henholdsvis:

- Målgruppens størrelse i Nordjylland
- Eksistensen og brugen af højt specialiserede indsatser og tilbud i Nordjylland
- Udfordringer med at sikre det nødvendige udbud i Nordjylland
- Samarbejdet i Nordjylland om tilrettelæggelse og koordination af området

Den faglige arbejdsgruppe bemærker, at mange kommuner har fundet målgruppen vanskelig at afgrænse, idet vurderingen er, at Socialstyrelsens definition på målgruppen er upræcis. Det gælder i forhold til styrelsens henvisning til begreberne kompleks erhvervet hjerneskade, kompleksitet i følgevirkninger samt højt specialiserede rehabiliteringstilbud og indsatser. Vurderingen er at disse begreber er utilstrækkeligt defineret og beskrevet.

Kontaktperson:

Thomas Gajhede Haugaard
Sekretariat for Rammeaftaler
Mail: tgh@aalborg.dk
Telefon: 25 20 15 74

2 MÅLGRUPPEN

2.1 AFGRÆSNING AF MÅLGRUPPEN

Målgruppen for den centrale udmelding omfatter voksne med kompleks erhvervet hjerneskade med behov for en højt specialiseret indsats og/eller tilbud med henblik på at forbedre den enkeltes funktionsevne og livskvalitet. En erhvervet hjerneskade er en akut skade, der kan være forårsaget af apopleksi, blødninger i hjernen udover apopleksi, traume, tumor, infektion, forgiftning, iltmangel, giftstoffer mv. (central udmelding, Bilag 1 2014; 4).

Betegnelsen kompleks erhvervet hjerneskade defineres ud fra, at hjerneskaden er forbundet med komplekse følger i form af komplicerede, omfattende, sjældne og/eller alvorlige funktionsnedsættelser af betydning for flere livsområder. Sværhedsgraden og omfanget af funktionsnedsættelser og/eller sociale problemstillinger indgår i den samlede vurdering af behovet for en højt specialiseret indsats. (Central Udmelding 2014; 4)

Socialstyrelsen har ikke egne oplysninger om målgruppens størrelse, men skønner, at målgruppen for den centrale udmelding er lidt større end Sundhedsstyrelsens skøn af målgruppen til en genoptræningsplan til rehabilitering på højt specialiseret niveau, som udgør omkring 5 pct. af den samlede målgruppe af voksne borgere med erhvervet hjerneskade, dvs. omkring 350-450 borgere årligt på landsplan. (central udmelding 2014; 4-5).

Den centrale udmelding omfatter ifølge Socialstyrelsen også en mindre gruppe af borgere med behov for en genoptræningsplan til avanceret niveau, hvor der ved overgang til kommunen, eller senere i borgerens forløb viser sig et behov for en højt specialiseret indsats på socialområdet. Herudover vil der i kommunerne være enkelte borgere, der udskrives uden genoptræningsplaner, som senere oplever komplekse følgevirkninger og dermed må medtages i målgruppen. Det bemærkes, at indbyggertallet i Nordjylland udgør ca. 10 pct. af landets samlede befolkning

2.2 MÅLGRUPPENS OMFANG I NORDJYLLAND

De nordjyske kommuner har opgjort antallet af borgere med kompleks erhvervet hjerneskade og behov for en højt specialiseret indsats eller tilbud. Kommunernes samlede skøn af målgruppens omfang er 67 borgere i 2014 og 65 borgere i 2013.

Tabel 1: Oversigt over antallet af borgere med kompleks erhvervet hjerneskade i de nordjyske kommuner

Kommune/år	2014	2013	Indbyggertal 2014
Brønderslev	1	4	35.627
Frederikshavn	4	4	60.458
Hjørring	7	6	65.405
Jammerbugt	8	7	38.351
Læsø	2	2	1.808
Mariagerfjord	1	2	42.093
Morsø	1	3	21.003
Rebild	4	4	28.794
Thisted	3	1	44.230
Vesthimmerland	2	1	37.479
Aalborg	34	31	205.809
I alt	67	65	581.057

Flere kommuner har opgjort tallene på baggrund af konkret kendskab til borgerne ved hjerneskadekoordinator eller andre centrale medarbejdere på området. Enkelte kommuner har opgjort antallet af borgere med kompleks erhvervet hjerneskade med udgangspunkt i de tilbud/indsatser, borgerne har modtaget.

Arbejdsgruppen bemærker, at der er tale om en opgørelse af en meget lille andel af de borgere, der findes med erhvervet hjerneskade i kommunerne. Socialstyrelsens definition efterlader rum til fortolkning. Flere kommuner har derfor påpeget, at de er i tvivl i forhold til den præcise afgrænsning af målgruppen. Der er på den baggrund en vis usikkerhed i forhold til opgørelsen af målgruppens omfang. Vurderingen af, om en konkret borger er i målgruppen eller ikke, afhænger af den enkelte kommunes fortolkning af Socialstyrelsens definition. Da der er tale om en relativt lille målgruppe vil den enkelte kommunes fortolkning i enkeltsager bidrage til usikkerhed i opgørelsen.

Herudover vurderer arbejdsgruppen, at der kan være relativt store udsving i antallet af borgere fra år til år i den enkelte kommune. Enkelte hændelser som trafikuheld, eller lignende kan betyde et relativt stort udsving i antallet af borgere med kompleks erhvervet hjerneskade med behov for en højt specialiseret rehabiliteringsindsats.

2.3 PLANER OM REGISTRERING OG MONITORERING

Der foretages ikke systematisk monitorering af voksne med erhvervet hjerneskade i kommunerne, og dermed heller ikke af målgruppen med kompleks erhvervet hjerneskade. Kommunerne planlægger ikke fremadrettet at foretage konkrete registreringer af gruppen af borgere med kompleks hjerneskade. Kommunerne vurderer det i højere grad relevant, at følge udviklingen i målgruppen mere bredt, idet det vil give kommunerne et bredere billede af behov og udviklingsmuligheder.

Såfremt der skal arbejdes mere systematisk med monitorering, vurderes det at forudsætte, at der nationalt defineres kriterier for ny indberetning og tilretning af eksisterende datakilder. Det skal i den forbindelse understreges, at hvis monitoreringen skal bidrage til en bedre praksis – og eksempelvis kunne give et indblik i omkostningseffektiviteten af en given indsats – så vil det være nødvendigt at datakilderne kobles, så der kan gives et overblik på tværs af sundheds-, social-, beskæftigelses- og specialundervisningsområdet, idet kommunal rehabilitering er sammensat af indsatser på tværs af områderne.

3 HØJT SPECIALISEREDE INDSATSER OG TILBUD

3.1 DEFINITION PÅ HØJT SPECIALISEREDE TILBUD

Under henvisning til Socialstyrelsens definitioner af et højt specialiseret tilbud og beskrivelse af de højt specialiserede indsatser omfatter den centrale udmelding de indsatser og tilbud, der med et rehabiliterende sigte, iværksættes som et tidsbestemt forløb i fase III med henblik på, at borgeren opnår bedst mulig funktionsevne efter en erhvervet hjerneskade. Indsatserne er organiseret som et sammenhængende, multidisciplinært og helhedsorienteret forløb, hvor timingen og den faglige koordination er afgørende.

De højt specialiserede sociale indsatser er rettet mod målgrupper, der i antal er meget små, og hvor der er meget begrænset underlag for at opbygge specialiseret viden, eller målgrupper, hvor der er kompleksitet i problemstillingen eller flerhed af problemstillinger, som kræver faglig specialviden, herunder tværfaglig viden.

De højt specialiserede indsatser og tilbud kan bestå af indsatser på et "matrikelbundet" tilbud. Tilsvarende kan indsatserne bestå af "matrikelløse" tilbud, som varetages af et tværfagligt udgående team.

3.2 HØJT SPECIALISEREDE TILBUD I NORDJYLLAND

Under henvisning til Socialstyrelsens definition på højt specialiserede indsatser og tilbud er der enighed om, at der er tre højt specialiserede tilbud i Nordjylland til målgruppen, to døgnbaserede tilbud og et ambulante tilbud: Behandlingscentret Østerskoven, Rehabiliteringscenter Strandgården og Hjerneskadecenter Nordjylland. Alle tre tilbud er matrikelbunde tilbud.

Behandlingscentret Østerskoven er et døgnbaseret neurorehabiliteringstilbud målrettet unge og voksne med kompleks hjerneskade. Der er i alt 22 pladser på tilbuddet efter lov om social service §§ 67 og 107: 6 pladser på afdelingen for borgere med erhvervet hjerneskade og 16 pladser på afdelingen for borgere med medfødt

hjerneskade. Behandlingscentret Østerskoven henvender sig primært til den yngre målgruppe og har derfor et aktivt ungemiljø. Tilbuddet er en selvejende institution med driftsoverenskomst med Region Nordjylland og er beliggende i Hobro, Mariagerfjord Kommune.

Rehabiliteringscenter Strandgården tilbyder døgnbaseret neurorehabilitering til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade. Der er i alt 10 pladser efter lov om social service § 107 på tilbuddet, der drives af Region Nordjylland. Rehabiliteringscenter Strandgården ligger på Nykøbing Mors i Morsø Kommune.

Hjerneskadecenter Nordjylland tilbyder ambulante neuropsykologisk baseret rehabilitering til børn, unge og voksne med kompleks erhvervet hjerneskade. Ydelserne gives efter lov om social service, lov om aktiv beskæftigelse, lov om aktiv socialpolitik, lov om specialundervisning til voksne, samt folkeskoleloven. Tilbuddet er placeret i Aalborg og drives af Aalborg Kommune.

3.3 KOMMUNERNES ANVENDELSE AF DE HØJT SPECIALISEREDE TILBUD

Kommunerne anvender som udgangspunkt de tre højt specialiserede tilbud i regionen. En kommune har i et enkelt tilfælde anvendt Vejle fjord Rehabilitering i Region Syddanmark.

Der er sager, hvor kommunerne ud fra en helhedsbetragtning vurderer, at det ikke er aktuelt at anvende de højt specialiserede døgntilbud til en borger med komplekse følger efter en erhvervet hjerneskade. Det kan f.eks. være sager, hvor der er tale om en forælder med mindre børn, der ønsker at blive tæt på familien eller sager, hvor borgeren af andre årsager ikke ønsker at få et døgnbaseret tilbud.

Borgerne modtager i disse tilfælde et intensivt rehabiliteringstilbud tæt på hjemmet eller i hjemmet, som et alternativ til et døgnophold på et af de højt specialiserede døgnrehabiliteringstilbud. Der sammensættes en anden relevant indsats, der oftest tager udgangspunkt i den enkelte kommunes egne indsatser til målgruppen. Nogle af ydelserne i denne indsats kan leveres fra de højt specialiserede tilbud, hvor de indgår som et delelement af borgerens samlede rehabiliteringsindsats. Det kan eksempelvis være indsatser, hvor der rekvireres neuropsykologisk supervision og intervention fra det højt specialiserede rehabiliteringstilbud, som således bidrager til det tværfaglige tilbud lokalt.

Vurderingen er, at borgerne i disse situationer samlet set ikke modtager en højt specialiseret indsats på linje med de indsatser, der udbydes af de højt specialiserede døgntilbud i regionen, men en fagligt kvalificeret indsats på avanceret/specialiseret niveau.

Tilsvarende foreligger muligheden for at levere højt specialiserede ambulante – matrikelløse – indsatser lokalt i kommunerne i det omfang det efterspørges.

4 UDFORDRINGER I FORHOLD TIL AT SIKRE DET NØDVENDIGE UDBUD AF HØJT SPECIALISEREDE INDSATSER OG TILBUD TIL VOKSNE MED KOMPLEKS HJERNESKADE

Jævnfør kommunernes indmeldinger er der umiddelbart ingen aktuelle udfordringer i forhold til forsynings-sikkerheden. Vurderingen er, at der er det tilstrækkelige udbud af højt specialiserede indsatser og tilbud og tilbagemeldingerne peger på, at indholdet i indsatserne generelt matcher kommunernes behov.

Samtidig efterspørges en fortsat udvikling af de enkelte tilbud og indsatser, så der er til stadighed er fokus på mulighederne for at omsætte den højt specialiserede indsats meningsfuldt i borgerens levede liv lokalt.

De væsentligste udfordringer for de højt specialiserede tilbud på hjerneskadeområdet vurderes at være sikring af tilbuddenes faglige og økonomiske bæredygtighed. Målgruppen til de højt specialiserede tilbud er i antal meget lille. De tre tilbud er derfor såbare i forhold til udsving i efterspørgsel. Opholdelsen af de højt specialiserede tilbud er afhængig af en stabil efterspørgsel, der understøtter vedligeholdelsen og udviklingen

af den specialiserede faglige viden på tilbuddene. Tilbuddene har en særlig opmærksomhed på, at kommunerne efterspørger nærhed og at indsatserne så vidt muligt forankres i borgerens nærmiljø ligesom der er en forventning om en høj grad af fleksibilitet i opgaveløsningen.

Aalborg Kommune og Region Nordjylland har som driftsherre for henholdsvis Hjerneskadecenter Nordjylland og Rehabiliteringscenter Strandgården gjort opmærksom på en bekymring i forhold til den fortsatte bæredygtighed på de to tilbud. Der pågår en særskilt drøftelse af det fremtidige driftsgrundlag for de to tilbud i regi af DAS.

5 SAMARBEJDE OM TILRETTELÆGGELSE OG KOORDINATION

5.1 RAMMEAFTALEN OG DET FORSTÆRKEDE SAMARBEJDE I NORDJYLLAND

Kommunerne i Nordjylland og Region Nordjylland har et tæt dialog om de højt specialiserede tilbud i landsdelen.

Det er som udgangspunkt den årlige rammeaftale for social- og specialundervisningsområdet, der danner udgangspunktet for den tværkommunale dialog om faglige udvikling, kapacitet, pladsefterspørgsel og takst-udvikling for tilbuddene på det specialiserede område. Kommunerne og Regionen har imidlertid været enige om at supplere det generelle rammeaftalesamarbejde med en mere forpligtende samarbejdsstrategi for de allermest specialiserede tilbud. Med rammeaftalens udviklingsstrategi for 2015 blev der således indgået aftale om et forstærket samarbejde om rammeaftalens mest specialiserede tilbud med det formål at sikre, at borgerne i Nordjylland til stadighed har adgang til de fornødne højt specialiserede tilbud og kompetencer i landsdelen.

De tre højt specialiserede tilbud i Nordjylland til voksne med kompleks erhvervet hjerneskade er alle udpeget til at være omfattet af det forstærkede samarbejde¹. Aftalen indebærer bl.a., at der i situationer, hvor der er en særlig bekymring om bæredygtigheden af et af de udpegede tilbud, vil der kunne indgås aftale om iværksættelse af særlige initiativer, der kan understøtte tilbuddets fortsatte drift. Det skal dog understreges, at det forstærkede samarbejde ikke indebærer en fastfrysning af de omfattede tilbuds aktuelle organisation og ydelseskatalog. Kommunerne har, med det forstærkede samarbejde, derimod forpligtet sig på at sikre en dialogbaseret udvikling af de udvalgte tilbud, så evt. ændringer og omlægninger sker på en koordineret og styret måde, og ingen kommuner bringes i en situation med usikkerhed om sin forsyningssikkerhed.

Der er ingen af kommunerne, der har indgået andre tværkommunale/tværregionale samarbejdsaftaler om højt specialiserede sociale tilbud på hjerneskadeområdet, end de aftaler, der er indgået i fællesskab i regi af rammeaftalen.

Som beskrevet i afsnit 4 ovenfor vurderes de væsentligste udfordringer for de højt specialiserede tilbud på hjerneskadeområdet at være sikring af tilbuddenes faglige og økonomiske bæredygtighed samt løbende tilpasning af tilbud og indsatser til lokale behov og ønsker. Med udgangspunkt i samarbejdsmodellen for det forstærkede samarbejde har det konkrete samarbejdet på området derfor løbende fokus på at sikre forsyningssikkerheden af de højt specialiserede tilbud og indsatser til målgruppen, samt en løbende dialog om udviklingen af området i forhold til målgruppens behov. Dette samarbejde beskrives nærmere i det følgende.

¹ Præcisering i forhold til Hjerneskadecenter Nordjylland: Det er udelukkende de ydelser på hjerneskadeområdet, som Aalborg Kommune overtog fra det tidligere regionale tilbud Taleinstituttet, der er omfattet af det forstærkede samarbejde om de mest specialiserede tilbud.

5.2 TILTAG MED HENBLIK PÅ AT SIKRE FORSYNINGSSIKKERHEDEN FOR DE HØJT SPECIALISEREDE TILBUD

Der er i Nordjylland enighed om vigtigheden af at bevare de tre højt specialiserede hjerneskadetilbud i landsdelen. Der er samtidig en anerkendelse af, at alle tilbuddene – qua målgruppens størrelse – har et sårbart driftsgrundlag.

Med henblik på at understøtte driftsherrenes generelle sikkerhed og planlægningshorisont er det på denne baggrund aftalt, at kommunerne ikke opretter nye højt specialiserede tilbud med samme indhold. Denne aftale gælder for to år ad gangen.

Det er samtidig aftalt, at driftsherres mulighed for effektiv drift og planlægning skal styrkes gennem adgang til pålidelige oplysninger om kommunernes forventninger til efterspørgslen på det enkelte tilbud. Der indhentes hvert år således indmeldinger fra kommunerne på deres konkrete forventninger til brugen af hver af de tre højt specialiserede tilbud på hjerneskadeområdet.

Udover disse initiativer, der gælder for alle tilbuddene, er der for ét af tilbuddene, Hjerneskadecenter Nordjylland, desuden iværksat et særligt tiltag vedrørende tilbuddets finansiering. På baggrund af en alvorlig – og flerårig – bekymring for tilbuddets langsigtede bæredygtighed blev der med rammeaftalen for 2014 indgået en særlig finansieringsaftale for tilbuddet for 2014-2015. Denne aftale vil, med rammeaftalen for 2016, blive afløst af en ny aftale, der fastligger særlig finansieringsmodel for tilbuddet gældende for 2016 og frem.

[I dette afsnit indskrives eventuelle indgåede aftaler om Rehabiliteringscenter Strandgården og Hjerneskadecenter Nordjylland fra mødet i DAS den 10. juni].

5.3 TILTAG MED HENBLIK PÅ AT SIKRE FAGLIG UDVIKLING AF OMRÅDET

For at sikre en tæt dialog mellem kommunerne og driftsherrerne om den faglige udvikling af de højt specialiserede tilbud er det aftalt, at driftsherrerne hvert år skal udarbejde en årsrapport med den aktuelle status og de fremadrettede planer for tilbuddets faglige udvikling. På baggrund af årsrapporterne skal kommunerne for hvert af de højt specialiserede tilbud indmelde myndigheds ønsker til eventuelle ændringer og faglig udvikling. Årsrapporterne og de kommunale indmeldinger behandles herefter i DAS.

Det er desuden aftalt, at der for hvert tilbud kan sammensættes et fagligt dialogforum – et såkaldt "aftagerpanel" – med henblik på faglig drøftelse af ønskerne til det enkelte tilbuds udvikling. Det faglige dialogforum sammensættes med repræsentation af driftsherrer samt et udvalg af fagpersoner fra myndighedssiden, der har kendskab til tilbuddets målgruppe.

Muligheden for at nedsætte et fagligt dialogforum for det enkelte tilbud har hidtil kun været anvendt i begrænset omfang, men der har i starten af 2015 konkret været nedsat en faglig gruppe, der har haft til opgave at drøfte og beskrive de højt specialiserede ydelser på Hjerneskadecenter Nordjylland/Taleinstituttet. Erfaringerne fra dette arbejde har været så gode, at modellen med at nedsætte faglige aftagerpaneler for de enkelte tilbud fremover forventes at blive benyttet mere fast til at sikre en løbende og tæt dialog mellem driftsherre og myndighed om en fortsat udvikling af fleksible højt specialiserede indsatser, der kan tilpasses individuelt, så de giver mest mulig mening i forhold til den enkelte borgers levede liv.

Udover den tilbudsspecifikke dialog med de højt specialiserede tilbud til voksne med erhvervet hjerneskade, har der de seneste år været iværksat en række mere brede initiativer med henblik på at sikre det brede perspektiv på hjerneskadeområdet, og koordineringen på tværs af områderne: social, sundhed, beskæftigelse og specialundervisning. I den forbindelse er der udarbejdet en sygdomsspecifik sundhedsaftale under Sundhedsaftalen i Region Nordjylland. Der arbejdes videre i næste generation af sundhedsaftaler med en tidlig struktureret dialog omkring udskrivninger. Derudover har kommunerne samarbejdet om kompetenceudvikling

i Det Nordjyske Uddannelsesprogram, og der findes endvidere et netværk for hjerneskadekoordinater i Nordjylland.

Udskast

Punkt 6: Første udkast til afrapportering på den centrale udmelding vedr. børn og unge med alvorlig synsnedsettelse

Bilag 1: Udkast til Nordjyllands afrapportering på den centrale udmelding vedrørende børn og unge med alvorlig synsnedsettelse

Afrapportering KKR Nordjylland

**Den centrale udmelding om børn og unge med
alvorlig synsnedsettelse**

National koordination – Socialstyrelsen

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING

Socialstyrelsen udsendte den 1. november 2014 en central udmelding for børn og unge med alvorlig synsnedsettelse. Den centrale udmelding indeholder en række spørgsmål til, hvordan kommunerne og Regionerne i hver enkelt landsdel planlægger og koordinerer højt specialiserede indsatser og tilbud til gruppen af børn og unge med alvorlig synsnedsettelse.

De nordjyske kommuner og Region Nordjylland fremlægger på denne baggrund en fælles afrapportering på spørgsmålene i Socialstyrelsens centrale udmelding. Afrapporteringen indgår som en selvstændig del af rammeaftalen 2016 for social- og specialundervisningsområdet i Nordjylland.

Afrapporteringen er udarbejdet af en tværkommunal faglig arbejdsgruppe nedsat af Den Administrative Styregruppe (DAS) for social- og specialundervisningsområdet i Nordjylland. Arbejdsgruppen har været sammensat af kommunale repræsentanter fra både myndigheds- og udførersiden samt repræsentanter fra Region Nordjylland.

[Afrapporteringen er godkendt i DAS den 17. august 2015, i KKR Nordjylland den 4. september 2015 og i Kontaktudvalget den 18. september 2015. Afrapporteringen er efterfølgende blevet behandlet i de 11 kommunalbestyrelser i Nordjylland samt Regionsrådet].

Afrapporteringen gengiver de generelle tendenser, udfordringer og samarbejdsinitiativer, der kendetegner området i Nordjylland. Konklusionerne i afrapporteringen er baseret på skriftlige indmeldinger fra alle de nordjyske kommuner samt drøftelser i den faglige arbejdsgruppe.

Institut for Syn og Hørelse er beliggende centralt i Nordjylland. Der er derfor en historisk tradition for et tæt samarbejde om tilbud til målgruppen, og en fælles målsætning om at sikre en høj grad af relationel koordinering i indsatsen ud fra en særlig vægtning af nærhedsprincippet. De involverede parter har et fælles mål om at kommunikere og handle med henblik på, at sikre et tæt samspil mellem den kommunale myndighedsudøvelse og den regionale leverandør af den højt specialiserede synsfaglige indsats.

Der har igennem hele processen været en høj grad af konsensus omkring svarene i afrapporteringen. På tværs af de nordjyske kommuner og Region Nordjylland er der enighed om, at baggrunden for denne konsensus er de enkle og klare rammer for samarbejdet mellem kommunerne og Institut for Syn og Hørelse.

Afrapporteringen er bygget op om de fire temaer i Socialstyrelsens centrale udmelding, henholdsvis:

- Målgruppens størrelse i Nordjylland
- Eksistensen og anvendelsen af højt specialiserede indsatser og tilbud i Nordjylland
- Udfordringer med at sikre det nødvendige udbud i Nordjylland
- Samarbejdet i Nordjylland om tilrettelæggelse og koordinering af området

Kontaktperson:

Thomas Gajhede Haugaard
Sekretariat for Rammeaftaler
Mail: tgh@aalborg.dk
Telefon: 25 20 15 74

1. MÅLGRUPPEN

Den centrale udmelding omfatter målgruppen af børn og unge med en alvorlig synsnedsettelse i alderen 0-17 år. Der skelnes mellem to delmålgrupper:

- Børn og unge med alvorlig synsnedsettelse, herunder blindhed og svær synsnedsettelse

- Børn og unge med sammensatte vanskeligheder, det vil sige, at barnet/den unge udover en alvorlig synsnedsettelse har yderligere funktionsnedsettelser såsom motoriske funktionsnedsettelser, psykomotoriske funktionsnedsettelser, mentale funktionsnedsettelser og hørenedsettelse

Børn og unge med svagsynethed samt døvblinde børn og unge er ikke omfattet af den centrale udmelding.

1.a. Målgruppen i Nordjylland – antal børn og unge og fordeling på henholdsvis segregerede og almene tilbud

I henhold til opgørelse fra Synsregistret pr. 1. januar 2014 er i alt 46 børn og unge omfattet af målgruppen i Nordjylland, herunder 36 børn og unge med sammensatte vanskeligheder og alvorlig synsnedsettelse samt 10 børn og unge med alvorlig synsnedsettelse.

Samtlige børn er som del af en specialiseret kommunal koordineret indsats tilknyttet Institut for Syn og Hørelse. Kendetegnet for målgruppen er at de enten er visiteret til et kommunalt segregeret specialtilbud eller er inkluderet i et alment kommunalt tilbud.

Barnet/den unge er som udgangspunkt til og med det 18. år tilknyttet børne- og ungeområdet på Institut for Syn og Hørelse, hvorefter barnet/den unge overgår til voksenområdet på Institut for Syn og Hørelse.

Hovedparten af de 36 børn med sammensatte vanskeligheder modtager et segregeret kommunalt specialtilbud, det vil sige et specialundervisningstilbud på specialskole, i specialklasse eller i en specialpædagogisk institution (f.eks. dagtilbud, botilbud). Et segregeret specialundervisningstilbud kan også være et tilbud på en intern skole, f.eks. på et behandlingshjem. Der er tale om en målgruppe, som udover synsnedsettelsen har andre komplekse vanskeligheder og behov, hvorfor de også følges tæt af et kommunalt tværfagligt team f.eks. Pædagogisk Psykologisk Rådgivning. Dette kræver et tæt samarbejde og en høj grad af koordinering på tværs af sektorer for at sikre et koordineret og sammenhængende forløb for barnet/den unge.

De resterende godt 10 børn og unge med alvorlig synsnedsettelse er inkluderet i det almene område understøttet af fagligt kapacitet fra det tværfaglige kommunale netværk. Der kræves også her et tæt samarbejde mellem myndighed og det højt specialiserede synsfaglige tilbud for at sikre et koordineret forløb for barnet/den unge.

2. HØJT SPECIALISEREDE INDSATSER OG TILBUD

2.a. Indhold i højt specialiserede indsatser og tilbud

Indholdet af specialundervisning og specialpædagogisk bistand for målgruppen kan være sammensat af en lang række forskelligartede indsatser på social- og specialundervisningsområdet, der alle har til formål at realisere det enkelte barns potentiale for udvikling, læring og deltagelse.

Socialstyrelsen beskriver de grundlæggende forudsætninger for at yde en højt specialiseret indsats til børn og unge i målgruppen, f. eks:

- Det faglige udgangspunkt for den højt specialiserede indsats, herunder de almene grundlæggende kompetencer samt de specialiserede kompetencer der skal være til stede
- Vidensudvikling til understøttelse af det faglige niveau, herunder netværksdannelse, systematisk opsamling af praksiserfaring, vedligeholdelse og udvikling af synsfaglig viden

Styrelsen beskriver herudover de elementer der skal indgå i den højt specialiserede indsats for at understøtte målgruppens udvikling, læring og deltagelse, f.eks.:

- IKT-understøttelse
- Sproglig indsats
- ADL (aktiviteter til daglig levevis)
- Udredning
- Rådgivning om inklusion af børn og unge med alvorlig synsnedsættelse

Det kommunale specialiserede beredskab leverer som udgangspunkt specialiserede ydelser indenfor det bio-psyko-sociale område. Kommunernes beredskab spiller sammen med den højt specialiserede synsfaglige ekspertise.

Institut for Syn og Hørelse leverer i henhold til Socialstyrelsens definitioner højt specialiserede indsatser og ydelser og lever op til Socialstyrelsens definition af et højt specialiseret tilbud.

Målgruppens vanskeligheder og kompleksitet stiller store krav til den tværsektorielle organisering af indsatsen og samarbejdet mellem den specialiserede kommunale myndighedsindsats og - tilbud samt det højt specialiserede tilbud. Indsatsen er oftest kompleks og mangesidig og kræver en tværfaglig indsats, der involverer forskellige fagfolk. Det er kommunerne som myndighedsindehavere der har hovedansvaret for at sikre en helhedsorienteret, overskuelig og systematisk indsats og fungerer som bindeled mellem relevante aktører på området.

2.b. Hvilke højt specialiserede tilbud findes i regionen og hvilke anvendes?

Under henvisning til Socialstyrelsens definition på højt specialiserede indsatser og tilbud er der enighed om, at Institut for Syn og Hørelse er det eneste højt specialiserede tilbud i den nordjyske landsdel.

Institut for Syn og Hørelse ligger i Aalborg og drives af Region Nordjylland.

Kort præsentation af Institut for Syn og Hørelse

Institut for Syn og Hørelse tilbyder rådgivning, vejledning og undervisning til hørehæmmede og døvblevne voksne, blinde og svagsynede børn og voksne, samt børn og voksne med anden nedsat kommunikationsfunktion på grund af nedsat tale-, læse- eller skrivefunktion.

Institut for Syn og Hørelses ydelser udspringer af lov om social service § 5 stk. 2, § 10, § 12, § 112 og § 113, Folkeskolelovens § 20 stk. 2 og 3 samt lov om specialundervisning for voksne § 1, stk.3.

Indholdet består i hovedtræk af en udredning af de begrænsninger borgeren oplever som følge af den nedsatte funktionsevne, vurdering af mulighederne for afhjælpning, rådgivning og undervisning i kompenserende strategier samt afprøvning af hjælpemidler og undervisning i brugen heraf. Institut for Syn og Hørelse rådgiver herudover sagsbehandlere, lærere, pædagoger og andre fagpersoner, der kommer i kontakt med målgrupperne.

Institut for Syn og Hørelses bistand til borgere inden for målgrupperne udføres af specialuddannede konsulenter inden for de tre fagområder "Høre", "Syn" og "ASK" (Alternativ Supplerende Kommunikation) i samarbejde med instituttets øvrige fagpersonale: øjenlæge, optikere, socialrådgiver og teknikere. Der er et tæt og løbende samarbejde med de kommunale sagsbehandlere og andre relevante samarbejdspartnere.

Institut for Syn og Hørelse består af en høreafdeling og en afdeling for syn og alternativ kommunikation, og tæller i alt 10 uddannede synskonsulenter, hvoraf 4 har målgruppen børn og unge som arbejdsområde. Samtlige nordjyske kommuner anvender Institut for Syn og Hørelse.

2.c. Hvordan samarbejder kommunerne og Regionsrådet?

Rammen for samarbejdet mellem de 11 nordjyske kommuner og Institut for Syn og Hørelse er en aftalemodel, der beskriver og konkretiserer instituttets rolle som leverandør af højt specialiserede ydelser, og vilkårene for kommunernes brug af instituttet. Den konkrete aftale indgår som en del af den årlige rammeaftale på det specialiserede socialområde og specialundervisningsområdet.

Det er kommunerne der har myndighed til at henvise til ydelserne på Institut for Syn og Hørelse

Aftalemodel mellem de nordjyske kommuner og Institut for syn og Hørelse

Udgangspunktet for aftalemodellen er en målsætning om at sikre enkle og klare rammer for samarbejdet mellem den kommunale myndighed og Institut for Syn og Hørelse, der styrker og understøtter sammenhæng og koordinering i forhold til de øvrige indsatser omkring barnet/den unge. Det er samtidig målet at sikre borgernes tilgængelighed i forhold til de højt specialiserede ydelser samt en fleksibel konstruktion for den enkelte kommunes anvendelse af Institut for Syn og Hørelse samtidig med at der er fokus på færrest mulige ressourcer anvendt på administration.

Der er indgået aftale om fri henvendelsesret, der giver alle borgere mulighed for at henvende sig direkte til Institut for Syn og Hørelse uden først at henvende sig til egen kommune og der kan indledes kortere udredninger og rådgivning.

På børneområdet er der typisk tale om længerevarende samarbejdsforløb, hvorfor der her er mulighed for at indgå en 1-årig årsvisitation, der sikrer henviste børn og unge en hurtig og nem adgang til synskonsulentbistand for forældre, dagplejemødre, pædagoger og lærere mv. til de behov, der opstår løbende gennem året.

Aftalemodellen giver mulighed for at indgå bilaterale aftaler, hvor aftalerne tilpasses yderligere, så de understøtter den enkelte kommunes øvrige tilbud, hensigtsmæssige administrative sagsgange samt tager hensyn til øvrige lokale forhold f.eks. omkring instituttets tilstedeværelse i kommunen.

Baggrund for aftalemodellen mellem de nordjyske kommuner og Institut for syn og Hørelse

Med de 11 nordjyske kommuners valg af Institut for Syn og Hørelse som fælles leverandør af specialrådgivning og specialpædagogisk bistand på synsområdet er befolkningsunderlaget stort nok til at opretholde et bæredygtigt og højt specialiseret tværfagligt miljø for målgruppen.

Medarbejdersammensætningen på Institut for Syn og Hørelse sikrer kommunerne muligheden for at etablere den nødvendige tværfaglighed i en specialiseret indsats ved at kunne trække på den nødvendige subspecialisering og særlige faglige specialer, som er repræsenteret på Institut for Syn og Hørelse. Med rådgivningen på børne- og voksenområdet under samme tag gives der gode betingelser for at skabe hensigtsmæssige sammenhænge i rådgivningen i overgangen fra barn til voksen.

Årsvisitationerne på børne- og ungeområdet sikrer et stående beredskab for barnet, forældre, dagplejemødre, pædagoger, lærere mv. til de behov der løbende opstår ved personsift, skift i barnets fysiske omgivelser eller ved skift i dagligdags aktiviteter. Dette garanterer smidig og hurtig inddragelse af synskonsulenten og understøtter et koordineret og sammenhængende forløb omkring barnet/den unge.

Sammensætningen af en række monofagligheder fordrer en høj grad af relationel koordinering, således, at der ses på barnets samlede sæt af udfordringer gennem et tværfagligt samarbejde, hvor de synsfaglige udfordringer ses i tæt sammenhæng med den samlede tværfaglige kommunale specialpædagogiske indsats.

Gennem Kennedycentrets årlige udsendelse af udtræk fra synsregistret opretholdes et godt overblik over samtlige børn og unge med nedsat syn i de nordjyske kommuner. I tillæg hertil screener Institut for Syn og Hørelse alle nye specialskoleelever ved skolestart for eventuelle synsproblemer. Det gælder såvel skolebønder som elever der i løbet af skolegangen bliver overflyttet til en specialskole i en nordjysk kommune. Instituttet finder ad den vej årligt omkring 2-3 børn med væsentlig nedsat synsfunktion, der efterfølgende tilmeldes synsregistret.

Det forstærkede samarbejde i Nordjylland om højt specialiserede tilbud

Kommunerne i Nordjylland og Region Nordjylland har et yderligere formaliseret tæt samarbejde om de højt specialiserede tilbud i landsdelen, herunder Institut for Syn og Hørelse.

Formålet med samarbejdet er at sikre, at borgerne i Nordjylland til stadighed har adgang til de fornødne højt specialiserede tilbud og kompetencer og dermed forsyningsikkerheden for kommunerne i landsdelen. Det forstærkede samarbejde skal bidrage til at understøtte den faglige og økonomiske bæredygtighed i de højt specialiserede indsatser.

I alt syv tilbud er udpeget til at være omfattet af det forstærkede samarbejde, herunder Institut for Syn og Hørelse. Tilbuddene er udpeget og er omfattet af samarbejde i en to-årig periode. .

Det forstærkede samarbejde betyder i praksis, at Institut for Syn og Hørelse er omfattet af følgende aftalevilkår:

- *Et beskyttet konkurrencevilkår:*
De øvrige kommuner i regionen forpligter sig til ikke at oprette nye tilbud med samme indhold som Institut for Syn og Hørelse. Denne aftale gælder for to år ad gangen.
- *En systematisk, formaliseret og forpligtende dialog:*
Der er krav til Region Nordjylland - som driftsherre - om at være åben og sikre gennemsigtighed i forhold til driften af tilbuddet for at give løbende indsigt i tilbuddets økonomiske og faglige bæredygtighed. Ligeledes er de øvrige kommuner forpligtet til, i åben og direkte dialog til tilbuddet, at give udtryk for eventuelle ønsker om ændringer på tilbuddet.
- *En tidlig fælles indsats:*
Region Nordjylland er som driftsherre forpligtet til tidligt at gøre opmærksom på begyndende vanskeligheder, såfremt de skulle opstå, i tilbuddets faglige eller økonomiske bæredygtighed. Kommunerne forpligtiger sig samtidig til at indgå i en tæt dialog med Regionen om mulige løsninger.

Hvis der opstår en særlig bekymring om bæredygtigheden på instituttet, vil der kunne indgås aftale om iværksættelse af særlige initiativer, der kan understøtte tilbuddets fortsatte drift. Det skal dog understreges, at det forstærkede samarbejde ikke indebærer en fastfrysning af instituttets aktuelle organisation og ydelseskatalog. Kommunerne og instituttet har, med det forstærkede samarbejde, forpligtet sig på at sikre en dialogbaseret udvikling af tilbuddet, så eventuelle ændringer og omlægninger sker på en koordineret og styret måde, og ingen kommuner bringes i en situation med usikkerhed om sin forsyningsikkerhed.

Samarbejde med andre aktører på synsområdet

Kommunernes muligheder for til stadighed at kunne levere et dækkende og helhedsorienteret tilbud til målgruppen, er betinget af at ydelserne fra Institut for Syn og Hørelse suppleres med en række landsdækkende funktioner.

De nødvendige landsdækkende funktioner handler om:

Uddannelse af nyansat personale:

- Synskonsulent- og mobilityinstruktøruddannelsen (Pæd. diplom modul 8 og 9 samt ADL og mobility).
Der uddannes en ny medarbejder ca. hvert 2. år
- Øvrige faglige efteruddannelsesinitiativer

Produktion af materialer:

- Undervisningsmaterialer på punkt og sortskrift
- Praktiske taktile materialer til undervisning, "legetøj"

Det er herudover afgørende, at der sker en samlet koordinering af fælleskurser:

- For børn, klasseinddelte, tematiske
- For forældre/børn herunder netværksdannelse i forældrekræden
- For pædagoger og undervisere på førskoleområdet og i folkeskolen

Vurderingen er, at kuserne anvendes i et begrænset omfang.

Udredning i forbindelse med skolestart :

- Et fåtal af målgruppen, der har særlig komplicerede og sammensatte vanskeligheder udredes på Refnæs inden start i børnehaveklasse af en psykolog og et tværfagligt team (pædagoger/lærere/fysioterapeut). Der udarbejdes en funktionsbeskrivelse som kan danne grundlag for kommunes pædagogisk psykologisk vurdering af barnet i forbindelse med skolestart.

Psykologbistand:

- Til blinde/svagsynede børn og unge inkl. forældre og personale. Anslået gennemsnit 40 timer pr. år
- Ved akut opstået synstab i forbindelse med f.eks. ulykker. I gennemsnit 2-3 gange pr. år.

3. UDFORDRINGER I FORHOLD TIL AT SIKRE DET NØDVENDIGE UDBUD AF HØJT SPECIALISEREDE INDSATSER OG TILBUD TIL BØRN OG UNGE MED ALVORLIG SYNSNEDSÆTTELSE

Der er gode rammer for at sikre, at målgruppen kan få den højt specialiseret indsats der er behov for. Udfordringen bliver at fastholde og justere det aftalesæt, der allerede er udarbejdet således, at det til stadighed tilgodeser den kommunale myndighedsopgave og samtidig sikrer det regionale tilbuds faglige og økonomiske bæredygtighed. Dette fordrer en koordineret og tæt dialog mellem kommunerne og den regionale leverandør af de højt specialiserede synsfaglige ydelser.

Afdækningen af området i forbindelse med arbejdet om den centrale udmelding samt den løbende dialog om tilbuddet i regi af Det forstærkede samarbejde viser, at der ikke er aktuelle udfordringer i forhold at sikre forsyningssikkerheden på området.

Området er præget af stabilitet og forsyningssikkerhed. Kommunerne forventer ingen ændringer i efterspørgslen på ydelserne, der leveres fra Institut for Syn og Hørelse. Der er under henvisning til den særlige aftalemodel en stabil og hensigtsmæssig anvendelse af tilbuddet. Tilsvarende understøtter aftalerne og dialogen i regi af Det forstærkede samarbejde forsyningssikkerheden og driftsgrundlaget for tilbuddet.

Den fortsatte faglige bæredygtighed er dog betinget af den fortsatte eksistens af de landsdækkende funktioner og netværk nævnt i forrige afsnit. En forudsætning for at fastholde bæredygtigheden er at der koordineres på landsplan og et tæt samarbejde med de decentrale centre, som har den synsfaglige kompetence.

Endelig er der en række ydelsesområder, som med fordel kan varetages på landsplan, f.eks. produktion af materiale og kurser for forældre, fagpersoner m.v. Det er afgørende, at tilrettelæggelsen og udførelsen sker i et tæt samspil mellem de kommunale myndigheder og de højt specialiserede synsfaglige miljøer for at sikre den nødvendige sammenhæng. Selve kursusafviklingen kunne være lokal og tæt på nærmiljøet.

Det direkte kommunale samarbejde med Kennedycentret bør optimeres således, at den årlige udsendelse af udtræk fra synsregistret sendes direkte til kommunerne, som er myndighedsindehaver på interventionen. Hermed sikres det, at kommunen kan danne et godt overblik over samtlige børn og unge med nedsat syn i egen kommune. Det vil styrke kommunernes forudsætninger for at tilrettelægge en koordineret sammenhængende indsats. Aktuelt sendes der udelukkende udtræk til Institut for Syn og Hørelse, som er leverandør af ydelser til kommunerne.

4. FREMADRETTET SAMARBEJDE OM TILRETTELÆGGELSE OG KOORDINATION

Det er afgørende, at den aktuelle anvendte samarbejdsmodel er dynamisk og til stadighed tilpasset kommunernes behov og ønsker til, hvordan indsatsen skal tilrettelægges i forhold til målgruppen.

Der er enighed om, at den nuværende samarbejdsmodel mellem de nordjyske kommuner og Institut for Syn og Hørelse samt Det forstærkede samarbejde giver klare rammer for samarbejdet mellem myndighed og leverandør. Aftalerne understøtter samtidig det faglige miljø og vilkårene for at sikre en rentabel og effektiv drift af Institut for Syn og Hørelse. Volumen og bredden i det tværfaglige miljø på Institut for Syn og Hørelse giver et solidt fundament for at garantere den faglige udvikling og dermed kvalitet i den specialiserede tværfaglige indsats i kommunerne.

Der er kontinuerligt fokus på løbende at videreudvikle aftalemodellen og optimere samarbejdet mellem kommunerne og Institut for Syn og Hørelse. Kommunerne og Institut for Syn og Hørelse afholder faste årlige dialogmøder, hvor relevante fagpersoner og sagsbehandlere drøfter og udveksler erfaringer i forhold til sagsgange, timeforbrug, daglige samarbejdsprocedurer, nyeste viden på området, eventuelle lovændringer, m.v.

Institut for Syn og Hørelses medarbejdere er på grund af volumen i opgavemængden, via det tilstrækkeligt store optageområde, sikret en betydelig praksisoplæring og får den nødvendige erfaring gennem mange, graduerede opgaver. Organiseringen giver faglige synergieffekter og understøtter vedligeholdelse af den eksisterende specialiserede viden på alle områder.

Blandt de mest aktuelle opmærksomhedspunkter ligger den fortsatte uddannelse af personale inden for de små faglige specialer. Det er afgørende, at der fortsat udbydes en samlet national uddannelse på synsområdet.

Endelig er det vigtigt, at udbuddet af de landsdækkende kurser der udbydes til børn, familier og fagpersoner koordineres og udbydes lokalt i et tæt samarbejde med de(t) kommunale/regionale synstilbud. Det anbefales, at der etableres mere forpligtende, formaliserede samarbejdsaftaler på området for at sikre sammenhængen mellem den kommunale myndighedsudøvelse og udbydere af de højt specialiserede ydelser.

Punkt 7: Afrapportering fra arbejdsgruppe vedr. ledsagelse

Bilag 1: Arbejdsgruppens afrapportering

Bilag 2: Samlet oversigt over svarene på arbejdsgruppens spørgeskemaundersøgelse vedr. ledsagelse
(bilag til afrapporteringen)

Pædagogisk ledsagelse til ferie, udflugter mv. af borgere i kommunale/regionale botilbud - Serviceniveauer, praksisser og udfordringer

(Afrapportering af 22. maj 2015 fra den fælleskommunale/regionale arbejdsgruppen vedr. ledsagelse)

Baggrund, formål og afgrænsning

En stor del af landets kommuner og regionale driftsherrer har tidligere haft en praksis med at opkræve betaling fra borgerne til at dække omkostninger til at yde socialpædagogisk ledsagelse (efter SEL § 85). Denne praksis ophørte efter det er blevet tydeliggjort, at kommunerne/regionerne ikke må sælge socialpædagogisk ledsagelse som tilkøbsydelser til borgere med ophold i botilbud, og at der heller ikke kan opkræves betaling fra borgeren til at dække de følgeudgifter, der går til at yde hjælpen.

Udgifterne til det ledsagende personale, samt de afledte omkostninger til at yde støtten, kan i stedet indgå som del af taksten for tilbuddet. I lyset af kommunernes væsentlige køb af pladser på tværs af kommunegrænserne, har der i Den Administrative Styregruppe (DAS) været et ønske om at etablere et overblik over, hvilket serviceniveau den enkelte kommune/driftsherre har fastlagt for sine botilbud for så vidt angår ledsagelse til ferietilbud, udflugter mv., samt hvilke konsekvenser man måtte have taget som følge af de ændrede finansieringsvilkår.

DAS drøftede på sit møde den 13. november 2014 kommunernes respektive serviceniveau for ledsagelse af borgere i botilbud under ferieophold/udflugt mv. DAS besluttede på den baggrund at nedsætte en fælles arbejdsgruppe til at se nærmere på feltet med henblik på at etablere et overblik over praksis og udfordringer på området, samt opstille forslag til fælles retningslinjer for håndteringen.

Arbejdsgruppen, der blev endeligt nedsat på DAS-mødet den 16. januar 2015¹, afrapporterer hermed på opgaven.

Afrapporteringen er baseret på arbejdsgruppens drøftelser, samt på kommunerne og Regionens svar på et spørgeskema, som blev udsendt via DAS-kredsen i april 2015.

Arbejdsgruppen har i sin afdækning først og fremmest haft fokus på serviceniveau og praksis for den pædagogiske ledsagelse (§ 85) af voksne borgere i kommunale/regionale botilbud til ferie, udflugter og øvrige sociale/netværksskabende aktiviteter. Der er set både på ledsagelse til gruppebaserede aktiviteter – dvs. hvor tilbuddet arrangerer en ferierejse eller udflugt for en gruppe af borgere – samt på ledsagelsen til borgers individuelle/selvvalgte sociale aktiviteter

Betalingen af beboerrelaterede følgeudgifter ved ferieture mv.

Kravet om, at ledsagelsen skal være gratis for borgeren, indebærer, at kommunen hverken må opkræve betaling for ledsagelsen (i form af løn til personalet) eller for de afledte følgeomkostninger relateret til personalets arbejde (eksempelvis transport, entrébilletter og logi til personalet).

Herudover blev der på DAS-mødet i november rejst spørgsmål om, hvorvidt kommunen/botilbuddet også skal afholde borgerens egne udgifter til den aktivitet, som der ledsages til. Arbejdsgruppen blev, som del af sin afdækning af området, derfor bedt om at knytte kontakt til KL for en afklaring af spørgsmålet om pligten til at afholde beboerrelaterede udgifter i forbindelse med ledsagelse.

Arbejdsgruppen har haft kontakt til KL (fagkontoret for Social og Sundhed), der klart tilkendegiver, at en borger, som modtager støtte efter servicelovens § 85 selv skal betale for egne udgifter forbundet med ferie og udflugter, ligesom alle andre borgere i samfundet, herunder fx udgifter til egen flybillet / hotelværelse mv.

Arbejdsgruppen har medio april desuden rettet henvendelse til Ankestyrelsens juridiske hotline om spørgsmålet, men har ikke modtaget et svar fra dem endnu². Arbejdsgruppen ser frem til at modtage et svar fra Ankestyrelsen, men har herudover ikke forfulgt spørgsmålet yderligere.

¹ Arbejdsgruppen har bestået af: Åse Simonsen (Vesthimmerlands Kommune), Dorte Svendsen (Frederikshavn Kommune), Kim Topholm Andersen (Mariagerfjord Kommune), Rikke Kærsgaard-Robinson (Region Nordjylland) og Tina Christensen (Brønderslev Kommune).

² Der er stillet følgende spørgsmål til Ankestyrelsens juridiske hotline. "Skal borgere i botilbud betale for egne udgifter forbundet med en ferie/udflugt, der er arrangeret som en fælles aktivitet med pædagogisk ledsagelse efter § 85 (fx egen flybillet/hotelværelse mv.), fordi

Arbejdsgruppen har forespurgt om praksis i alle de nordjyske kommuner og Regionen for afholdelsen af borgers aktivitetsudgifter i forbindelse med ferier/udflugter, hvor botilbuddet leverer den pædagogiske ledsagelse til aktiviteten. Alle tilkendegiver, at borger selv afholder egne udgifter – som typisk drejer sig om egne udgifter til entré, fortæring og rejseudgifter mv. – hvorimod de tilsvarende udgifter til personalet afholdes af botilbuddet.

Præsentation af undersøgelsens resultater

Arbejdsgruppen udsendte i april via DAS-kredsen et spørgeskema om kommunernes og Regionens serviceniveau, praksis og udfordringer i forhold til pædagogisk ledsagelse af borgere i botilbud. Nedenfor præsenteres de overordnede tendenser i svarene på spørgeskemaet³. For en mere fuldstændig oversigt henvises til bilaget med kommunernes og Regionens samlede svar på spørgeskemaet.

Det bemærkes, at der i besvarelsen fra to kommuner (Hjørring og Aalborg) er taget forbehold for en efterfølgende politiske godkendelse af det serviceniveau, som der oplyses om i svarene.

Spørgsmål	Svar
Hvad er serviceniveauet for ledsagelse til ferie med botilbuddet?	<ul style="list-style-type: none"> 6 kommuner/Regionen har fastlagt et øvre loft for antallet af feriedage med ledsagelse. Loftet er enten fastsat som "op til 5 dage" (Brønderslev, Hjørring og Mariagerfjord) eller "op til 7 dage" (Frederikshavn, Thisted, Regionen). 2 kommuner angiver, at der ikke er fastsat et øvre loft (Vesthimmerland og Aalborg). I Aalborg Kommunes serviceniveau lægges vægten på, at det afgørende for feriens art og længde er, hvorvidt den enkelte profiterer af ferien. 1 kommune (Jammerbugt) oplyser, at spørgsmålet pt. er uafklaret, idet der arbejdes med et nyt oplæg til serviceniveau til budget 2016
Hvad er serviceniveauet for ledsagelse til udflugter med botilbuddet?	Alle respondenter med undtagelse af Hjørring tilkendegiver, at serviceniveauet for udflugter fastsættes frit inden for tilbuddets egen driftsramme. Hjørring Kommune oplyser, at der tilbydes én årlig udflugt/festival, der er relevant for botilbuddets målgruppe.
Har de ændrede finansieringsvilkår ført til ændringer i botilbuddenes serviceniveau?	5 kommuner oplyser, at de har ændret deres serviceniveau bl.a. som følge af de ændrede finansieringsvilkår. Vesthimmerland og Aalborg Kommune oplyser uddybende om ændringen, at man tidligere har haft en øvre grænse for antallet af ferierejser med botilbuddet, men at man nu har fjernet grænsen. Aalborg oplyser, at ændringen også blev gjort aktuel af, at man i stigende grad oplevede, at borgere ikke magter fællesrejser eller længerevarende ferier og at man derfor har ændret serviceniveauet til et mere variabelt niveau, der lægger vægt på borgerens behov og ressourcer.
Fremgår serviceniveauet af tilbuddenes ydelsesbeskrivelser?	Det varierer om og hvordan serviceniveauet for ferier/udflugter fremgår af de enkelte tilbuds ydelsesbeskrivelser. I alt 4 ud af 10 driftsherrer tilkendegiver, at omfanget af ferie enten fremgår af ydelsesbeskrivelsen. I forhold til udflugter tilkendegiver lidt færre (i alt 3 kommuner), at serviceniveauet fremgår af ydelsesbeskrivelsen. Det betones gennemgående, at der hos den enkelte driftsherre er stor variation i serviceniveauet fra tilbud til tilbud alt afhængig af pågældende målgruppe.
Kan ferie med botilbuddet afholdes i udlandet?	2 kommuner (Hjørring og Jammerbugt) tilkendegiver, at ferien skal afholdes inden for landets grænser. De øvrige respondenter tilkendegiver at man enten ikke har taget stilling til spørgsmålet, eller at ferie godt kan foregå i udlandet.
Arrangeres der ferier/udflugter i andet regi end botilbuddene?	7 kommuner oplyser, at dagtilbuddene også arrangerer forskellige typer af udflugter/ture for borgerne.
Samarbejder botilbuddene med andre om tilrettelæggelsen af ferie og udflugter?	Det gennemgående billede er, at opgaven med at arrangere ferie/udflugter for beboerne primært løses af det enkelte botilbud. Kun én kommune (Brønderslev) tilkendegiver, at der er etableret samarbejde på tværs af botilbuddene. Der synes – på baggrund af besvarelsene – heller ikke at være nogen udbredt praksis for samarbejde mellem dagtilbud og botilbud om opgaven.

der er tale om udgifter, som ikke er en følge af deres funktionsnedsættelse? Eller kan man ikke pålægge borger at betale for egne udgifter, fordi servicelovens § 161 med tilhørende bekendtgørelse ikke indeholder § 85?"

³ Der er i alt modtaget svar på spørgeskemaet fra 10 respondenter, nemlig Brønderslev, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Mariagerfjord, Morsø, Thisted, Vesthimmerland, Aalborg samt Regionen.

<p>Økonomi – er der tilført ekstra midler til botilbuddenes ledsagelse som følge af de ændrede finansieringsvilkår?</p>	<p>Der er en betydelig variation mellem kommunerne med hensyn til finansieringen. Flertallet har ikke fået tilført ekstra midler til området, men 4 kommuner oplyser, at man har fået tilført ekstra midler – det drejer sig om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Frederikshavn Kommune: 100.000 kr. til ledsagelse under ferie. Midlerne fordeles forholdsmæssigt mellem tilbuddene efter tidligere forbrug. Midlerne er tilført som supplement til driftsrammen. • Mariagerfjord Kommune: 700.000 kr. til ledsagelse under ferie. Midlerne fordeles i forhold til lønsumsfordeling. Midlerne er tilført som supplement til driftsrammen. • Vesthimmerlands Kommune: 525.000 kr. til ledsagelse under ferie. Fordelingen er endnu ikke fastlagt. Midlerne er tilført som supplement til driftsrammen. • Aalborg: 4.000.000 kr. samlet til dækning af de faktiske udgifter til ledsagelse til ferier/udflugter og daglig aktiviteter. Fordelingen er endnu ikke fastlagt, men der vil blive lagt afgørende vægt på, hvorvidt den enkelte borger profiterer af ferien/udflugten. <p>Sættes de bevilligede beløb i forhold til indbyggertallet i de pågældende kommuner er billedet, at Frederikshavn har afsat 2 kr., Mariagerfjord 17 kr., Vesthimmerland 14 kr. og Aalborg 19 kr. pr. indbygger.</p>
<p>Hvad er de væsentligste udfordringer i forhold til botilbuddenes mulighed for at tilbyde ferie/udflugter?</p>	<p>Der peges samstemmende på de økonomiske udfordringer ved, at alle medarbejderrelaterede udgifter til ledsagelsen nu skal afholdes af botilbuddet. Da hovedparten af tilbuddene skal afholde følgeudgifterne indenfor egen budgetramme betyder det, at beboernes valgmuligheder i forhold til ferie/udflugter er blevet væsentligt reduceret.</p>
<p>Hvilke udfordringer opleves i forhold til botilbuddenes individuelle ledsagelse af borgerne?</p>	<p>Det gennemgående billede i svarene vedr. ledsagelsen af borgere til individuelle aktiviteter er, at de ændrede finansieringsvilkår ikke har ført til væsentlige ændringer i serviceniveauet for så vidt angår tilbuddenes grundydelse. Men som følge af, at det ikke længere er muligt for den enkelte at tilkøbe ekstra ledsagelse af tilbuddet, kan den enkelte borger imidlertid opleve en væsentlig reduktion af sine individuelle aktiviteter. Borger og pårørende kan være meget uforstående overfor, hvorfor borger ikke – som tidligere – for egen regning kan købe personale til fx ekstra ferie.</p>

Konklusion og anbefalinger

Svarene på spørgeskemaet viser, at der er en væsentlig variation i kommunernes serviceniveau, praksis og økonomiske ramme for pædagogisk ledsagelse, ikke mindst i forbindelse med tilbud om ferie. På baggrund af svarene, er det arbejdsgruppens vurdering, at der ikke umiddelbart vil kunne formuleres et fælles serviceniveau for ledsagelse på tværs af kommunerne.

Det er dog samtidig klart, at variationerne kommunerne imellem kan være en udfordring i lyset af, at den enkelte kommunes serviceniveau ikke kun er retningsgivende for kommunens egne botilbud, men for alle kommunens borgere i målgruppen, uanset hvilket botilbud, de er visiteret til. Da der i væsentligt omfang købes/sælges pladser på botilbud på tværs af kommunegrænserne anbefales det derfor:

- at kommunerne i formuleringen af deres serviceniveau sikrer plads til fleksibilitet i udførelsen, så der er mulighed for, at indsatsen kan leveres af forskellige driftsherrer

Med henblik på at fremme det gode samarbejde mellem myndighed og udfører – også på tværs af kommunegrænser og serviceniveauer - om borgers ledsagelse anbefales herudover:

- At der fra myndigheds side (fx som del af VUM-udredningen) foretages en konkret vurdering af den enkelte borgers behov for ledsagelse, set i forhold til borgerens mål
- At der i det enkelte tilbuds ydelsesbeskrivelse er synlighed omkring muligheden for ledsagelse til ferie/udflugter mv., så informationen kan indgå som del af myndigheds visitationsgrundlag
- At tilbuddene tilrettelægger deres indsatser, så der er mulighed for at indgå aftale om ledsagelse som en tillægsydelse
- At der i dialogen mellem myndighed og udfører ved visitation fokus på handlekommunes serviceniveau og vurdering af borgers behov for ledsagelse set i forhold til tilbuddets ydelsesbeskrivelse. Ved væsentlige forskelle anbefales, at der indgås aftale om håndtering - eksempelvis i form af en tillægsydelse eller reduktion af indsatsen.

Udover variationerne i serviceniveauerne, viser svarene på spørgeskemaet, at de ændrede finansieringsvilkår på området generelt vurderes at have forringet borgerens mulighed for ledsagelse til ferie, udflugter og diverse selvvalgte aktiviteter. Der er derfor et pres på udfører-siden for at udvikle sin praksis med henblik på at sikre den mest optimale udnyttelse af de afsatte midler til ledsagelse. Arbejdsgruppen anbefaler - til generel inspiration - i den forbindelse:

- At opmærksomheden generelt er på omfanget af borgers samlede adgang til ferie/udflugtsaktiviteter, frem for på i hvilket regi, aktiviteten foregår – herunder om aktiviteterne foregår i regi af dagtilbuddet, i botilbuddet eller fx i et samarbejde med frivillige
- At samskabelse med pårørende og frivillige indtænkes i videst mulige omfang ved tilrettelæggelsen af ferie, udflugter og øvrige sociale aktiviteter udenfor botilbuddene
- At der i højere grad samarbejdes om at udvikle ferietilbud på tværs af botilbuddene, og på tværs af botilbud og dagtilbud. Et øget samarbejde mellem tilbud til samme målgruppe forventes at kunne bidrage til bedre ressourceudnyttelse og vil samtidig øge borgers mulighed for at danne sociale netværk på tværs af tilbud.
- At muligheden for et øget samarbejde om opgaven mellem botilbud i forskellige kommuner overvejes (Arbejdsgruppen er fx bekendt med et eksempel udenfor Nordjylland, hvor borgere i botilbud i to forskellige kommuner "byttede bolig" i deres ferie)
- At opgaven med at tilrettelægge ferier/udflugtstilbud for forskellige målgrupper flyttes fra det enkelte botilbud til en central planlægningsenhed ("rejsebureau") hos den enkelte driftsherrer med henblik på at styrke muligheden for samarbejdsaftaler på tværs af tilbud og foranstaltning - og evt. også på tværs af driftsherre/kommunegrænser
- At der etableres et uformelt samarbejde på tværs af kommunerne/driftsherrernes planlægningsfunktioner med henblik på gensidig inspiration til ferie/udflugtstilbud for de målgrupper, der vurderes at kunne profitere af aktiviteten. Der kan herunder også samarbejdes om at afsøge muligheder for stordriftsfordele, rabataftaler mv. samt udbrede kendskabet til evt. særordninger på området (fx ledsagerkort, ferie/udflugts-initiativer fra brugerorganisationerne, særlige projekter, satspuljemidler mv.)
- At botilbuddene understøtter borger i at tilkøbe individuel ledsagelse fra private leverandører, hvis borger har et ønske om det, og vil kunne profitere af det.

Det skal understreges, at ovenstående anbefalinger er udtryk for et første, meget overordnet, katalog over idéer til udvikling af praksis på området. I forhold til en eventuel videre proces foreslår arbejdsgruppen:

- at der i første omgang nedsættes en tværkommunal udfører-arbejdsgruppe med henblik på at udvikle kataloget yderligere og i fællesskab at "tænke nyt sammen" om området

BILAG til afrapportering fra arbejdsgruppen vedr. ledsagelse af borgere i kommunale/regionale botilbud**Samlet oversigt over svar på spørgeskema**

Spørgeskemaet vedr. ledsagelse blev udsendt den 21. april til DAS-kredsen. Der er i alt modtaget svar på spørgeskemaet fra 10 respondenter, nemlig Brønderslev, Frederikshavn, Hjørring, Jammerbugt, Mariagerfjord, Morsø, Thisted, Vesthimmerland, Aalborg samt Regionen. Herudover har Læsø tilkendegivet, at det ikke er relevant for kommunen at indgå i undersøgelsen, da man kun har ét botilbud med to borgere.

Spm. 1.1. vedr. ferie med botilbuddet – Hvad er kommunens serviceniveau i forhold til ledsagelse under ferie?

Kommune/Region	Hvad er serviceniveauet?	Antal dage?
Thisted	Frit inden for tilbuddets egen driftsramme	Men max 7 dage
Hjørring	Uafklaret (afventer udvalgsbehandling)	I dag er det op til det enkelte tilbuds budgetramme, men med det forventede nye serviceniveau ventes der fastlagt et maksimum på 5 dage.
Regionen	Der er fastsat et øvre antal for feriedage med ledsagelse	Max 7 dage – afhænger af det enkelte tilbuds driftsramme
Aalborg	Frit inden for tilbuddets egen driftsramme	Det afgørende for feriens art og længde er, hvorvidt den enkelte profiterer af ferien.
Frederikshavn	Der er fastsat et øvre antal for feriedage med ledsagelse	Op til 7 dage
Mariagerfjord	Der er fastsat et øvre antal for feriedage med ledsagelse	Op til 5 dage
Brønderslev	Der er fastsat et øvre antal for feriedage med ledsagelse	Op til 5 dage
Vesthimmerland	Frit inden for tilbuddets egen driftsramme	Ingen øvre grænse fastlagt, men omkostningerne skal afholdes af botilbuddet
Jammerbugt	Pt. uafklaret	Der vil i forbindelse med budget 2016 komme et oplæg til et defineret serviceniveau.

Hovedtendensen synes at være, at der er fastlagt et øvre loft på enten 5 eller 7 dage.

Vesthimmerland og Aalborg har ikke har fastsat et øvre loft. Aalborg fremhæver, at beslutningen om feriens art og længde skal baseres på en individuel vurdering.

I Hjørring forelægges forslag vedr. serviceniveauet på udvalgs møde i maj 2015. Indtil videre er det op til det enkelte botilbud at arrangere ferie, så længe det er inden for landets grænser samt inden for botilbuddets egen budgetramme. Det forventes, at forvaltningen stiller forslag til politisk behandling, at der tilbydes om én årlige ferierejse af max 5 dages varighed indenfor landets grænser.

Spm. 1.2. vedr. udflugter med botilbuddet – Hvad er serviceniveauet i forhold til ledsagelse til fælles udflugter?

	Antal kommuner/Region
Der er fastsat et øvre antal dage for ledsagelse til fælles udflugter	0
Frit inden for tilbuddets egen driftsramme	9
Uafklaret	1

Alle respondenter med undtagelse af én (Hjørring), tilkendegiver, at serviceniveauet fastsættes frit inden for tilbuddets egen driftsramme.

I Hjørring forelægges forslag vedr. serviceniveauet på udvalgs møde i maj 2015 (ligeledes som ved spm. 1.1). Det forventes, at serviceniveauet – såfremt godkendt - vil indebære, at der tilbydes én årlig udflugt/festival, der er relevant for botilbuddets målgruppe - eksempelvis Sølundfestival.

Spm. 1.3. vedr. ferie/udflugter med botilbuddet – Er serviceniveauet for ledsagelse til ferie og udflugter ændret som følge af de ændrede finansieringsvilkår?

5 svarer ja, mens 4 svarer nej til at der er sket ændringer i serviceniveauet som følge af de ændrede finansieringsvilkår.

Aalborg har svaret ja til, at serviceniveauet er ændret, og oplyser supplerende: "Vi har tidligere haft en øvre grænse, hvor den enkelte havde ret til en fællesrejse på op til 5-7 dages varighed. Vi oplevede i stigende grad, at borgere ikke magter fællesrejser eller længerevarende ferier. Sammen med de ændrede finansieringsvilkår blev det derfor aktuelt at ændre serviceniveauet til et mere variabelt niveau, der lægger vægt på borgerens behov og ressourcer. (Det bemærkes, at det nye serviceniveau endnu er på vej igennem det politiske system og derfor endnu ikke endelig godkendt.)

Vesthimmerland (har svaret ja) anfører, at der tidligere var en øvre grænse på 8 dage, og at der nu ingen grænse er – men at omkostningerne skal afholdes af botilbuddet.

Jammerbugt (har svaret ja) oplyser supplerende, at der er sket en væsentlig indskrænkning, som følge af at borgere ikke længere kan bidrage til medfinansiering.

Regionen (som har svaret nej) anfører supplerende at tilbuddene ikke har fået tilført eller fjernet midler til anvendelse på ledsagelse. Taksten er således ikke ændret, som en konsekvens af de ændrede regler, og regionens serviceniveau er dermed det samme som tidligere.

Spm. 1.4. vedr. ferie med botilbuddet – Er der tilført ekstra midler til ledsagelse under ferie som følge af de ændrede finansieringsvilkår?

4 kommuner ud af de 10 respondenter har svaret ja. De tilførte midler varierer fra kr. 100.000 til kr. 4.000.000 kr.:

Aalborgs ekstra midler (4.000.000 kr.) er til ledsagelse både til ferier, udflugter og daglig aktiviteter. Fordelingen herimellem er endnu ikke fastlagt, men det afgørende er hvorvidt borgeren profiterer af ferien/udflugten. Midlerne er tilført til at dække de faktiske udgifter.

Frederikshavn (100.000 kr.) fordeler forholdsmæssigt efter tidligere forbrug. Midlerne er tilført som supplement til driftsrammen.

Mariagerfjord (700.000 kr.) fordeler i forhold til lønsumsfordeling. For både Mariagerfjord og Frederikshavn er midlerne tilført som supplement til driftsrammen.

Vesthimmerland (525.000 kr.) anfører at midlerne ikke er fordelt endnu, idet man afventer behandlingen i DAS. Midlerne er tilført som supplement til driftsrammen.

Hjørring angiver, at det vil blive afklaret ved politisk behandling maj 2015 hvorvidt der tilføres midler til ferierejser og øvrig ledsagelse til botilbuddene.

De øvrige respondenter oplyser, at man ikke har tilført ekstra midler til ledsagelse. Tilbuddene skal selv afholde følgeudgifterne inden for driftsrammen.

Spm. 1.5. vedr. ferie med botilbuddet – Er der tilført ekstra midler til ledsagelse til fælles udflugter som følge af de ændrede finansieringsvilkår?

8 ud af 10 har ikke tilført ekstra midler til ledsagelse til fælles udflugter.

1 kommune (Aalborg) har svaret ja – nemlig som del af puljen beskrevet i svaret på spm. 1.4.

Hjørring angiver, at der – i perioden frem til at nyt serviceniveau er politisk godkendt – har været besluttet, at botilbuddene skal tilbyde én årlig musikevent eller andet (som Sølundfestivalen). Dette skal afholdes indenfor budgetrammen, men der er afsat en central pulje til formålet, der kan ansøges, idet botilbuddene skal tilbyde deltagelse i Sølundfestivalen for de borgere, der måtte efterspørge dette.

Spm. 1.6. vedr. ferie med botilbuddet – Fremgår serviceniveauet for ferie af tilbuddenes ydelsesbeskrivelse

4 har svaret ja og 6 nej

De fire respondenter (Thisted, Regionen, Frederikshavn og Brønderslev), der har svaret ja til, at serviceniveauet fremgår af ydelsesbeskrivelsen har givet følgende uddybende svar:

- Thisted: Serviceniveauet for ferier beror i høj grad på beboerens funktionsniveau samt alder, hvorfor der er stor variation i tilbuddene. Nogle steder er der arrangeret aktiviteter på bostedet i sommerperioden, andre steder er der mindre ferier indlands, mens der andre steder er sol- eller skiferie i op til en uge.
- Region Nordjylland giver tre eksempler, hvorpå serviceniveauet fremgår af ydelsesbeskrivelserne:
 1. Der tilbydes vederlagsfri personaleledsagelse til én årlig fælles tur tilrettelagt af afdelingen á max 7 dages varighed. Det forudsættes at beboeren er i stand til at deltage i feriearrangement, hvor enten hele botilbuddet eller en større gruppe rejser sammen og at ferien kan afholdes indenfor den daglige normering. Den enkelte beboer betaler for eget ferieophold, kost m.v. Tilbuddet betaler for personalets ophold og andre følgeudgifter.
 2. Efter aftale ledsagelse til ferietur 1 gang årligt.
 3. Ledsagelse til ferierejser aftales i den enkelte bogrupper (maksimalt 7 dage).
- Både i Frederikshavn og Brønderslev fremgår antallet af feriedage med ledsagelse af ydelsesbeskrivelserne.

Aalborg har svaret, at man afventer endelige godkendelse af det nye serviceniveau, inden der ændres i ydelsesbeskrivelserne.

Spm. 1.7. vedr. udflugter med botilbuddet – Fremgår serviceniveauet for udflugter af tilbuddenes ydelsesbeskrivelse?

3 har svaret ja (Thisted, Mariagerfjord og Brønderslev) og 7 har svaret nej.

Thisted oplyser, at serviceniveauet er meget forskelligt afhængig af alder og funktionsniveau.

Mariagerfjord oplyser, at der under punktet ”Ledsagelse udenfor botilbuddets rammer” står:

- Botilbuddet skal sikre, at borgeren tilbydes aktiviteter udenfor botilbuddets rammer, under ledsagelse af botilbuddets personale.
- Borgeren skal tilbydes aktiviteter i form af udflugter m.v. alene eller sammen med botilbuddets andre beboere, under ledsagelse af botilbuddets personale.
- Botilbuddets personale skal i det omfang det skønnes nødvendigt, ledsage botilbuddets beboere udenfor tilbuddets rammer.
- Målet med ledsagelse udenfor tilbuddets rammer er, at give borgeren mulighed for, at opretholde og udvikle tilknytning til samfundets almindelige tilbud samt særlige kulturelle fritidsmiljøer af interesse og vigtighed for den enkeltes udvikling af identitet og selvforståelse.

Hos Region Nordjylland er omfanget ikke fastlagt i ydelsesbeskrivelserne, idet fælles udflugter håndteres indenfor tilbuddets egen driftsramme.

Aalborg har svaret, at man afventer endelige godkendelse af det nye serviceniveau, inden der ændres i ydelsesbeskrivelserne.

Spm. 1.8. vedr. ferie med botilbuddet – Er der mulighed for, at ferie med botilbuddet afholdes i udlandet?

	Antal kommuner/Region
Ja	5 (Morsø, Thisted, Aalborg, Frederikshavn, Vesthimmerland)
Nej	3 (Hjørring, Jammerbugt)
Det er der ikke taget stilling til	3 (Brønderslev, Mariagerfjord, Regionen)

Hjørring oplyser, at det er der ikke taget stilling til, men at serviceniveauet forventes at blive, at der tilbydes én årlig ferierejse af max 5 dages varighed *indenfor* landets grænser.

Spm. 1.9. vedr. ferie/udflugter med botilbuddet – Arrangeres der gruppebaserede ferier/udflugter for målgruppen i andet regi end botilbuddet? (fx ferie/udflugter som led i borgers aktivitets- og samværstilbud efter SEL § 104, eller som del af aktiviteten på et beskyttet værksted efter SEL § 103)

7 respondenter svarer ja, 3 svarer nej.

Hjørring oplyser supplerende, at dagtilbudsområdet arrangerer 1-dags udflugter – bl.a. andet til Sølundfestivalen for brugerne af dagtilbuddene. Mariagerfjord oplyser, at aktivitets- og samværstilbuddet tilbyder enkelte udflugter til eksempelvis Sølund Festivalen.

Tilsvarende oplyser Aalborg, at dagtilbuddene arrangerer mindre udflugter/ture.

Brønderslev oplyser, at de private dagtilbud arrangerer ferier/udflugter for målgruppen, men at det ikke gælder for de kommunale.

Jammerbugt oplyser, at der bliver arrangeret udflugter og sommerhus-ture af 3-4 dages varighed.

Vesthimmerland oplyser, at der bliver arrangeret udflugter/ferier i klubregi, men at det hovedsageligt er for hjemmeboende.

Spm. 1.10. vedr. ferie/udflugter med botilbuddet – Samarbejder det enkelte botilbud med andre om at arrangere ferie og udflugter for beboerne?

	Antal kommuner/Region
Nej, opgaven løses primært af det enkelte botilbud	7 (Thisted, Hjørring, Regionen, Aalborg, Frederikshavn, Mariagerfjord, Vesthimmerland,

	Jammerbugt)
Ja, opgaven løses ofte i samarbejde mellem flere botilbud	1 (Brønderslev)
Ja, opgaven løses ofte i samarbejde mellem botilbud og dagtilbud	1 (Hjørring)
Ja, opgaven løses ofte i samarbejde med botilbud i andre kommuner/regioner	
Andet	

Hjørring oplyser, at botilbud og dagtilbud arbejder sammen, når botilbuddenes beboere ønsker at deltage i dagtilbuddenes udflugter

Thisted oplyser supplerende, at der har været enkelte arrangementer i et samarbejde mellem flere tilbud, men at det er undtagelsen.

I Mariagerfjord løses opgaven primært af det enkelte botilbud. Enkelte borgere (kan tælles på én hånd) deltager i ferie/udflugter i privat regi, f.eks. højskoler eller private rejsetilbud. Enkelte borgere rejser med deres familier.

Spm. 1.11. vedr. ferie/udflugter med botilbuddet – Beskriv, hvilke generelle udfordringer I evt. oplever vedr. ledsagelse til fælles ferie og udflugter for borgere i kommunale/regionale botilbud:

Hjørring fremhæver økonomiske udfordringer i forhold til medarbejderrelaterede følgeudgifter. Frederikshavn påpeger ligeledes, at det er udgiften, der er den store udfordring.

Region Nordjylland oplever udfordringer i forbindelse med beboerens egen mulighed for selv at bestemme rejsemål. De oplever, at dette er kraftigt reduceret, da alle følgeudgifter til personale nu skal afholdes af botilbuddet.

Aalborg oplever store udfordringer i forbindelse med borgerens pårørende/værge. De pårørende/værgerne forstår ikke, hvorfor borgeren ikke må, for egen regning, købe personale til ekstra ferie, da en del af borgerne har god opsparing.

Spm. 2.1. vedr. ledsagelse til individuelle sociale aktiviteter – Har ændringen i finansieringsvilkårene ført til ændringer i praksis for ledsagelse til individuelle aktiviteter med socialt sigte?

6 svarer nej, mens 4 svarer ja, og beskriver ændringerne som følgende:

Region Nordjylland skriver, at den ledsagelse som tilbuddene stiller til rådighed er uændret, såfremt aktiviteten er koblet på et delmål, eller ligger inden for hvad der er indeholdt i grundydelsen. Dog kan den enkelte borger i praksis opleve en reducere i sine individuelle aktiviteter, da det ikke længere er muligt at tilkøbe ekstra ledsagelse.

Aalborg ønsker at arbejde mere intensivt med at støtte borgerne i at opbygge et socialt netværk, hvorfor der fremover vil blive lagt mere vægt på, at borgeren profiterer af ledsagelsen/den individuelle aktivitet.

Frederikshavn oplever en minimering i forhold til udbuddet af ferierejser borgeren kan tilvælge.

Brønderslev beskriver, at hvis der er følgeudgifter forbundet med ledsagelsen, så sker aktiviteten nu sjældnere.

Spm. 2.2. vedr. ledsagelse til individuelle sociale aktiviteter – Har ændringen i finansieringsvilkårene ført til ændringer i tilbuddenes ydelsesbeskrivelse vedr. ledsagelse til individuelle aktiviteter

9 ud af 10 kommuner/Region svarer nej.

1 kommune (Brønderslev) svarer ja, og angiver at der er fastsat en ramme for individuel ledsagelse bl.a. ift. spisning ude (max. 1 gang pr. måned i gennemsnit - til eksempelvis restaurant, spisning til fest/festival o.l.) Omfanget af ledsagelse i øvrigt, afgøres ud fra den enkelte borgers behov og ønsker samt botilbuddets ressourcer.

Spm. 2.3. vedr. ledsagelse til individuelle sociale aktiviteter – Hvordan forvaltes SEL § 97 (ledsagelse uden pædagogisk indhold) i forhold til borgere i botilbud?

Thisted: Hvis borger er omfattet af målgruppen og har brug for ledsagelse ud over den pædagogiske ledsagelse der tilbydes i botilbuddet, er der i enkelte tilfælde bevilget et mindre antal timer end 15 pr måned til ledsagelse.

Hjørring beskriver, at hvis borger i botilbud bevilges § 97, sker ledsagelsen ud af huset via medarbejdere i ledsagerordningen – dvs. eksterne medarbejdere.

I Aalborg er der ikke sket ændringer i forhold til § 97. § 97 ledsagelse gives også til borgere, der bor i botilbud, og kan eventuelt spille sammen med ledsagelse med § 85 støtte.

I Frederikshavn tildeles der et fast antal timer, hvis borgeren er omfattet af målgruppen og har brug for ledsagelsen.

Mariagerfjord forvalter § 97 på samme måde som for borgere i eget hjem, dvs. efter kriterierne i loven.

Regionen: Borgerne i Regionens tilbud er som udgangspunkt ikke omfattet af personkredsen for servicelovens § 97. Såfremt en borger visiteres til hjælp efter denne paragraf forvaltes og tilrettelægges ordningen i samarbejde med myndighed.

Brønderslev og Vesthimmerland tilkendegiver, at det er en undtagelse, hvis der ydes støtte efter § 97, idet alle borgere i botilbud som udgangspunkt vurderes at have brug for pædagogisk støtte.

Jammerbugt: Der er kun ganske få borgere i botilbud, som også har en bevilling efter SEL § 97.

Spm. 2.4. vedr. ledsagelse til individuelle sociale aktiviteter – Beskriv gerne, hvilke udfordringer I evt. oplever vedr. ledsagelse til individuelle aktiviteter?

Region Nordjylland beskriver, at konsekvensen for borgerne er, at de går glip af aktiviteter, hvis disse ikke ligger inden for grundydelsen eller er en del af delmål. Borgeren har dog mulighed for at tilkøbe sig ledsagelse ved ekstern leverandør, men på grund af borgerens funktionsniveau og særlige behov, er dette reelt ikke en mulighed. Handlekommunen kan dog altid via en tillægsydelse bede tilbuddet om at varetage ledsagelse, som ligger udenfor grundydelsen.

Aalborg: De pårørende/værger ønsker ofte, at borgerens uge er tæt besat af aktiviteter. Vi oplever, at det kan være en udfordring at få antallet af aktiviteter ned på et lavere niveau, og at det fordrer et øget samarbejde mellem pårørende/værger og personale.

Mariagerfjord: Efter at borgerne ikke længere kan tilkøbe ledsagelse, er niveauet for deltagelse i individuelle aktiviteter neddroset. Dette gælder specielt de borgere der ikke er berettiget til § 97 ledsagelse, samt de svageste borgere - f.eks. kørestolsbrugere, der har behov for mange hænder. Hvad der ikke kan rummes indenfor daglig normering tilbydes ikke længere.

Brønderslev: Ændringen består i en begrænsning i de udgifter, der er til ledsagelse. Det er en udfordring at undgå at begrænse borgere i eksempelvis at spise ude, da der kun ydes ledsagelse til dette en gang pr. mdr.

Spm. 3.1. vedr. borgers betaling af udgifter til ferie/udflugter med botilbuddet – Afholder borger selv udgifter i forbindelse med de ferier/udflugter, hvor botilbuddet varetager den pædagogiske ledsagelse til aktiviteten?

Alle 10 kommuner/Regionen angiver, at borgerne selv afholder udgifter ved ferier/udgifter, hvor botilbuddet varetager den pædagogiske ledsagelse til aktiviteten. De udgifter borgerne selv afholder, er typisk entré og lignende, egne rejseudgifter, fortæring m.v. Følgeudgifter til medarbejderne betales af botilbuddet.

Spm. 3.2. vedr. borgers betaling af udgifter til ferie/udflugter med botilbuddet – Beskriv gerne, hvilke udfordringer I evt. oplever i relation til borgers betaling af udgifter til ferie/udflugter, hvor botilbuddet varetager den pædagogiske ledsagelse til aktiviteten.

Hjørring skriver, at der er tale om en yderligere økonomisk prioritering i forhold til tidligere praksis, hvor beboerne også betalte for medarbejdernes følgeudgifter.

Region Nordjylland: oplever begrænsninger i forhold til aktiviteter (ex. restaurantbesøg, biografture, koncerter eller lign.), som ikke længere gennemføres i samme omfang som tidligere, da tilbuddet selv skal stå for udgiften forbundet med personalets deltagelse.

Aalborg: Den overordnede udfordring er økonomien. Vi skal have ændret et system/en kultur, hvor borgerne har haft mulighed for flere udflugter/ferier til et system/en kultur, hvor kun de borgere, der vil profitere af ferien/udflugten, vil komme af sted. Det kan pårørende/værger være uforstående overfor, det giver derfor behov for øget samarbejde med de pårørende/værgerne.

Spm. 4.1. Afsluttende bemærkninger – Anfør gerne evt. øvrige bemærkninger vedr. ledsagelse af borgere i kommunale/regionale botilbud – herunder evt. forslag/idéer til fleksible løsninger, der kan indgå i det videre fælles arbejde:

Kommune/Region	Bemærkninger
Region Nordjylland	<p>Det er Regionens vurdering, at de ændrede vilkår i forhold til ledsagelse giver anledning til, at bruger og pårørende generelt opfatter, at den indsats som leveres, og de muligheder som borgeren gives for ledsagelse, er blevet forringet.</p> <p>Baggrunden for det er, - uagtet at tilbuddenes serviceniveauer er uændrede og at tilbuddene leverer den finansierede ledsagelse som hidtil - at det reelt er blevet vanskeligere at få ledsagelse til diverse aktiviteter, som den enkelte borger selv tilvælger udover serviceniveauet.</p> <p>Dette som en konsekvens af, at der er sket et bortfald af den ledsagelse, som tilbuddene tidligere har leveret til borgeren mod betaling. Altså den ledsagelse der ligger ud over de definerede serviceniveauer. Der er således ikke reelle og udbyggede alternativer til at levere ledsagelse til borgerne mod betaling, idet der enten ikke er tilstrækkelige private leverandører eller at borgerens funktionsniveau og vanskeligheder ikke muliggør, at en ekstern og for borgeren ukendt leverandør kan forestå opgaven.</p> <p>Til ovenstående skal ligeledes bemærkes, at Regionens grundydelse er udtryk for den basisindsats, som er vurderet nødvendigt i forhold til de forskellige målgrupper. I basisindsatsen er indlejret et serviceniveau for ledsagelse.</p> <p>Der er borgere, der har ønsker, der ligger udover det indlejrede basisniveau. Disse borgere har hidtil købt ekstra ledsagelse ved botilbuddet. Denne mulighed er nu bortfaldet og botilbuddet kan ikke levere den ekstra ledsagelse indenfor taksten.</p> <p>Såfremt det hidtidige niveau for ekstra ledsagelse fortsat skal leveres af tilbuddene, kan det kun ske i form af en generel takststigning eller i form af en ekstra bevilling fra myndighed til den enkelte borger. Regionen arbejder pt. ikke med en udvidelse af taksten med henblik på at øge serviceniveauet for ledsagelse. Derimod vil Regionen være indstillet på at forestå den ekstra ledsagelse til konkrete borgere udover basisniveauet, såfremt handlekommunen finder det relevant at give bevilling hertil.</p>
Aalborg	<p>I Aalborg har vi drøftet det fremtidige serviceniveau for ledsagelse ofte og længe. Vi finder selv, at en løsning, der er fleksibel og lægger afgørende vægt på, hvorvidt borgeren profiterer af ferien/udflugten og dermed profiterer af ledsagelsen, giver god mening. Samtidig lægger en sådan løsning op til et tættere samarbejde med myndighedsafdelingen/socialrådgiveren, der nu skal foretage en konkret vurdering af, hvorvidt borgeren har brug for ledsagelse, hvor meget, til hvad og hvordan ledsagelsen spiller sammen med borgerens mål. Denne vurdering foretages i VUM-udredningen. Det vil betyde, at ikke alle borgere vil blive tilbudt lige meget ledsagelse, men vi finder, at et sådant serviceniveau sikre den mest optimale udnyttelse af de afsatte midler. Samtidig håber vi også, at et sådant serviceniveau vil øge den enkelte borgers sociale</p>

	<p>netværk, således at borgeren bliver mere selvhjulpen i dagligdagen samt at et sådant serviceniveau vil åbne op for, at borgerne danner sociale netværk på tværs af tilbud, således at ferier også kan planlægges på tværs af tilbud fremover.</p> <p>(Det bemærkes endnu en gang, at vores nye serviceniveau for ledsagelse afventer den endelige politiske godkendelse, men det forventes, at det nye serviceniveau godkendes i løbet af sommeren 2015)</p>
--	---

/Sekretariat for Rammeaftaler, maj 2015

Punkt 8: Afrapportering på ministertema 2015 omkring anbragte børn og unges undervisning og uddannelse

Bilag 1: Afrapportering Ministertema 2015

15. oktober

Ministertema

2015

Ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold har i forbindelse med rammeaftalen for 2015 udmeldt anbragte børn og unges undervisning og uddannelse som et særligt opmærksomhedsområde. I Nordjylland er der med udgangspunkt i denne ramme udarbejdet en række anbefalinger for den gode praksis i forbindelse med anbragte børns skolegang.

**Anbragte børn
og unges
undervisning
og uddannelse**

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Arbejdsgruppens anbefalinger	4
3. Arbejdsgruppens proces.....	5
4. Paradigmeskifte	6
5. Matchnings- og opfølgingsproces.....	7
5.1 Kommunikation.....	7
5.2 Valg af skoletilbud.....	8
5.3 Opfølgning	9
6. Overgange	9
7. Konklusion	11
8. Anvendt og anden relevant litteratur	12

UDKAST

1. Indledning

Anbragte børn og unges undervisning og uddannelse har gennem de senere år været i fokus på såvel den kommunale som nationale dagsorden med det fokus, at alle børn og unge har ret til den bedst mulige kvalitet i, og omfang af, den undervisning der modtager. I naturlig forlængelse af dette har ministeren for børn, ligestilling, integration og sociale forhold i forbindelse med rammeaftalen for 2015, udmeldt anbragte børn og unges undervisning og uddannelse som et helt særligt opmærksomhedsområde. Samtidigt rettes der i regeringens 2020-mål på socialområdet og senest med KL's offentliggørelse af udspillet "De udsatte børn og unge – Fremtiden er deres" yderligere fokus på området. Målgruppen for ministertemaet er i nærværende afrapportering defineret som værende børn og unge anbragt uden for hjemmet af primært sociale årsager.

Konkret er der i Danmark op mod 12.000 børn og unge anbragt uden for hjemmet i enten plejefamilier eller på kommunale, regionale eller private døgninstitutioner, og ca. halvdelen af disse er i den undervisningspligtige alder. Samtidigt viser den nyeste forskning på området, at 66 % af de tidligere anbragte unge ikke får en uddannelse efter folkeskolen, hvilket står i skarp kontrast til den samlede ungegruppe i Danmark (25 %). I tillæg hertil modtager anbragte børn og unge i mindre grad undervisning i folkeskolen, og den undervisning de modtager, foregår ofte på et lavere klassetrin, end deres alder tilsiger (KL 2015). Idet forskning og konkret viden i praksis viser, at den gode skolegang og en efterfølgende ungdomsuddannelse er ikke bare central for anbragte børn og unges trivsel, men samtidigt også er afgørende for deres mulighed for selvforsørgelse og et velfungerende voksenliv, er det et område der med fordel har været genstand for dybdegående fokus. I forbindelse med kommunernes indmeldinger til netop udviklingsstrategien for 2015 blev der ydermere bl.a. peget på udfordringer og behov for særlig opmærksomhed i forhold til anbragte børns undervisning.

Med udmeldelsen af området som et særligt ministertema har der været nedsat en tværkommunal arbejdsgruppe med henblik på at drøfte emnet. Arbejdsgruppen har haft et indgående fokus på særligt forholdene omkring hvorledes det kan sikres, at der altid i forbindelse med en anbringelse og valg af skoletilbud, finder den rette og rettidige kommunikation sted mellem de forskellige involverede kommunale forvaltninger, og ikke mindst i forhold til, når dette finder sted på tværs af kommune- og regionsskel. Arbejdsgruppen har endvidere haft rettet fokus på samarbejdet med de interne skoler samt på inklusion i det almindelige skolesystem.

2. Arbejdsgruppens anbefalinger

På baggrund af arbejdsgruppens drøftelser er der udsprunget ni konkrete anbefalinger for den gode praksis for i forbindelse med anbragte børn og unges undervisning og uddannelse. Anbefalingerne retter sig særligt mod en generel kulturændring inden for undervisningen af anbragte børn og unge, sikring af overlevering af viden omkring det enkelte barn/den enkelte unge i de mange forskellige overgange i disses liv.

De konkrete anbefalinger er oplyst herunder, og uddybet i den efterfølgende afrapportering.

Det anbefales,

- (1) at den enkelte kommune afsætter midler til at afholde en fælles temadag i Nordjylland for socialrådgivere, PPR medarbejdere og opholdssteder m.fl., med henblik på at sætte fokus på vigtigheden af at italesætte det ændrede forskningsmæssige fokus/paradigmeskifte, der antager et mere læringsmæssigt ressourceorienteret og inkluderende perspektiv på anbragte børn og unges undervisning.
- (2) at rådgiver i anbringelseskommunen altid inddrager PPR i egen kommune så tidligt i processen som muligt og parterne indgår dialog herom.
- (3) at anbringelseskommunens PPR sikrer samtykke til at videregive relevante oplysninger om barnets sociale, faglige og personlige niveau til beliggenhedskommunens PPR samt at disse afsendes og anvendes - og at parterne indgår dialog herom.
- (4) at der udarbejdes en national skabelon for procedurerne ved overlevering af viden omkring det enkelte barns/den enkelte unges undervisningshistorik og – niveau – både ved skift af skoletilbud og ved valg af og rådgivning ift. ungdomsuddannelse.
- (5) at det i alle anbringelsessager sikres, at der er et skoletilbud etableret ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter.
- (6) at det i videst mulige omfang sikres, at børn og unge anbragt uden for hjemmet modtager skoletilbud i regi af en folkeskole i beliggenhedskommunen.
- (7) at der i tilfælde af beslutning om intern skole altid er et tæt samarbejde mellem denne og den lokale folkeskole i beliggenhedskommunen med henblik på tilbagevenden til almen tilbud i mere eller mindre omfang.
- (8) at det sikres, at der altid afholdes revisitationsmøder for elever, der modtager specialundervisning herunder elever, der modtager undervisning på interne skoler på opholdssteder, og at der i forbindelse med disse altid er repræsentation fra anbringelseskommunen.
- (9) at dialogen mellem kommunerne og de selvejende ungdomsuddannelsesinstitutioner generelt styrkes og understøttes således at det sikres, at anbragte unge og tidligere anbragte unge får en større sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse eller en erhvervsuddannelse.

3. Arbejdsgruppens proces

Med udgangspunkt i ministerens udmeldte ramme og beskrivelse af opmærksomhedsområder, har den tværkommunale arbejdsgruppe haft til formål, at drøfte det udmeldte tema samt at udarbejde en række anbefalinger for den gode praksis i forbindelse med anbragte børns skolegang.

Arbejdsgruppen har bevidst været nedsat med repræsentation af kommunale skoleforvaltninger og kommunale myndighedsafdelinger med det formål, at udfærdige en række fælles anbefalinger for arbejdet med anbragte børn og unges undervisning/uddannelse. I arbejdsgruppen har der været lagt et særligt fokus på den tværgående koordinering mellem den anbringende kommune, der står for den sociale indsats, og den kommune/region, hvor barnet/den unge er anbragt og går i skole.

Arbejdsgruppens formål har været at udarbejde et sæt anbefalinger til kommuner og anbringelsessteder med henblik på at sikre, at der altid er et tæt samarbejde mellem de respektive myndigheds- og udførerfunktioner, således at det altid, forud for valg af anbringelsessted, sikres, at der er et matchende skoletilbud i forbindelse hermed.

Ved valg af skoletilbud i forbindelse med en anbringelse udenfor hjemmet har det været nødvendigt at undersøge hvorledes det sikres, at der altid finder en rettidig og grundig overlevering af viden omkring det enkelte barns/den enkelte unges individuelle faglige niveau og forudsætninger sted, samt at det så vidt muligt sikres, at barnet/den unge gives et undervisningstilbud i folkeskoleregion. Arbejdsgruppen har endvidere haft til formål at belyse og anbefale, hvorledes der i forhold til de interne skoler sikres et kvalificeret samarbejde med de lokale folkeskoler.

Arbejdsgruppen har bestået af repræsentanter for de fire nordjyske klynger:

Berit Møller, Brønderslev Kommune (Klynge Nord), Vita Ildal Djørup, Aalborg Kommune, Socialafdelingen (Klynge Midt), Lone Hestvang, Vesthimmerlands Kommune, Børne- og Ungeindsatser (Klynge Syd), Flemming Engel, Aalborg Kommune, PPR (Klynge Midt), Ole Mousten Bak Pedersen, Morsø Kommune, Familieafdelingen (Klynge Vest) og Thomas Gajhede Haugaard, Sekretariat for Rammeaftaler (sekretariatsbistand).

4. Paradigmeskifte

Det er afgørende at have ambitioner på alle børns vegne, og i forhold til målgruppen af anbragte børn/unge og dennes undervisnings- og uddannelsesmæssige potentialer, er det således vigtigt, at skabe et lærings- og ressourceorienteret fremadrettet fokus på målgruppen – deres sociale og personlige udfordringer til trods.

Den nyeste forskning af bl.a. Bo Vinnerljung¹ viser, at der er at et paradigmeskift under opsejling i forbindelse med opfattelsen af anbragte børns/de anbragte unges undervisningspotentiale. Fokus bør fremadrettet rettes på at etablere skoletilbuddet så *tidligt* som muligt ud fra den betragtning, at barnet/den unge gennem sin skolegang bliver en del af/forsætter som værende en del af det inkluderende fællesskab, som et skoletilbud i folkeskolen giver. Dermed opretholdes der et fokus på at barnet/den unge besidder individuelle læringsmæssige ressourcer og kompetencer, og profiterer ved at opdyrke disse i relationer med andre børn og unge.

Læring er identitetsskabende og skolegangen er samtidigt en afgørende og beskyttende faktor i forhold til at forebygge graden af social udsathed i forhold til faktorer som fremtidig arbejdsløshed, misbrug, kriminalitet mv. Der bliver således tale om et opgør med en socialfaglig diskurs/tradition om at skåne børnene/de unge rent skolemæssigt indtil de er socialt, psykisk og personligt klar til det.

I et bagudrettet perspektiv har der været tradition for at lade skoletilbuddet være sekundært i forhold til den socialpædagogiske indsats ud fra den betragtning, at det vurderedes at være mere vigtigt at sikre, at barnet/den unge socialt og personligt blev rustet til at kunne modtage undervisning. Dette tankesæt synes at være under markant forandring i et forskningsmæssigt perspektiv, og med henblik på at understøtte viden omkring denne kulturændring kan en fælles temadag for aktørerne på området skabe dialog og bevidsthed omkring dette.

Det anbefales på denne baggrund,

(1) at den enkelte kommune afsætter midler til at afholde en fælles temadag i Nordjylland for socialrådgivere, PPR medarbejdere og opholdssteder m.fl., med henblik på at sætte fokus på vigtigheden af at italesætte det ændrede forskningsmæssige fokus/paradigmeskifte, der antager et mere ressourceorienteret og inkluderende perspektiv på anbragte børn og unges undervisning.

¹ Aalborg Kommune: Undersøgelse af anbragte børns undervisning 2014

5. Matchnings- og opfølgingsproces

Arbejdsgruppens drøftelser har vist, at der umiddelbart ikke er en ensartet systematiseret tilgang til matchningsprocessen i Nordjylland, men at kommunerne alligevel langt hen ad vejen har sammenlignelig praksis, idet kommunerne følger lovgivningen på området. Aalborg og Brønderslev Kommuner arbejder helt eller delvist systematisk med en matchningsproces, der udspringer af KABU manualen².

5.1 Kommunikation

I forbindelse med matchningsprocessen er det af stor vigtighed, at have det rette persongalleri til stede i et fysisk møde (forældre, lærere, pædagoger, PPR, rådgiver, m.fl.) med henblik på at sikre vidensudveksling om barnet/den unge, samt at denne gives videre så fyldestgørende som muligt. Med henblik på at sikre, at der kan finde den mest hensigtsmæssige visitation sted, er det derfor af afgørende betydning at barnets/den unges rådgiver i anbringelseskommunen³ inddrager PPR i egen kommune så tidligt i processen som muligt, og at der forekommer en dialog parterne imellem med det formål at drøfte det skoletilbud, der skal etableres eller evt. videreføres i forbindelse med anbringelsen.

I forbindelse med anbringelser på tværs af kommunegrænser, er det i samme ombæring af tilsvarende afgørende betydning at PPR i anbringelseskommunen, der besidder konkret viden om det enkelte barn/den enkelte unge, sikrer samtykke til at videregive denne viden til beliggenhedskommunens⁴ PPR – samt at denne viden også efterfølgende anvendes. Dette sikres ydermere ved at parterne indgår dialog herom.

Med udgangspunkt i de to anbefalinger omkring overlevering af viden omkring det enkelte barn/den enkelte unge synes der at være et behov for en form for systematisering af det nødvendige informations flow omkring det enkelte barns/den enkelte unges undervisningshistorik. Set i lyset af dette ville det være en stor fordel med en centralt udarbejdet skabelon for hvorledes kommunerne kan sikre procedurerne for overlevering af viden omkring anbragte børn og unges undervisningshistorik ved skift af undervisningstilbud.

Det anbefales på denne baggrund,

(2) at rådgiver i anbringelseskommunen altid inddrager PPR i egen kommune så tidligt i processen som muligt og parterne indgår dialog herom.

(3) at anbringelseskommunens PPR sikrer samtykke til at videregive relevante oplysninger om barnets sociale, faglige og personlige niveau til beliggenhedskommunens PPR samt at disse afsendes og anvendes - og at parterne indgår dialog herom.

(4) at der udarbejdes en national skabelon for procedurerne ved overlevering af viden omkring det enkelte barns/den enkelte unges undervisningshistorik og – niveau – både ved skift af skoletilbud og ved valg af og rådgivning ift. ungdomsuddannelse.

² Kvalitet i Anbringelsen af Børn og Unge, der er en manual med fokus på kvalitet og dokumentation i anbringelsesarbejdet med de personligt og socialt udsatte børn og unge.

³ Anbringelseskommunen er betegnelsen for den kommune, der har myndighedsansvaret for det anbragte barn/den anbragte unge.

⁴ Beliggenhedskommunen er betegnelsen for den kommune, hvor barnet/den unges skoletilbud modtages.

5.2 Valg af skoletilbud

I forbindelse med valg af skoletilbud til det enkelte barn/den enkelte unge er det arbejdsgruppens vurdering, at det er en væsentlig forudsætning, at der altid foreligger et skoletilbud ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter. Skolegangen er af afgørende betydning for det anbragte barns/den anbragte unges faglige, sociale og personlige udvikling, da det er i kraft af netop denne platform, at den unges identitet formes, understøttes og videreudvikles. Ud fra samme betragtning bør et skoletilbud derfor i videst mulige omfang også gives i regi af folkeskolen, idet denne er den primære udviklingsarena for barnet/den unge, samt ud fra den betragtning, at undervisningen og behandlingen af anbragte børn og unge i udgangspunktet bør holdes adskilt. Det er her, at barnet/den unge oplever at være en del af et større fællesskab og får mulighed for at skabe relationer med andre børn/unge uden for anbringelsesstedet.

Det øgede fokus fra Regeringen på området med særligt vægt på den reviderede bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand har medført et kvalitetsløft, idet interne skoler (jf. § 10) nu minimum skal have 10 elever tilknyttet, for at kunne opretholde et internt skoletilbud. I de tilfælde hvor der netop anvendes interne skoler er det ydermere forsat vigtigt, at der er et tæt samarbejde med den lokale folkeskole, således at det er muligt at arbejde med delvis eller hel integration af eleven, hvor dette i sig selv er en del af løsningen.

Der foreligger imidlertid en udfordring i forhold til anvendelsen af et lille undervisningsmiljø, der ligeledes i den reviderede bekendtgørelse (§ 11) giver anbringelsessteder, på baggrund i individuel faglig vurdering fra PPR, mulighed for at etablere mindre interne skoletilbud. Arbejdsgruppen anbefaler, at den mulighed kun anvendes i særlige tilfælde, og i givent tilfælde med udgangspunkt i den enkelte elevs særlige kompetence- og ressourcemæssige udfordringer i en tidsbegrænset periode.

I de tilfælde hvor der anvendes andet skoletilbud end folkeskolen er der endvidere et helt særlig behov for, at sikre at kvaliteten af barnets/den unges undervisning er på samme niveau som i folkeskolen, samt at det sikres at der er mulighed for at blive undervist i den fulde fagrække og det fulde timetal. Barnet skal ydermere sikres mulighed at deltage i folkeskolens afgangsprøver.

Det anbefales på denne baggrund,

- (5) at det i alle anbringelsessager sikres, at der er et skoletilbud etableret ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter.**
- (6) at det i videst mulige omfang sikres, at børn og unge anbragt uden for hjemmet modtager skoletilbud i regi af en folkeskole i beliggenhedskommunen.**
- (7) at der i tilfælde af beslutning om intern skole altid er et tæt samarbejde mellem denne og den lokale folkeskole i beliggenhedskommunen med henblik på tilbagevenden til almen tilbud i mere eller mindre omfang.**

5.3 Opfølgning

En central del af ethvert anbringelsesforløb er at sikre opfølgning på det enkelte barns anbringelsesforløb og i denne forbindelse også på barnets undervisningsmæssige udvikling. Der kan opleves udfordringer i forhold til at få gennemført det årlige revisitationsmøde, hvorfor anvendelsen af alternative kommunikationsformer kunne være en mulighed med henblik på at imødekomme disse udfordringer. Interaktive teknologiske løsninger som videokonference, Skype mv. kan bidrage til at sikre, at der finder den rette og rettidige opfølgning sted både ved etablering af anbringelse og i forbindelse med opfølgning på samme. Det kan være en omfattende proces at sikre gennemførelsen af revisitationen til specialundervisning for anbragte børn og unge, men netop den årlige revisitation er af stor og vigtig betydning for at følge barnets/den unges faglige udvikling. For at sikre størst mulig viden omkring dette, anbefales det at anbringelseskommunen er repræsenteret ved disse møder.

Det anbefales på denne baggrund,

(8) at det sikres, at der altid afholdes revisitationsmøder, og at der i forbindelse med disse altid er repræsentation fra anbringelseskommunen.

6. Overgange

Der synes at være et stort behov for at sætte fokus på alle overgangene i et anbragt barns/en anbragt ungs liv – både internt mellem kommunale forvaltninger, men også på samarbejdsrelationerne på tværs af forvaltninger i forskellige kommuner og ungdoms- og erhvervsuddannelsesinstitutioner. Selve overleveringen af viden om det enkelte barn/den enkelte unge er kompleks og kræver mange medarbejderressourcer samt et stort overblik. Samtidigt er den gode overlevering også af afgørende betydning for at sikre barnet/den unge en forsat god og udviklende skolegang – også efter afsluttet folkeskole. Med henblik på at sikre videregivelse af den unikke viden omkring den enkelte unges faglige, sociale og personlige læringsmæssige kompetencer og ressourcer, bør der sættes fokus på tætte samarbejdsrelationer, når der skal rådgives/træffes beslutning om barnets/den unges videre forløb efter afsluttet folkeskole.

Det er derfor samtidigt altid vigtigt, at når barnet/den unge afsluttes i ét regi, at den kendte viden om barnets faglige, sociale og personlige udvikling, videregives til de rette modtagere (daginstitution, folkeskole, UU, jobcenter, STU, ungdoms- og erhvervsuddannelser mv.), samt at ingen instanser slipper før en anden tager over. De lokale PPR afdelinger har information udarbejdet omkring barnet/den unges faglige niveau, og det bør i den forbindelse sikres, at dette materiale er tilgængeligt og anvendes, når der skal træffes beslutning/rådgives omkring den unges fremtidige undervisning/uddannelse. En vigtig del i forhold til netop disse overgange er således de individuelle elevplaner og undervisningsparathedplaner, der foreligger omkring det enkelte barn/den enkelte unge. Samarbejdsrelationerne de respektive parter omkring det enkelte barn/den enkelte unge imellem, har dermed en væsentlig betydning for styrkelsen af det tværprofessionelle arbejde.

Samtidigt kræver det en særlig opmærksomhed fra ungdoms- og erhvervsuddannelserne i forhold til at modtage og skabe rammer for anbragte eller tidligere anbragte unge i forbindelse med optag på en ungdoms- eller erhvervsuddannelse, således at der skabes et rum og en platform for de anbragte eller tidligere anbragte unge.

Det anbefales på denne baggrund,

(9) at dialogen mellem kommunerne og de selvejende ungdomsuddannelsesinstitutioner generelt styrkes og understøttes således at det sikres, at anbragte unge og tidligere anbragte unge får en større sandsynlighed for at gennemføre en ungdomsuddannelse eller en erhvervsuddannelse.

7. Konklusion

De helt overordnede konklusioner viser, at der er behov for at styrke en række forhold i forbindelse med anbragte børn og unges undervisning. Arbejdsgruppen anbefaler således, at der bør være et overordnet og helt særligt fokus på nogle givne forhold indenfor overskrifterne matchning/opfølgning og overgange.

En helt afgørende forudsætning for at opnå succes med undervisningen af anbragte børn/unge er, at skoletilbuddet skal afspejle det enkelte barns/den enkelte unges individuelle læringsmæssige kompetencer og ressourcer. Fokus skal rettes på netop de læringsmæssige kompetencer det enkelte barn besidder frem for et bagudrettet historisk perspektiv på det enkelte barns problemer. Der er dermed tale om en kulturændring, hvor det netop bliver skolen der er den primære udviklingsarena for barnet/den unge. Af samme årsag er det også helt afgørende, at skolegangen sikres fra anbringelsens start. Der er i denne forbindelse dermed tale om et paradigmeskifte, der gør op med den udbredte forståelse af at barnet/den unge skal være socialt og personligt stabiliseret for at være undervisningsparat.

Med afsæt i dette kunne der med fordel afholdes en fælles tværkommunal temadag for socialrådgivere, PPR medarbejdere og opholdssteder m.fl., der sætter fokus på vigtigheden af at italesætte det ændrede samfunds- og forskningsmæssige fokus, der antager et mere lærings- og ressourcerorienteret samt inkluderende perspektiv på anbragte børn og unges undervisning.

I de tilfælde hvor der skal træffes beslutning om anbringelse og valg skoletilbud i forbindelse hermed er det nødvendigt at rådgiver i anbringelseskommunen altid inddrager PPR i egen kommune så tidligt i processen som muligt og at parterne indgår dialog om dette. Samtidigt er det vigtigt, at PPR i anbringelseskommunen indgår en tidlig dialog med PPR i beliggenhedskommunen, således at der sikres samtykke til, at den eksisterende viden omkring det enkelte barn/den enkelte unges faglige, sociale og personlige historik videregives og anvendes. I denne forbindelse ville det være ønskværdigt med en national skabelon til anvendelse i forbindelse med etablering af skoletilbud. Det er endvidere af afgørende betydning for den barnets/den unges faglige progression, at det anbefales at de årlige revisitationsmøder gennemføres og at det i forbindelse med afholdelsen af disse tilstræbes at have repræsentation fra anbringelseskommunen.

Når der er truffet endelig beslutning om anbringelse er det endvidere afgørende betydning, at det sikres, at der altid er et skoletilbud etableret ved anbringelsens opstart eller senest tre uger herefter, samt at dette i videst mulige omfang modtages i regi af folkeskolen. I tilfælde af at der træffes beslutning om anvendelse af et internt skoletilbud, skal derfor altid sikres, at der er et tæt samarbejde mellem dette og den lokale folkeskole. Det er arbejdsgruppens anbefaling at der alene i særlige tilfælde gøres brug af muligheden for at anvende et lille undervisningsmiljø.

Samtidigt er det vigtigt, at dialogen mellem kommunerne og de selvejende ungdomsuddannelsesinstitutioner og erhvervsskoler generelt styrkes og understøttes.

8. Anvendt og anden relevant litteratur

Aalborg Kommune:	<u>Undersøgelse af anbragte børns skolegang 2014</u>
Momentum:	<u>Anbragte børn og unge klarer sig langt dårligere end andre børn.</u>
Momentum:	<u>Forældre til anbragte børn er ringe stillet</u>
KL:	<u>De udsatte børn – fremtiden er deres. KL-udspil om udsatte børn og unge marts 2015.</u>
Regeringen:	<u>Alle skal med – målsætninger for de mest udsatte frem mod 2020.</u>
Retsinformation:	<u>BEK nr. 702 23/06/2014 § 10 + 11</u>
SFI:	<u>Anbragte børns trivsel 2014</u>

UDKAST

Punkt 9: Statusdrøftelse af tilbuddene omfattet af det forstærkede samarbejde

Bilag 1: Supplerende regnskabstal til årsrapporter

Bilag 2: Region Nordjylland - høringsvar - Det forstærkede samarbejde

**Supplerende
regnskabstal til
årsrapporter**

[Det forstærkede samarbejde]

Oversigt

1. Østerskoven

2. Strandgården

3. Kvisten

4. Institut for Syn og Hørelse

5.1 Birken

5.2 Enterne

6.1 Hviddalen

6.2 Kridtsløjfen

Bilag til årsrapport
for
Behandlingscentret
Østerskoven

1. juni

2015

Det forstærkede samarbejde – en overbygning på
rammeaftalen

Årsrapport for Østerskoven

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Budget og regnskab	3

1. Indledning

Foreliggende bilag supplerer årsrapporten for (navn på tilbud) med de endelige regnskabstal. Der er dermed tale om et tillæg til den egentlig årsrapport for (navn på tilbud), som er udgivet i januar 2014.

Årsrapporten fra januar kan findes på vedlagte link: : <http://rammeaftalernord.dk/forstaerket-samarbejde.aspx>

2. Budget og regnskab

Nedenstående afsnit er nu opdateret med budget og regnskabstal for 2014. For at kunne spore udviklingen er tallene for 2012 og 2013 bibeholdt.

År	2012	2013	2014
Budget			
Bruttoomkostningsbudget	30.404.885	30.337.372	32.099.516
Regnskab			
Takstindtægter	-31.528.464	-31.998.159	-36.419.770
Direkte udgifter	24.398.877	25.158.130	25.063.720
Administration	4.620.128	4.646.711	4.632.509
Central ledelse og administration	1.279.677	1.361.605	1.610.316
Ejendoms- og kapitalomk.	1.617.013	2.696.138	2.720.046
Tilsyn og udvikling	238.779	316.263	272.492
I alt	626.010	2.180.688	-2.120.668

Regnskabsresultatet inklusive samtlige omkostninger viser et overskud på 2,121 mio. kr.

I modsætning til 2013 har Behandlingscentret Østerskoven i 2014 oplevet en hensigtsmæssig søgning til tilbuddets ydelser målrettet borgere med medfødt hjerneskade. Søgningen til ydelser for borgere med erhvervet hjerneskade har fortsat været høj.

Den høje aktivitet på tilbuddet har betydet større indtægter. Den høje aktivitet har også betydet forøgede udgifter, men ikke i samme størrelsesorden som de forøgede indtægter.

Overskuddet i 2014 afdækker det - på baggrund af bestemmelserne i Rammeaftalen – overførte underskud fra 2013.

Det er forventningen, at tilbuddet i 2015 fortsat vil være præget af et stabilt aktivitetsniveau og med den endelige implementering af en ny organisering af personaleressourcerne har tilbuddet et stabilt grundlag for den videre drift.

Bilag til
årsrapport for
Rehabiliterings-
center
Strandgården

1. juni

2015

Det forstærkede samarbejde – en overbygning på
rammeaftalen

Årsrapport for Rehabiliteringscenter Strandgården

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Budget og regnskab	3

1. Indledning

Foreliggende bilag supplerer årsrapporten for Rehabiliteringscenter Strandgården med de endelige regnskabstal. Der er dermed tale om et tillæg til den egentlig årsrapport for Rehabiliteringscenter Strandgården, som er udgivet i januar 2014.

Årsrapporten fra januar kan findes på vedlagte link: <http://rammeaftalernord.dk/forstaerket-samarbejde.aspx>

2. Budget og regnskab

Nedenstående afsnit er nu opdateret med budget og regnskabstal for 2014. For at kunne spore udviklingen er tallene for 2012 og 2013 bibeholdt.

År	2012	2013	2014
Budget			
Bruttoomkostningsbudget	15.044.218	14.943.270	14.813.642
Regnskab			
Takstindtægter	-10.615.008	-6.984.984	-12.515.615
Direkte udgifter	8.741.900	7.553.101	10.451.098
Administration	1.467.701	1.429.582	1.978.089
Central ledelse og administration	429.123	297.229	530.360
Ejendoms- og kapitalomkostninger	1.321.496	1.268.169	378.978
Tilsyn og udvikling	53.838	68.137	188.563
I alt	1.399.050	3.631.234	1.011.473

Rehabiliteringscenter Strandgården har i perioden 2012-2014 genereret underskud på grund af en lav efterspørgsel. Udsving i regnskabstallene skal derfor i vid udtrækning ses i lyset af belægningsituationen fra 2012 til 2013 og en relativ forbedring i aktiviteten fra 2013 til 2014.

Rehabiliteringscenter Strandgården har i hele perioden tilpasset omkostningerne til aktiviteten i det omfang det har været muligt. Region Nordjylland har i hele perioden prioriteret at fastholde den faglige bæredygtighed og kvaliteten i ydelserne på tilbuddet.

Såfremt der opnås sammenhæng mellem den budgetterede og realiserede belægningsprocent (90 pct.) på Rehabiliteringscenter Strandgården, vil tilbuddet kunne opnå et regnskabsresultat, der går i balance.

Bilag til årsrapport for Specialbørnehjemm ene

1. juni

201

5

Det forstærkede samarbejde – en overbygning på
rammeaftalen

Årsrapport for Specialbørnehjemmene

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Budget og regnskab	3

1. Indledning

Standardtekst

Foreliggende bilag supplerer årsrapporten for Specialbørnehjemmene med de endelige regnskabstal. Der er dermed tale om et tillæg til den egentlig årsrapport for Specialbørnehjemmene, som er udgivet i januar 2014.

Årsrapporten fra januar kan findes på vedlagte link: <http://rammeaftalernord.dk/forstaerket-samarbejde.aspx>

2. Budget og regnskab

Standardtekst

Nedenstående afsnit er nu opdateret med budget og regnskabstal for 2014. For at kunne spore udviklingen er tallene for 2012 og 2013 bibeholdt.

År	2012	2013	2014
Budget			
Bruttoomkostningsbudget	64.907.115	68.455.775	61.146.002
Regnskab			
Takstindtægter	-74.201.119	-72.107.561	-69.935.097
Direkte udgifter	55.155.255	55.640.684	54.564.450
Administration	6.448.005	5.908.441	6.152.741
Central ledelse og administration	3.066.842	3.068.364	2.814.304
Ejendoms- og kapitalomkostninger	6.159.605	5.728.102	5.740.090
Tilsyn og udvikling	721.949	646.380	663.512
I alt	-2.649.463	-1.115.590	-503.526

Specialbørnehjemmene oplevede i 2014 en aktivitet tæt på den budgetterede. Afvigelsen mellem bruttoomkostningsbudgettet og de endelige takstindtægter er begrundet i tillægsydelse leveret af tilbuddet i forhold til de indskrevne børn.

Overskuddet i 2014 skal ses i lyset af, at tilbuddet midlertidigt har haft nedlukket 4 pladser ved afdeling Søhuset på grund af faldende efterspørgsel. De øvrige afdelinger ved tilbuddet har haft overbelægning, hvilket samlet har betydet en belægning på 98,8 % mod en budgetteret belægning på 96,7 %.

Ved afdeling Kvisten har belægningen specifikt været relativ stabil og har totalt set ligget over det budgetterede niveau.

Bilag til
årsrapport
for Institut
for Syn og
Hørelse

1. juni

2015

Det forstærkede samarbejde – en overbygning
på rammeaftalen

Årsrapport for Institut for Syn og Hørelse

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Budget og regnskab	3

1. Indledning

Foreliggende bilag supplerer årsrapporten for Institut for Syn og Hørelse med de endelige regnskabstal. Der er dermed tale om et tillæg til den egentlig årsrapport for Institut for Syn og Hørelse, som er udgivet i januar 2014.

Årsrapporten fra januar kan findes på vedlagte link: <http://rammeaftalernord.dk/forstaerket-samarbejde.aspx>

2. Budget og regnskab

Nedenstående afsnit er nu opdateret med budget og regnskabstal for 2014. For at kunne spore udviklingen er tallene for 2012 og 2013 bibeholdt.

År	2012	2013	2014
Budget			
Bruttoomkostningsbudget	37.850.570	37.553.476	37.725.256
Regnskab			
Takstindtægter	-36.910.910	-32.431.457	-34.753.723
Direkte udgifter	24.114.277	24.044.016	25.197.773
Administration	4.409.349	4.358.774	4.723.603
Central ledelse og administration	1.498.216	1.380.043	1.604.106
Ejendoms- og kapitalomkostninger	2.962.437	3.145.315	2.917.280
Tilsyn og udvikling	601.804	903.666	531.388
I alt	-3.324.827	1.400.357	-220.427

Institut for Syn og Hørelse tilbyder vejledning og rådgivning, undervisningstilbud, afprøvning af optiske synshjælpemidler og øvrige hjælpemidler til mennesker med synsvanskeligheder samt rådgivning og vejledning om høreproblemer, undervisning og afprøvning af høretekniske hjælpemidler.

Regnskabsresultatet inklusive samtlige omkostninger viser et overskud på 0,220 mio. kr.

Institut for Syn og Hørelse har haft et højere aktivitetsniveau i 2014 sammenlignet med 2013. Dette har foranlediget såvel højere indtægter som højere driftsudgifter samt omkostninger til "Administration" og "Central ledelse og administration"

Det er også i 2015 forventningen, at tilbuddet kan levere den forudsatte sammenhæng mellem omkostninger og indtægter.

Bilag til
årsrapport
for Birken

1. juni

2015

Det forstærkede samarbejde – en overbygning
på rammeaftalen

Årsrapport for Birken

Indhold

- 1. Indledning..... 3
- 2. Budget og regnskab 3

1. Indledning

Foreliggende bilag supplerer årsrapporten for Birken med de endelige regnskabstal. Der er dermed tale om et tillæg til den egentlig årsrapport for Birken, som er udgivet i januar 2014.

Årsrapporten fra januar kan findes på vedlagte link: <http://rammeaftalernord.dk/det-forstaerkede-samarbejde.aspx>

2. Budget og regnskab

Nedenstående afsnit er nu opdateret med budget og regnskabstal for 2014.

År	2014		
	Budget		
Bruttoomkostningsbudget	14.267.710		
	Regnskab		
Takstindtægter	-14.590.422		
Direkte udgifter	11.491.744		
Administration	622.518		
Central ledelse og administration	702.723		
Ejendoms- og kapitalomkostninger	1.173.623		
Tilsyn og udvikling	129.509		
I alt	-470.306		

Takstindtægterne er angivet som minusbeløb. Samlet set viser det omkostningsbaserede regnskab et overskud på 470.000 kr. svarende til 3% af omkostningerne.

I beløbene vedr. administration og central ledelse og administration er indeholdt udgifter vedrørende den direkte drift, der er centralt placeret.

Bilag til
årsrapport
for
Enterne

1. juni

2015

Det forstærkede samarbejde – en overbygning
på rammeaftalen

Årsrapport for Enterne

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Budget og regnskab	3

1. Indledning

Foreliggende bilag supplerer årsrapporten for Enterne med de endelige regnskabstal. Der er dermed tale om et tillæg til den egentlig årsrapport for Enterne, som er udgivet i januar 2014.

Årsrapporten fra januar kan findes på vedlagte link: <http://rammeaftalernord.dk/det-forstaerkede-samarbejde.aspx>

2. Budget og regnskab

Nedenstående afsnit er nu opdateret med budget og regnskabstal for 2014.

År	2014		
	Budget		
Bruttoomkostningsbudget	20.708.246		
	Regnskab		
Takstindtægter	-21.893.942		
Direkte udgifter	16.224.632		
Administration	934.132		
Central ledelse og administration	1.054.485		
Ejendoms- og kapitalomkostninger	2.859.732		
Tilsyn og udvikling	166.371		
I alt	-654.591		

Takstindtægterne er angivet som minusbeløb. Samlet set viser det omkostningsbaserede regnskab et overskud på 655.000 kr. svarende til 3% af omkostningerne.

I beløbene vedr. administration og central ledelse og administration er indeholdt udgifter vedrørende den direkte drift, der er centralt placeret.

Bilag til
årsrapport
for
Hviddalen

1. juni

2015

Det forstærkede samarbejde – en overbygning
på rammeaftalen

Årsrapport for Hviddalen

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Budget og regnskab	3

1. Indledning

Foreliggende bilag supplerer årsrapporten for Hviddalen med de endelige regnskabstal. Der er dermed tale om et tillæg til den egentlig årsrapport for Hviddalen, som er udgivet i januar 2014.

Årsrapporten fra januar kan findes på vedlagte link: <http://rammeaftalernord.dk/det-forstaerkede-samarbejde.aspx>

2. Budget og regnskab

Nedenstående afsnit er nu opdateret med budget og regnskabstal for 2014.

År	2014		
	Budget		
Bruttoomkostningsbudget	3.634.006		
	Regnskab		
Takstindtægter	-4.481.793		
Direkte udgifter	3.591.285		
Administration	334.481		
Central ledelse og administration	116.883		
Ejendoms- og kapitalomkostninger	257.534		
Tilsyn og udvikling	88.261		
I alt	-93.349		

Takstindtægterne er angivet som minusbeløb. Samlet set viser det omkostningsbaserede regnskab et overskud på 93.000 kr. svarende til 2% af omkostningerne.

I beløbene vedr. administration og central ledelse og administration er indeholdt mindre udgifter vedrørende den direkte drift, der er centralt placeret.

Bilag til
årsrapport
for
Kridtsløjfen

1. juni

2015

Det forstærkede samarbejde – en overbygning
på rammeaftalen

Årsrapport for Kridtsløjfen

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Budget og regnskab	3

1. Indledning

Foreliggende bilag supplerer årsrapporten for Kridtsløjfen med de endelige regnskabstal. Der er dermed tale om et tillæg til den egentlig årsrapport for Kridtsløjfen, som er udgivet i januar 2014.

Årsrapporten fra januar kan findes på vedlagte link: <http://rammeaftalernord.dk/det-forstaerkede-samarbejde.aspx>

2. Budget og regnskab

Nedenstående afsnit er nu opdateret med budget og regnskabstal for 2014.

År	2014		
	Budget		
Bruttoomkostningsbudget	15.875.785		
	Regnskab		
Takstindtægter	-16.460.289		
Direkte udgifter	13.766.477		
Administration	864.944		
Central ledelse og administration	792.782		
Ejendoms- og kapitalomkostninger	534.526		
Tilsyn og udvikling	176.156		
I alt	-325.403		

Takstindtægterne er angivet som minusbeløb. Samlet set viser det omkostningsbaserede regnskab et overskud på 325.000 kr. svarende til 2% af omkostningerne.

I beløbene vedr. administration og central ledelse og administration er indeholdt mindre udgifter vedrørende den direkte drift, der er centralt placeret.

Høringssvar vedrørende Det forstærkede samarbejde

Region Nordjylland har modtaget de kommunale indmeldinger til Det forstærkede samarbejde til høring. Region Nordjylland finder det positivt, at aftalen om det forstærkede samarbejde giver anledning til at få et samlet indblik i kommunernes forventede efterspørgsel samt eventuelle input og ønsker til ændringer på de enkelte tilbud.

Region Nordjylland bemærker, at kommunerne generelt ikke har angivet ønsker om ændringer/udvikling i forhold til de enkelte tilbud.

I nedenstående redegøres der for regionens bemærkninger til indmeldinger vedrørende de fire regionale tilbud, der er omfattet af samarbejdet.

Bemærkning til indmeldingerne vedrørende Behandlingscentret Østerskoven

De kommunale indmeldinger peger på en uændret efterspørgsel på pladser på Behandlingscentret Østerskoven.

Der er medio 2015 en hensigtsmæssig belægning på tilbuddets to afdelinger. Region Nordjylland vurderer på den baggrund, at der er et stabilt og tilstrækkeligt grundlag for at sikre den fortsatte faglige og økonomiske bæredygtighed på tilbuddet.

Bemærkning til indmeldingerne vedrørende Rehabiliteringscenter Strandgården

Hovedparten af kommunerne forventer en uændret efterspørgsel på pladser. Under henvisning til den geografiske placering af tilbuddet er der en enkelt kommune, der forventer en nedgang i efterspørgslen.

Der har i perioden 2012-2013 været et markant fald i efterspørgslen på pladser, og tilbuddet har løbende tilpasset omkostningerne til aktiviteten, i det omfang det har været muligt. Region Nordjylland har i hele perioden prioriteret at fastholde den faglige bæredygtighed og kvaliteten i ydelserne ved Rehabiliteringscenter Strandgården. Denne prioritering har sammen med den lave aktivitet givet anledning til regnskabsunderskud. Underskuddene er håndteret indenfor Speciaalsektorens samlede hensættelser.

Der har været en mindre stigning i den gennemsnitlige belægningsprocent de seneste par år. Belægningsprocenten er pr. maj 2015 ca. 90 %. På trods af den seneste positive udvikling er der en stadig bevågenhed på tilbuddet, idet der over tid har været udsving i efterspørgslen. Det er forventningen at der i år, samlet set, genereres et underskud på tilbuddet. Region Nordjylland vil fortsat fastholde den faglige bæredygtighed ved at afdække underskuddet, indenfor Speciaalsektorens samlede hensættelser. Regionen lægger op til en særskilt dialog om Rehabiliteringscenter Strandgården i Den administrative styregruppe på mødet den 10. juni 2015.

Bemærkning til indmeldingerne vedrørende Specialbørnehjemmet Kvisten

Regionshuset
Administrationen

Niels Bohrs Vej 30

9220 Aalborg Øst
Tlf.: 97 64 80 60

www.speciaalsektor.rn.dk

Specialkonsulent
Lene B. Hooge
Direkte: 97 64 82 98
lbho@rn.dk

Ref.: Lene B. Hooge

Sagsnummer:
2014-020260

8. maj 2015

Hovedparten af kommunerne forventer en uændret efterspørgsel på pladser, mens to kommuner forventer en stigende efterspørgsel.

Det er medio 2015 en hensigtsmæssig belægning på Kvisten. Region Nordjylland vurderer på den baggrund, at der er et stabilt og tilstrækkeligt grundlag for at sikre den fortsatte faglige og økonomiske bæredygtighed på afdelingen.

Bemærkning til indmeldingerne vedrørende Institut for Syn og Hørelse

Kommunerne forventer ingen ændringer i efterspørgslen på ydelserne, der leveres fra Institut for Syn og Hørelse.

Under henvisning til den særlige aftalemodel for samarbejdet mellem de nordjyske kommuner og instituttet er der en stabil og hensigtsmæssig anvendelse af tilbuddet. Region Nordjylland vurderer derfor, at der er de nødvendige forudsætninger for at fastholde den faglige og økonomiske bæredygtige drift af instituttet.

Region Nordjylland vurderer de kommunale indmeldinger som et udtryk for, at de gældende aftaler og den nuværende konstruktion om samarbejdet mellem kommunerne og instituttet er hensigtsmæssig og imødekommer kommunernes ønsker og behov.

En enkelt kommune ønsker at videreudvikle samarbejdet med Institut for Syn og Hørelse, så der i højere grad er overensstemmelse med instituttets vurderinger og den kommunale ydelsesopgave. Region Nordjylland vil tage initiativ til en bilateral dialog med kommunen med henblik på at styrke det daglige samarbejde.

Punkt 11: Socialtilsyn Nords årsrapport for 2014, samt øvrige orienteringspunkter til DAS.

Bilag 1: Socialtilsyn Nord Årsrapport 2014

Årsrapport

Indholdsfortegnelse

Resume	3
Indledning.....	5
1. Socialtilsyn Nords årsrapport	7
1.1 LOVHJEMMEL	7
1.2 OPBYGNING AF ÅRSRAPPORTEN	7
2. Beskrivelse af Socialtilsyn Nord	9
2.1 SOCIALTILSYNETS ORGANISERING	9
2.2 MEDARBEJDETS SAMMENSÆTNING OG KOMPETENCER	10
3. Kvalitative overvejelser om udvalgte fokuspunkter	11
3.1 VALGTE FOKUSPUNKTER	11
3.2 ANVENDT METODE	12
3.3 KVALITET AF VALGTE FOKUSPUNKTER	13
3.3.1 Indsatsmål for borgerne.....	13
3.3.2 Magtanvendelser	21
3.3.3 Fysiske rammer på plejefamilieområdet.....	26
3.3.4 Juridiske forhold vedr. tilbud og plejefamilier.....	29
4. Socialtilsyn Nords økonomi	34
5. Kvantitative data om tilbuddenes kvalitet	37
5.1 OVERDRAGELSER AF SAGERNE FRA KOMMUNERNE OG REGIONER.....	37
5.2 ANTAL AF SAGER I SOCIALTILSYN NORD	38
5.3 ÅRETS GODKENDELSE	39
5.4 ANTAL TILBAGEKALDEDE GODKENDELSE OG BAGGRUNDEN HERFOR	40
5.5. § 85 – BOTILBUD	41
5.6. ANTAL GENNEMFØRTE TILSYN, HERUNDER ANTALLET AF ANMELDTE OG UANMELDTE TILSYNSBESØG.	42
5.7. HENVENDELSE OM BEKYMRENDE FORHOLD	43
5.8. ANTAL IVÆRKSATTE SKÆRPEDE TILSYN OG BAGGRUNDEN HERFOR.	46
5.9. ANTAL IVÆRKSATTE PÅBUD OG PÅBUDDENES KARAKTER.....	47
5.10. SOCIALTILSYNETS SAGSBEHANDLINGSTIDER PÅ NY-GODKENDELSE.....	49
6. Konklusion	51

Resume

Socialtilsyn Nord startede op den 1.1. 2014 og dette er derfor Socialtilsyn Nords første årsrapport om tilbuddenes kvalitet. Rapporten skal læses med det forbehold, at de kvalitative data der indgår, ikke er valide i gængs forstand, da dataene er frembragt via stikprøver. Det er dog Socialtilsyn Nords opfattelse, at de er egnede til at belyse nogle overordnede tendenser på området.

Ved årets slutning udgjorde antallet af sociale tilbud under Socialtilsyn Nord 1.038 plejefamilier og 378 sociale tilbud. Alle tilbud fik i løbet af 2014 minimum ét fysisk besøg. 40 sociale tilbud blev nygodkendt, 384 sociale tilbud blev regodkendt og 1.068 sociale tilbud fik driftstilsyn. På tilbudsområdet var der knyttet vilkår til 54 ud af 116 regodkendelser og for plejefamilier var der knyttet vilkår til 1 ud af 268 regodkendelser. Socialtilsyn Nord varslede i alt 14 skærpede tilsyn i 2014. Fire af disse blev i forlængelse af høringen iværksat.

Socialtilsyn Nord varslede i alt 108 påbud i 2014. 34 af disse blev i forlængelse af høringen iværksat. Whistleblowordningen hvor alle kan gøre opmærksom på bekymrende forhold blev benyttet 75 gange.

I årsrapporten er tilbuddenes arbejde med følgende fire fokuspunkter belyst: Indsatsmål, magtanvendelse, fysiske rammer for plejebørn og det juridiske grundlag for de sociale tilbud. Det er Socialtilsyn Nords oplevelse, at den overvejende del af alle tilbud har en god kvalitet, når det kommer til de fire fokuspunkter. For en del tilbud har tilsynet dog identificeret en række udfordringer.

Kvaliteten af tilbuddenes arbejde med indsatsmål er bl.a. påvirket af, om myndighed/handlekommune har udarbejdet og udleveret målbare indsatsmål til tilbuddene, og om myndigheden løbende og systematisk følger op på de indsatsmål, der er sat. Kvaliteten er også påvirket af, om tilbuddene er opsøgende i forhold til at indhente indsatsmål hos myndigheden, samt om tilbuddene evner at redgøre for og omsætte indsatsmål i egen beskrevet pædagogik og metode.

Kvaliteten af de sociale tilbuds arbejde med magtanvendelse er bl.a. påvirket af, at tilbuddene ikke altid kender baggrund og formål med magtanvendelsesreglerne. Derudover ses mangelfulde indberetninger, og retningslinjer for magtanvendelse. Kendskabet til fysisk magt er godt, men en del steder mangler kendskab til skjult magt, der bl.a. vedrører retten til selvbestemmelse.

Kvaliteten af de fysiske rammer for plejefamilier er bl.a. påvirket af, at de fysiske rammer ikke altid er tilfredsstillende eller godkendt til beboelse. Derudover ses der forskel i de fysiske rammer som henholdsvis biologiske børn og plejebørn tilbydes. Endelig er kvaliteten påvirket af, at nogle plejefamilier bor geografisk isoleret.

Kvaliteten af de juridiske forhold for sociale tilbud er bl.a. påvirket af, at der ses en sammenblanding af tilbud oprettet efter serviceloven og almenboligloven. For private tilbud er kvaliteten påvirket af mangler i forhold til vedtægter. Endeligt ses uklarheder i spørgsmål om et tilbud er ét eller flere tilbud eller afdelinger.

Slutteligt kan Socialtilsyn Nord konstatere, at en del tilbud falder udenfor tilsynets opgaveportefølje. Det gælder bl.a. tilbud, hvor borgerne bor med egne lejekontrakter i privat udlejning og hvor plejefamilier bliver konkret godkendt. Tilsynet med disse tilbud udføres i stedet af beliggenhedskommunen.

De mangler, som Socialtilsyn Nord har fundet, der vedrører de fire fokuspunkter, er for de flestes vedkommende rettet op i dialog og/eller ved brug af vilkår og påbud. Det har medført en højere kvalitet i arbejdet på tilbuddene, der bl.a. har betydet en øget grad af gennemsigtighed i indsatsen overfor de børn, unge og voksne, der bor på tilbuddene, samt deres retssikkerhed.

For de tilbud, der falder uden for socialtilsynets opgaveportefølje, ser Socialtilsyn Nord en risiko for, at der udvikles parallelle tilsynssystemer. Det kan udhule formålet med tilsynsreformen om at skabe et samlet kvalitetsløft af området, der skal skabe en reel og positiv forskel for udsatte børn, unge og voksne.

Indledning

Formålet med de nye socialtilsyn er at understøtte et kvalitetsløft i de sociale tilbud og plejefamilier, der skaber en reel og positiv forskel for udsatte børn, unge og voksne. Det skal ske ved at tilsynet er fagligt kompetent og arbejder professionelt, uvildigt og systematisk

Formålet med tilsynsreformen ekspliceres dermed i nøgleordene:

- Et professionelt og uafhængigt tilsyn
- Borgeren i centrum
- Kvalitet i de sociale tilbud og plejefamilier
- Undgå misbrug med offentlige midler

For at kunne leve op til lovens formål, er selve tilsynet sat i faste rammer, i det Socialtilsynet har udarbejdet en kvalitetsmodel på henholdsvis familieplejeområdet og tilbudsområdet, som skal benyttes i tilsynet.

Gennem det systematiske tilsyn er det muligt, at opsamle viden, der kan bidrage til udvikling af kvaliteten i de sociale tilbud og herigennem øge effekten af indsatsen overfor borgerne. Denne viden opsamles i en række lovpligtige afrapporteringer, som skal udarbejdes af henholdsvis de enkelte tilbud, socialtilsynene og Socialstyrelsens auditfunktion.

Socialtilsynenes årsrapporter skal fungere som en årlig afrapportering til Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold om Socialtilsynets virke og resultater i forhold til de opgaver og rammer, som er stillet i Lov om socialtilsyn.

Herudover skal årsrapporterne medvirke til:

- At give centrale oplysninger til socialstyrelsens auditfunktion og samtidig muliggøre sammenligning på tværs af de fem socialtilsyn.
- At kunne fungere som input til de regionale drøftelser i forhold til rammeaftalerne.
- At kunne anvendes som ledelsesinformation internt i de enkelte socialtilsyn.
- At øvrige interessenter får mulighed for at følge socialtilsynets arbejde.

Baggrund og ramme for tilsynet

Til at løfte opgaven, som er fastsat i Lov om socialtilsyn, er der etableret fem separate socialtilsyn, som har ansvaret i hver deres region:

- Socialtilsyn Hovedstaden (Frederiksberg Kommune)
- Socialtilsyn Øst (Holbæk Kommune)
- Socialtilsyn Syd (Faaborg-Midtfyn Kommune)
- Socialtilsyn Midt (Silkeborg Kommune)
- Socialtilsyn Nord (Hjørring Kommune)

De fem socialtilsyn har fra den 1. januar 2014 overtaget en del af tilsynsopgaven fra kommunerne. Det drejer sig om det driftsrettede tilsyn på følgende typer af sociale tilbud:

- Plejefamilier og kommunale plejefamilier efter § 66, stk. 1, nr. 1 og 2, i lov om social service.
- Opholdssteder og døgninstitutioner for børn og unge efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6 i lov om social service.
- Botilbud til voksne efter §§ 107-110 i lov om social service. Det omfatter herberger og krisecentre samt midlertidige og længerevarende botilbud til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.

- Stofmisbrugsbehandlingstilbud efter § 101 i lov om social service.

Socialtilsynene fører endvidere tilsyn der, hvor der ydes støtte efter bl.a. servicelovens § 85 til borgere, der bor i plejeboliger eller lignende boformer. En række betingelser skal være opfyldt for, at disse tilbud er omfattet af tilsynet, blandt andet at borgeren er visiteret til boligen af kommunen og at støtten ydes af et fast personale, der udgår fra servicearealer i tilknytning til boligerne. Formålet er, at socialtilsynene skal føre tilsyn med ”botilbudslignende” tilbud. Socialtilsynene skal i disse tilfælde træffe afgørelse om, hvorvidt det konkrete tilbud er omfattet af tilsynet.

I oversigten over de fem socialtilsyn ovenfor er det i parentes angivet, hvilken kommune det enkelte socialtilsyn er placeret i. Som det fremgår, er Socialtilsyn Nord placeret i Hjørring Kommune. For at sikre uvildighed fører Socialtilsyn Nord ikke tilsyn med tilbud i Hjørring Kommune. Tilsynet med disse tilbud udføres i stedet af Socialtilsyn Øst. Socialtilsyn Nord fører tilsvarende tilsyn med tilbud i en af de andre tilsynskommuner; Silkeborg Kommune.

En af socialtilsynenes primære funktioner er at godkende de sociale tilbud. Det betyder, at nye tilbud, offentlige såvel som private, skal godkendes af et socialtilsyn, før tilbuddet må tages i brug og der må visiteres borgere til tilbuddet. De eksisterende tilbud skal alle regodkendes af et socialtilsyn i løbet af 2014-2015.

Fra 2014 gælder også, at socialtilsynet skal godkende ændringer i forhold til, hvad tilbuddet hidtil har været godkendt til. Socialtilsynet skal f.eks. godkende, når et tilbud udvider med flere pladser eller nye målgrupper.

Det er en betingelse for godkendelse (og regodkendelse) af sociale tilbud, at tilbuddet efter socialtilsynets samlede vurdering har den fornødne kvalitet. Hvis tilbuddet ikke har den fornødne kvalitet, kan socialtilsynet opstille vilkår for godkendelsen af tilbuddet eller træffe afgørelse om skærpet tilsyn og udstede påbud, som tilbuddet skal opfylde, for at tilbuddet fortsat kan være godkendt. I sidste instans kan socialtilsynet afgøre, at tilbuddet ikke længere kan være godkendt og derfor må lukke.

Det er lovgivningsbestemt, at socialtilsynene skal føre tilsyn og vurdere tilbuddenes kvalitet efter fælles kvalitetsmodeller for hhv. plejefamilier og for de øvrige tilbud. Her bliver tilbuddenes kvalitet vurderet efter følgende temaer:

- 1) Uddannelse og beskæftigelse
- 2) Selvstændighed og relationer
- 3) Målgrupper, metoder og resultater
- 4) Familiestruktur og familiedynamik (for plejefamilier) / Organisation og ledelse (for tilbud)
- 5) Kompetencer
- 6) Økonomi
- 7) Fysiske rammer

Inden for hvert tema er der en række kriterier og indikatorer, som socialtilsynet skal vurdere tilbuddet efter. Kvalitetsmodellerne skal sikre, at der bliver ført et ensartet og systematisk tilsyn, hvor tilbuddene bliver vurderet ud fra de væsentligste parametre for kvalitet. Kvalitetsmodellerne kan læses i deres fulde længde i Bekendtgørelse om socialtilsyn.

1. Socialtilsyn Nords årsrapport

1.1 Lovhjemmel

Grundlaget for udarbejdelsen af årsrapporten for det enkelte tilsyn fremgår af lov om socialtilsyn og bekendtgørelse til lov om socialtilsyn.

Lov om socialtilsyn § 9:

Socialtilsynet skal udarbejde en årsrapport om tilbuddenes kvalitet. Rapportens konklusioner skal indgå i drøftelserne om den rammeaftale på det sociale område og det almene ældreboligområde, som årligt indgås mellem kommunalbestyrelserne i regionen og regionsrådet, jf. § 6 i lov om social service.

Stk. 2. Social- og integrationsministeren fastsætter nærmere regler om, hvilke forhold der skal redegøres for i årsrapporten.

Bekendtgørelse om socialtilsyn § 11:

Socialtilsynet skal udarbejde en årsrapport om tilbuddenes kvalitet, jf. § 9, stk.1, 1. pkt., i lov om socialtilsyn.

Stk. 2. Årsrapporten skal indeholde oplysninger om:

- 1) antal godkendelser foretaget i det foregående år fordelt på tilbudstype,*
- 2) antal gennemførte tilsyn, herunder antallet af anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg,*
- 3) antal iværksatte skærpede tilsyn og baggrunden herfor,*
- 4) antal iværksatte påbud og påbuddenes karakter,*
- 5) antal tilbagekaldte godkendelser og baggrunden herfor,*
- 6) socialtilsynets sagsbehandlingstider i forbindelse med behandlingen af ansøgninger om godkendelse,*
- 7) tilsynstakster og objektive finansieringsandele og*
- 8) indtægter i forbindelse med varetagelse af andre opgaver for en kommune, et regionsråd eller et tilbud end de opgaver, der fremgår af § 2 i lov om socialtilsyn.*

Stk. 3. Årsrapporten skal desuden indeholde socialtilsynets generelle overvejelser om kvaliteten i de tilbud, der er omfattet af socialtilsynet herunder den faglige og organisatoriske udvikling i tilbuddene.

Stk. 4. Socialtilsynet kan herudover beslutte, at årsrapporten skal indeholde socialtilsynets overvejelser om udvalgte fokuspunkter.

Stk. 5. Årsrapporten skal senest 1. juli året efter det kalenderår, årsrapporten vedrører, sendes til Socialstyrelsens auditfunktion og til sekretariatet for udarbejdelse af rammeaftalerne for regionen. Årsrapporten offentliggøres på socialtilsynets hjemmeside.

1.2 Opbygning af årsrapporten

Socialtilsyn Nords årsrapport er bygget op som følger:

- I kapitel 2 beskrives Socialtilsyn Nords opbygning og medarbejdersammensætning, som den så ud ved udgangen af 2014

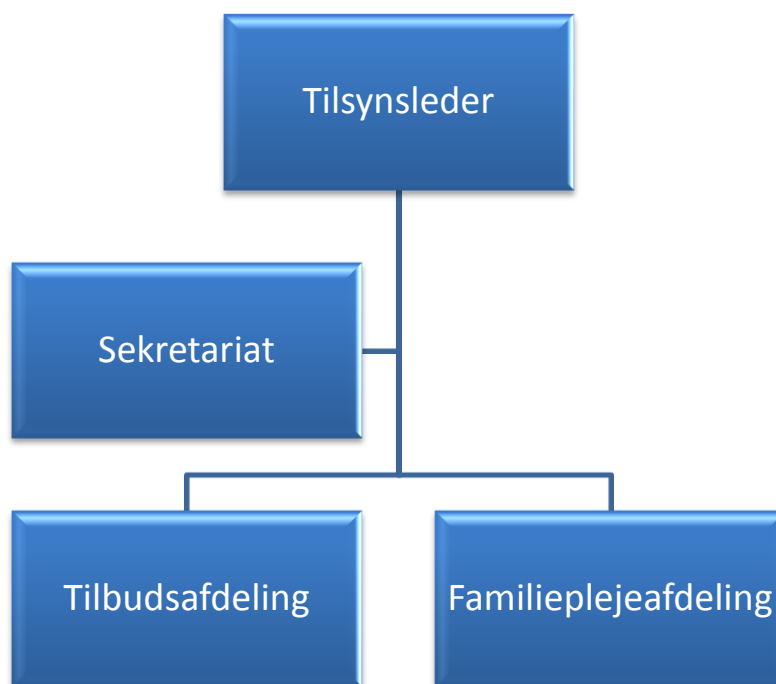
- I kapitel 3 redegøres for kvalitative overvejelser på 4 udvalgte fokusområder
- I kapitel 4 gives en kort beskrivelse af Socialtilsyn Nords økonomi og budgetudvikling for 2014
- I kapitel 5 redegøres for kvantitative forhold, herunder antal driftstilsyn og regodkendelser, effektuerede skærpede tilsyn og modtagne whistleblows for tilbud der hører under Socialtilsyn Nords virksomhed i 2014
- I kapitel 6 konkluderes på de øvrige kapitler

2. Beskrivelse af Socialtilsyn Nord

2.1 Socialtilsynets organisering

Socialtilsyn Nord er en del af Hjørring Kommune og er forankret i Sundheds-, Ældre og Handicapområdet. Tilsynsenheden er fysisk beliggende i Vrå.

Socialtilsyn Nord er organiseret med en tilsynsleder, hvorunder der er tre afdelinger med hver deres afdelingsleder:

Tilbudsafdelingen og Familieplejeafdelingen står for de løbende regodkendelser og driftstilsyn. Viser en sag sig at være problematisk, overgår den til sekretariatet med henblik på, at de tager sig af den videre sagsbehandling, herunder evt. varsler og udsteder påbud.

Sekretariatet varetager de problematiske sager samt de opgaver, der har med tilbuddenes økonomi og juridiske forhold at gøre. Derudover sagsbehandler sekretariatet de anonyme henvendelser om bekymrende forhold (whistleblows), som Socialtilsyn Nord modtager.

Baggrunden for Socialtilsyn Nord's valg af denne organisationsmodel skyldes to ting: For det første at den understøtter en sikker produktion, fordi problematiske sager ikke kommer til at forsinke produktionen i de to driftsafdelinger. For det andet fordi den sikrer, at der er høj grad af fokus og faglighed i forhold til problematiske sager og for særlige temaer som f.eks. økonomi og bestyrelsesarbejdet.

Organisationsmodellen er dermed med til at sikre, at produktionsplanerne holdes, og at de relevante fagligheder er inde over de forhold, der profiterer af dette.

Udfordringen med den organisationsmodel, som Socialtilsyn Nord har valgt, er, at den rummer nogle overgange fra én afdeling til en anden, der skal være klarhed omkring: Hvornår vurderes en sag f.eks. at

være problematisk og fra hvilket tidspunkt skal den overgå til Sekretariatet? Og hvordan tænkes vurderingen af økonomi ind i sagsgangen, så den passer med den produktionsplan, som konsulenterne i de to driftsenheder har lagt for deres arbejde? Det er noget, som Socialtilsyn Nord har arbejdet med skabe klarhed omkring i 2014, og fortsat vil gøre med henblik på at optimere på kvalitet og driftssikkerhed.

2.2 Medarbejdersammensætning og kompetencer

Socialtilsyn Nord har pr. 31. december 2014 i alt 56 ansatte, fordelt på flg. stillinger:

- 1 tilsynsleder af Socialtilsyn Nord.
- 3 afdelingsledere. Afdelingslederne varetager den daglige ledelse af de tre afdelinger og kan også selv udføre tilsynsopgaver.
- 11 administrative medarbejdere. Tre af medarbejderne er økonomikonsulenter, tre er jurister, fire er kontoruddannede og én er planlægger. Alle medarbejderne her er placeret i sekretariatet.
- 41 tilsynskonsulenter. De fleste tilsynskonsulenter er enten uddannede som socialrådgivere eller socialpædagoger.

3. Kvalitative overvejelser om udvalgte fokuspunkter

Det er en betingelse for, at sociale tilbud kan blive godkendt af socialtilsynet, at tilbuddet ud fra en samlet vurdering har den fornødne kvalitet. Socialtilsynet foretager kvalitetsvurderingen ud fra de to kvalitetsmodeller, der gælder for henholdsvis plejefamilier og sociale tilbud.

Socialtilsynets årsrapport skal indeholde socialtilsynets generelle og kvalitative overvejelser om kvaliteten i tilbuddene, herunder både den faglige og organisatoriske udvikling i tilbuddene. Derudover kan socialtilsynet vælge at beskrive udvalgte fokuspunkter.

Bekendtgørelse om socialtilsyn § 11, stk. 3 og 4:

Årsrapporten skal desuden indeholde socialtilsynets generelle overvejelser om kvaliteten i de tilbud, der er omfattet af socialtilsynet herunder den faglige og organisatoriske udvikling i tilbuddet.

Socialtilsynet kan herudover beslutte, at årsrapporten skal indeholde socialtilsynets overvejelser om udvalgte fokuspunkter.

3.1 Valgte fokuspunkter

De fem socialtilsyn har med afsæt i kvalitetsmodellen og erfaringerne med denne valgt, at følgende fokuspunkter skal belyse den faglige og organisatoriske udvikling i tilbuddene:

Faglig kvalitet

1. Omsætning af visiterende kommuners indsatsmål i tilbuddenes praksis
2. Magtanvendelser på børne- og ungeområdet samt voksenområdet
3. Særlige forhold på plejefamilieområdet

Organisatorisk kvalitet

1. Juridisk grundlag

3.2 Anvendt metode

Socialtilsyn Nord har valgt at afdække kvalitetsaspektet i de fire valgte fokuspunkter ved at nedsætte fire arbejdsgrupper. For hver arbejdsgruppe er der blevet afholdt to workshops af ca. to timers varighed.

På de enkelte workshops har 1-3 medarbejdere fra hver af tilsynets afdelinger deltaget og de har været sammensat efter fokuspunktets indhold. F.eks. har workshoppen om afklaring af kvaliteten af indsatsmål på familieplejeområdet været besat af socialfaglige konsulenter fra familieplejeafdelingen, mens workshoppen om afklaring af juridiske grundlag har været besat af jurister. De medarbejdere, der har været med i de enkelte workshops, har drøftet fokuspunkterne på personalemøder, inden første workshop blev afholdt. Det er sket, for at også øvrige medarbejdere kunne bidrage med input til arbejdet.

Formålet med den model har været at samle op på de oplevelser og erfaringer, som medarbejderne har gjort sig og anvende disse som datagrundlag. Deres erfaringer og oplevelser suppleres med konkrete scores for de indikatorer i kvalitetsmodellen, som fokuspunkterne vedrører.

Den valgte model lever ikke op til sædvanlige krav for validitet og rapporten skal læses med det forbehold. Det er dog Socialtilsyn Nord's opfattelse, at den er velegnet til at belyse nogle overordnede tendenser på området

3.3 Kvalitet af valgte fokuspunkter

3.3.1 Indsatsmål for borgerne

Kvalitetsmodellen

Indsatsmål for borgerne falder under kvalitetstemaet "Målgruppe, metoder og resultater" i kvalitetsmodellerne for tilbuds- og plejefamilieområdet.

For tilbud er temaet konkretiseret i kriterium 3, der lyder: "Tilbuddet arbejder med afsæt i en klar målgruppebeskrivelse systematisk med faglige tilgange og metoder, der fører til positive resultater for borgerne". Som indikator for om kriteriet er opfyldt, skal der bedømmes på indikator 3.b., der lyder: "Tilbuddet dokumenterer resultater med udgangspunkt i konkrete, klare mål for borgerne til løbende brug for egen læring og forbedring af indsatsen" og 3.c. der lyder: "Tilbuddet kan dokumentere positive resultater i forhold til opfyldelsen af de mål, de visiterede kommuner har opstillet for borgernes ophold."

For plejefamilier er temaet konkretiseret i kriterium 4, der lyder: "Plejefamilien bidrager aktivt til at opnå de mål, der er for barnets ophold i plejefamilien" og som indikator for om kriteriet er opfyldt, skal der bedømmes på indikator 4.a. der lyder: "Plejefamilien kender de mål, der er opstillet for anbringelsen eller aflastningsopholdet i barnets handleplan" og indikator 4.b. der lyder: "Plejefamilien kan redegøre for, hvordan de understøtter opfyldelsen af de mål, der er opstillet for barnets anbringelse eller aflastningsophold i plejefamilien":

Temaet målgrupper, metoder og resultater vedrører altså, at der er et klart formål med indsatsen i tilbuddet eller plejefamilien, og at indsatsen resulterer i den ønskede udvikling for borgerne.

Sociale tilbud skal kunne redegøre for dets målsætning, målgruppe(r) og begrunde de metoder, som tilbuddet benytter i forhold til deres målgruppe(r). Temaet skal bidrage til, at tilbuddet arbejder systematisk med målfastsættelse og kan sandsynliggøre, at indsatsen for borgerne opnår en forventet og positiv effekt.

Plejefamilier skal kunne redegøre for, hvordan de imødekommer barnets behov og bidrager til, at de mål, der er opstillet for barnets udvikling og trivsel i plejefamilien, opnås.

Børn og unge

Reglerne om handleplaner for børn og unge findes i servicelovens § 140. Her fremgår det, at kommunen skal skønne, om det er hensigtsmæssigt at tilbyde at udarbejde en handleplan, når der gives hjælp til børn og unge efter servicelovens afsnit IV. Vurderingen skal ske ud fra barnets, den unges eller forældrenes ønske og karakteren og omfanget af det pågældende tilbud.

Kommunen har desuden i særlige tilfælde pligt til at udarbejde en handleplan, nemlig i forbindelse med anbringelse af et barn eller ung uden for hjemmet, eller såfremt en ung under 18 år har begået grov kriminalitet. Det følger heraf, at alle børn, der bor på sociale tilbud eller hos plejefamilier, ifølge loven skal have en handleplan.

Handleplanen skal udarbejdes, inden der træffes afgørelse om foranstaltninger. Betyder hensynet til barnet eller den unge, at man ikke kan afvente udarbejdelsen af en handleplan, er en kortfattet angivelse af formålet med foranstaltningen tilstrækkelig. Handleplanen skal i så fald snarest muligt og senest inden 4 måneder opstilles.

Voksne

Reglerne om handleplaner for voksne findes i servicelovens § 141. Det fremgår af bestemmelsen, at kommunen i alle tilfælde hvor der gives hjælp til personer mellem 18 og 67 år efter servicelovens afsnit V, skal vurdere, om det er hensigtsmæssigt at tilbyde at udarbejde en handleplan.

Når hjælpen gives til personer med betydeligt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, er det ikke tilstrækkeligt, at kommunen vurderer, om det er hensigtsmæssigt at tilbyde at udarbejde en handleplan, her skal kommunen tilbyde at udarbejde en handleplan.

Uanset om det er et lovkrav, at der skal foreligge en handleplan, gælder det, at det er en forudsætning i serviceloven, at visiterende kommuner har defineret indsatsmål for borgere, som visiteres til de børne- og voksentilbud, socialtilsynene fører tilsyn med.

Punkter vedrørende handleplaner der beskrives i årsrapport for 2014 er:

- Tilbuddenes og plejefamiliernes kendskab til kommunens indsatsmål
- Implementering af kommunernes indsatsmål i tilbuddene og hos plejefamilierne
- Betydning af kendskab og implementering af indsatsmål

Tilsynets vurdering af indsatsmål på tilbudsområdet

Kendskab til indsatsmål

Tilsynet har i løbet af 2014 erfaret, at tilbuddene overordnet set er godt bekendte med den lovmæssige baggrund for udarbejdelsen af og arbejdet med indsatsmål for de enkelte borgere. Tilsynet kan dog konstatere, at der er forskel på hvor godt tilbuddene kender de konkrete indsatsmål fra myndighederne.

Forskellene spænder fra, at nogle tilbud kender dem indgående, til at nogle tilbud alene har et meget perifært eller slet ingen kendskab til indsatsmålene. Det vurderes, at 2/3 af tilbuddene, primært på voksenområdet, har problemer med konkret og detaljeret kendskab til borgernes indsatsmål.

Flere tilbud fortæller, at de har svært ved at indhente manglende indsatsmål for borgerne fra myndighederne. Tilbuddenes evt. manglende kendskab til indsatsmålene er derfor påvirket af, at myndighederne i flere tilfælde enten ikke har udarbejdet eller ikke har udleveret indsatsmål for borgerne til tilbuddene.

Tilsynets oplevelse er, at der er forskel på, hvor meget tilbuddene gør ud af at indhente manglende indsatsmål hos myndighederne særligt på voksenområdet.

Det er tilsynets oplevelse, at tilbuddenes kendskab til de af kommunen opsatte indsatsmål er påvirket af følgende faktorer:

- Om myndigheden har udarbejdet indsatsmål
- Om myndigheden har udleveret disse til tilbuddene
- Om tilbuddene gør noget aktivt for at indhente evt. manglende indsatsmål

Implementering af indsatsmål

Det er tilsynets oplevelse, at arbejdet med indsatsmål på tilbudsområdet overvejende er gode. Igen er der dog variationer i hvordan der arbejdes med disse på tilbuddene.

Mange tilbud arbejder meget konkret pædagogisk og metodisk med de individuelle indsatsmål, myndighederne har sat for borgerne. I andre tilbud er arbejdet med indsatsmålene mere tilfældigt og mindre konkret og systematisk.

Tilsynet erfarer, at en del af de indsatsmål myndighederne sætter, ikke er målbare, men mere har karakter af "hensigtserklæringer", som f.eks. at "x- borger skal opnå forståelse for sine vanskeligheder".

Flere tilbud fortæller, at de oplever, at myndigheds- eller handlekommune ikke systematisk og løbende følger på indsatsmålene for de enkelte borgere. Indsatsmålene revideres dermed ikke i forhold til borgernes evt. ændrede behov.

Tilsynet har i flere tilfælde oplevet, at ledere og medarbejdere på tilbud ikke har kunnet redegøre for egne beskrevne pædagogiske metoder. Derudover har tilsynet i flere tilfælde oplevet, at de pædagogiske metoder ikke ses omsat i praksis. Der er således ikke altid kongruens imellem det tilbuddene siger, de kan tilbyde på Tilbudsportalen, og det de reelt kan og skal levere.

Det er tilsynets oplevelse, at den daglige ledelse, personalet og de interne strukturer i tilbuddene har en væsentlig betydning for hvordan indsatsmål prioriteres og arbejdes med. Jo mere udviklingsorienteret og systematiske ledelse og personale er, jo mere ses indsatsmål implementeret i det daglige arbejde.

Ser man på de indikatorer i kvalitetsmodellen, der vedrører indsatsmål, viser de følgende:

Indikator 3.b.: *Tilbuddet dokumenterer resultater med udgangspunkt i konkrete, klare mål for borgerne til løbende brug for egen læring og forbedring af indsatsen*

1 (i meget lav grad opfyldt)	4	3 %
2 (i lav grad opfyldt)	14	9 %
3 (i middel grad opfyldt)	43	30 %
4 (i høj grad opfyldt)	43	30 %
5 (i meget høj grad opfyldt)	40	28 %

Indikator 3.c.: *Tilbuddet kan dokumentere positive resultater i forhold til opfyldelsen af de mål, de visiterede kommuner har opstillet for borgernes ophold*

1 (i meget lav grad opfyldt)	8	6 %
2 (i lav grad opfyldt)	10	7 %
3 (i middel grad opfyldt)	37	27 %
4 (i høj grad opfyldt)	44	32 %
5 (i meget høj grad opfyldt)	39	28 %

Af tabellen fremgår, at en overvægt af tilbuddene, ca. 60 %, er gode til at arbejde med konkrete, klare mål for borgerne og dokumentation af egne resultater, idet de scorer enten 4 eller 5. For ca. 40 % af tilbuddene ses der derimod et potentiale for forbedringer af arbejdet, idet de scorer under dette. Det er for denne gruppe, at der i løbet af 2014 er arbejdet med, og fortsat vil blive arbejdet med, at løfte kvaliteten på området.

Det er tilsynets oplevelse, at kvaliteten af tilbuddenes arbejde med indsatsmål er påvirket af følgende faktorer:

- Om myndigheds- eller handlekommune systematisk og løbende følger op på indsatsmål
- Om de indsatsmål, myndigheden har sat, er målbare
- Om tilbuddene evner at redegøre for og omsætte egen beskrevne pædagogik og metode i praksis

- Om kompetencer og arbejdsgange i tilbuddene understøtter arbejdet med indsatsmål

Betydning af kendskab til og implementering af indsatsmål

Tilsynet har i løbet af 2014 erfaret, at når tilbuddene ikke har kendskab til indsatsmål for deres borgere, så efterspørger de dem i stigende grad hos myndigheden. Det skyldes formodentlig, at tilbuddets kendskab til og arbejde med indsatsmål har betydning for, hvordan tilsynet scorer dem på deres arbejde med at omsætte disse i konkrete klare mål for det daglige arbejde.

For så vidt angår implementering af indsatsmål, synes samspillet mellem myndighed og tilbud at have betydning for kvaliteten af arbejdet. Det er vigtigt, at myndigheden har udarbejdet og udleveret indsatsmål til tilbuddene og at disse er målbare og aktuelle samt følges op.

For tilbuddene gælder, at det synes at have betydning for kvaliteten af arbejdet med indsatsmål, om de kender til egen pædagogik og metodevalg og formår at omsætte disse i struktureret og systematisk arbejde med konkrete, klare mål for borgerne.

Hvis myndigheden har udarbejdet indsatsmål, der alene er af beskrivende karakter og mangler klar angivelse af den ønskede udvikling for borgerne, kan tilbuddene ikke omsætte disse i klare konkrete mål. Det rummer en risiko for, at borgernes ophold bliver af "opbevarende" fremfor udviklende karakter, fordi der ingen rettesnor er for arbejdet og dermed ikke noget at følge op på.

Det samme gælder, hvis myndigheden har udarbejdet klare indsatsmål, men tilbuddene ikke formår at omsætte disse i konkrete klare mål i det daglige arbejde.

Tilsynet oplever omvendt, at tilbuddene bliver skarpere på deres metoder og indsats, når myndigheden har opsat klare og operationaliserbare indsatsmål for borgerens ophold på de forskellige tilbud.

Et eksempel på mangelfuldt arbejde med indsatsmål er illustreret i denne case:

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. et driftsorienteret tilsyn.
Omhandler temaet Målgruppe, Metoder og Resultater.

"Tilsynet kan ikke finde dokumentation for, at der opstilles fokuspunkter og delmål, samt at der følges op herpå. Tilsynet finder endvidere, at målsætningen for den unge har karakter af at være et generelt mål (at den unge skal blive i stand til at klare en selvstændig tilværelse), og at tilbuddet ikke har forholdt til sig, hvorvidt denne målsætning er realistisk ift. den konkrete unge.

Tilsynet vurderer, at der kun i begrænset omfang er taget udgangspunkt i de mål, anbringende kommune i handleplanen har opstillet for anbringelsen samt at tilbuddet ikke i tilstrækkeligt grad kan redegøre for, hvordan og i hvilken grad de valgte metoder skal kunne bidrage til opnåelse af de mål, der er angivet i den kommunale handleplan.

Tilsynet finder, at det - generelt - fremstår meget utydeligt såvel i det skriftlige materiale som ved interview, hvilke konkrete mål der sættes for den unge.

Det er tilsynets vurdering, at der ikke i tilstrækkelig grad dokumenteres resultater - det er ligeledes tilsynets vurdering, at forudsætningen for dette ikke er til stede på grund af manglende konkret målsætning."

I denne case arbejder tilbuddet ikke tilstrækkeligt med anbringende kommunes fastsatte indsatsmål. Det hæmmer muligheden for opfølgning og udvikling af den enkelte borger. Sager som denne har typisk medført, at tilsynet har udstedt enten vilkår eller påbud for at løfte kvaliteten i tilbuddets arbejde.

Casen nedenfor giver derimod et billede af det positive og udviklende ved, at tilbuddet systematisk indarbejder indsatsmålene i det daglige arbejde.

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. en regodkendelse.

Omhandler temaet Målgruppe, Metoder og Resultater.

"Tilbuddet har en klar målgruppebeskrivelse. Alle beboerne er inden for målgruppen, men der er en overvægt af beboere, som tilhører den del af målgruppen, som har et lavt funktionsniveau. Det er tilsynets vurdering, at tilbuddet besidder en høj faglig kvalitet på baggrund af en systematisk implementering af de for målgruppen relevante metoder, som det beskrives i faglitteratur er evidens for at have effekt for denne målgruppe. Der er implementeret arbejdsgange, som sikrer, at der tages udgangspunkt i den enkelte beboers beskrevne mål, således at alle, uanset om det er vikar, studerende eller den primære kontaktperson, kan arbejde målrettet og udviklende med beboeren."

Tilsynets vurdering af indsatsmål på plejefamilieområdet

Kendskab til indsatsmål.

Tilsynet har i løbet af 2014 erfaret, at plejefamilierne overvejende er godt bekendte med den lovmæssige baggrund for udarbejdelsen af og arbejdet med handleplaner og indsatsmål for de enkelte anbragte børn. De er ligeledes overvejende bekendte med de overordnede mål for deres eget plejebarns konkrete anbringelse.

Tilsynet oplever dog, at plejefamilierne ofte ikke detaljeret kender de konkrete indsatsmål, som myndighederne har udarbejdet.

Plejefamilierne oplyser, at anbringende kommune ikke altid har udarbejdet indsatsmål for det anbragte barn eller at de udarbejdede indsatsmål ikke er udleveret til familien. Enkelte plejefamilier oplyser, at de har efterspurgt manglende indsatsmål for deres anbragte barn, men uden respons fra den ansvarlige myndighed.

Endeligt har tilsynet oplevet, at indsatsmål har været overleveret mundtligt til plejefamilien, hvilket dermed kan vanskeliggøre en kvalificeret opfølgning på anbringelsen både for familien og myndighederne.

Det er tilsynets oplevelse, at plejefamiliernes kendskab til de af kommunen opsatte indsatsmål er påvirket af følgende faktorer:

- Om myndigheden har udarbejdet indsatsmål
- Om myndigheden har udleveret indsatsmål til plejefamilierne
- Om indsatsmålene er udarbejdet skriftligt

Implementering af indsatsmål

Det er tilsynets oplevelse, at arbejdet med indsatsmål på plejefamilieområdet overvejende er godt, dog med variationer.

Tilsynet oplever, at flere plejefamilier ikke kan redegøre for, hvordan de konkret arbejder med de enkelte delmål, som myndigheden har sat.

Ligeledes er det tilsynets erfaring, at delmålene i nogle tilfælde opleves uklare, uaktuelle og ikke direkte målbare i forhold til plejefamiliens arbejde. Som eksempel kan næves et delmål, der lyder: *"Plejebarnet skal ikke opleve et højt konfliktniveau med mor under samvær"* eller *"plejebarnet skal ikke opleve frustration og vrede fra mor under samvær"*. Sådanne delmål opleves som svære for plejefamilierne at arbejde konkret med.

I de tilfælde hvor plejefamilien har haft svært ved at redegøre for, hvordan de konkret arbejder med det anbragte barns delmål, er det tilsynets erfaring, at der via dialog mellem tilsynet og plejefamilien alligevel kan skabes klarhed herom. Det er således tilsynets erfaring, at plejefamilierne i langt de fleste tilfælde arbejder godt med barnets indsatsmål, blot ikke ud fra en klar pædagogisk/metodisk tilgang, som de fagligt kan redegøre for, men i højere grad ud fra dagligdagens præmisser og barnets behov. Tilsynet hjælper således plejefamilierne med at bevidstgøre dem om deres opgaver og fremgangsmåder og dermed også kvalificere og dokumentere deres arbejde med det enkelte barn.

Plejefamiliernes tilgang er ofte præget af et ønske om at integrere plejebarnet i familien på linje med deres egne børn og dermed sikre en "normal tilværelse" men med et naturligt fokus på plejebarnets egne behov f.eks. i forhold til struktur og forudsigelighed.

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. en godkendelse.
Omhandler temaet Målgruppe, Metoder og Resultater.

"Plejefamilien bidrager til, at opnå de mål, der er for barnets ophold i plejefamilien. De har dog ikke været opmærksomme på handleplanens betydning. Faste rammer, genkendelighed og forudsigelighed i hverdagen er medvirkende til at opnå formålet med anbringelsen og det er plejefamilien bevidste om og det formår de at skabe".

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. en godkendelse.
Omhandler temaet Målgruppe, Metoder og Resultater.

"Der er lagt vægt på, at plejefamilien har svært ved at formulere de specifikke mål, der er beskrevet i plejebørnernes handleplaner og de udtaler, at de ikke tager handleplanen så alvorligt, for de gør det bare som med deres egne børn. Der er dog lagt vægt på, at plejefamilien kender de overordnede mål for anbringelserne, men bruger andre ord end der står i handleplanerne; eksempelvis nævner de, at styrke selvværd og selvtillid og bygge plejebørnene op, få arbejde på sigt og give tro på egne evner".

Ser man på de indikatorer i kvalitetsmodellen der vedr. indsatsmål viser de følgende:

Indikator 4.a.: *Plejefamilien kender de mål, der er opstillet for anbringelsen eller aflastningsopholdet i barnets handleplan*

1 (i meget lav grad opfyldt)	23	8 %
2 (i lav grad opfyldt)	19	7 %
3 (i middel grad opfyldt)	69	24 %
4 (i høj grad opfyldt)	62	22 %

5 (i meget høj grad opfyldt)	109	39 %
------------------------------	-----	------

Indikator 4.b.: *Plejefamilien kan redegøre for, hvordan de understøtter opfyldelsen af de mål, der er opstillet for barnets anbringelse eller aflastningsophold i plejefamilien*

1 (i meget lav grad opfyldt)	12	4 %
2 (i lav grad opfyldt)	10	3 %
3 (i middel grad opfyldt)	56	20 %
4 (i høj grad opfyldt)	67	24 %
5 (i meget høj grad opfyldt)	138	49 %

Af tabellen fremgår, at en overvægt af plejefamilierne, 61 %, kender de mål, der er opstillet i barnets handleplan, idet disse har scoret 4 eller 5. Til gengæld kender 39 % af plejefamilierne kun de opstillede mål i middel til lav grad, idet disse har scoret 3 eller derunder. For så vidt angår om plejefamilierne kan redegøre for, hvordan de understøtter opfyldelsen af de mål der er sat, fremgår, at hele 73 % kan dette, idet disse har scoret 4 eller 5, mens 27 % har vist sig at være mindre gode til det, idet disse har scoret 3 eller mindre.

Tallene afspejler tilsynets oplevelse af, at en overvægt af plejefamilierne kender til, og er i stand til at redegøre for, hvordan de understøtter opfyldelsen af de mål, der er sat. For ca. 1/3 af plejefamilierne har der dog været udfordringer i dette arbejde. Dette afspejler de oplevelser, som er beskrevet ovenfor og det er for denne gruppe, at der i løbet af 2014 er arbejdet med og fortsat vil blive arbejdet med at løfte kvaliteten på området.

Det er tilsynets oplevelse, at plejefamiliernes arbejde med indsatsmål er påvirket af følgende faktorer:

- Plejefamiliernes evne til at redegøre for hvordan de konkret omsætter indsatsmål
- Om myndigheden har opsat målbare, aktuelle og klare mål
- Om tilsynet påtager sig en proaktiv rolle i dialogen med plejefamilierne omkring deres arbejde med indsatsmålene

Betydning af kendskab til og implementering af indsatsmål

I løbet af 2014 har tilsynet erfaret, at plejefamilierne i højere grad efterspørger konkrete og målbare delmål fra myndigheden, hvor disse ikke er udleveret til plejefamilien. Det skyldes formodentlig, at plejefamiliernes kendskab til og arbejde med indsatsmål har betydning for, hvordan tilsynet scorer indsatsen.

For så vidt angår implementering af indsatsmål, er det tilsynets oplevelse, at den øgede opmærksomhed på indsatsmål har skærpet plejefamiliernes bevidsthed om den opgave og de fremgangsmåder, de gør brug af i forhold til de enkelte plejebørn. Ofte sker denne bevidstgørelse som tidligere nævnt i en dialog med tilsynet med afsæt i de enkelte indikatorer i kvalitetsmodellen.

I de tilfælde, hvor myndigheden ikke har udarbejdet delmål for det enkelte barn eller disse ikke er konkrete og aktuelle, er det tilsynets vurdering, at det kan hæmme en kvalificeret opfølgning på den indsats, der skal ydes det enkelte barn i plejefamilien. I casen nedenfor er plejebarnet 3 år, men de indsatsmål som myndigheden har sat, er fra da barnet var 1 år. Indsatsmålene er dermed ikke alderssvarende og aktuelle, hvilket gør, at tilsynet alene kan bedømme plejefamilien overordnet set og må give plejefamilien en lav score for, hvordan de arbejder med indsatsmålene.

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. en regodkendelse.

Omhandler temaet Målgruppe, Metoder og Resultater.

"Plejefamilien bidrager aktivt til at opnå overordnede mål for en anbringelse ved, at de formår at sikre en stabil og alderssvarende udvikling for et plejebarn. Der foreligger ikke en opdateret handleplan, hvorfor bedømmelsen i forhold til denne indikator er lav".

I enkelte tilfælde er tilsynet blevet opmærksomme på, at der opleves uklarhed hos plejefamilierne om hvem der har ansvaret for mål, der er fastsat i barnets handleplan. Et eksempel på dette ses i denne case:

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. en regodkendelse.
Omhandler temaet Målgruppe, Metoder og Resultater.

"Plejefamilien bidrager aktivt til at opnå overordnede mål for en anbringelse ved, at de formår at sikre en stabil og alderssvarende udvikling for et plejebarn. Der foreligger ikke en opdateret handleplan, hvorfor bedømmelsen i forhold til denne indikator er lav".

De enkelte mål er fastsat i forbindelse med anbringelsen hos plejefamilien, men er det plejefamilien, der f.eks. skal sikre, at barnet ikke oplever et højt konfliktniveau, når barnet er hjemme hos den biologiske mor? Det har som konsekvens, at der skabes usikkerhed hos plejefamiliens om deres konkrete opgaver i forhold til de mål, der er sat i handleplanen.

3.3.2 Magtanvendelser

Kvalitetsmodellen

Magtanvendelse falder under kvalitetstemaet *"Målgruppe, metoder og resultater"* i kvalitetsmodellen for tilbud. Der er ikke hjemmel for plejefamilier til at udøve magtanvendelse og den er derfor ikke en del af kvalitetsmodellen for disse.

Kvalitetstemaet er konkretiseret i kriterium 6, der omhandler magtanvendelser og lyder: *"Tilbuddet forebygger og håndterer magtanvendelser"*. Som en indikator for om kriteriet er opfyldt, skal der bedømmes på indikator 6.a., der lyder: *"Tilbuddets pædagogiske indsats sikrer, at magtanvendelser så vidt muligt undgås."* og indikator 6.b, der lyder: *"Tilbuddet dokumenterer og følger op på eventuelle magtanvendelser med henblik på løbende læring og forbedring af indsatsen."*

Temaet vedrører altså, at man ønsker, at tilsynet belyser, i hvor høj grad og hvordan tilbuddet forebygger magtanvendelser samt hvis tilbuddet benytter magtanvendelser; hvordan tilbuddet arbejder med løbende læring for at blive bedre i arbejdet.

Børn og unge

Grundlaget for reglerne om magtanvendelse over for børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet, er beskrevet i servicelovens §§ 123, 123a – 123d samt i magtanvendelsesbekendtgørelsen, der vedrører magtanvendelse overfor børn og unge anbragt i døgntilbud samt den særlige bekendtgørelse, der vedrører børn med handicap.

Udgangspunktet for indsatsen efter serviceloven er, at indsatsen skal ske med respekt for barnets eller den unges integritet og selvbestemmelse. I erkendelse af at der kan være situationer, hvor det er nødvendigt at gribe ind i barnets eller den unges integritet, er der i serviceloven fastsat regler om, i hvilke situationer og hvordan sådanne tvangsmæssige foranstaltninger er tilladt.

Reglerne i magtanvendelsesbekendtgørelsen beskriver, i hvilke situationer der undtagelsesvist må anvendes magt, og skal beskytte børn og unge på døgninstitutioner og opholdssteder mod overgreb og vilkårlig magtudøvelse. Herudover beskriver reglerne hvilke former for magt, der ikke er tilladt, såsom legemlig afstraffelse, fiksering eller ydmygende, hånende eller anden nedværdigende behandling.

Enhver form for magtanvendelse skal registreres og indberettes af opholdsstedet eller døgninstitutionen til barnets / den unges opholdskommune samt til det socialtilsyn, der fører tilsyn med stedet. Det gælder både, når der anvendes tilladt magt og ikke-tilladt magt. Regionale og kommunale tilbud skal endvidere indberette til ansvarlig driftsherre.

Formålet med indberetning af magtanvendelse er bl.a., at tilsynsmyndigheden får et overblik over antallet af magtanvendelser på de enkelte anbringelsessteder, karakteren af magtanvendelse, stedernes opfølgning af disse og i forbindelse hermed overvejer, om der er behov for at følge op på brugen af magtanvendelse på de enkelte anbringelsessteder.

Voksne

Grundlaget for reglerne om magtanvendelse over for voksne er beskrevet i servicelovens §§ 124 ff og kapitel 24 a

Grundlaget for servicelovens bestemmelser om magtanvendelse og andre indgreb i den personlige selvbestemmelsesret er respekten for individets integritet uanset den enkeltes psykiske funktionsevne.

Både holdningsmæssigt og retsligt er udgangspunktet derfor princippet om den personlige friheds ukrænkelighed.

Reglerne om magtanvendelse for voksne er beskrevet som en positivliste, hvor de lovlige indgreb fremgår eksplicit af de forskellige bestemmelser i servicelovens kapitler om magtanvendelse. Indgreb, der ikke fremgår direkte af lovbestemmelserne, er således ulovlige eller "ikke tilladte" - et begreb der anvendes i vejledningen til indberetningsskemaerne.

Formålet med indberetning af magtanvendelse er bl.a., at tilbuddene og tilsynsmyndigheden får et overblik over antallet af magtanvendelser, karakteren af magtanvendelse og stedernes opfølgning af disse, og i forbindelse hermed overvejer, om der er behov for at følge op på brugen af magtanvendelse på de enkelte anbringelsessteder.

Punkter vedrørende magtanvendelser der beskrives i årsrapport for 2014 er:

- Tilbuddenes kendskab til magtanvendelsesreglerne
- Tilbuddenes implementering af magtanvendelsesreglerne i praksis
- Betydning af kendskab til og implementering af magtanvendelsesreglerne

Tilsynets vurdering af magtanvendelser for 2014

Kendskab til magtanvendelser.

Tilsynet har i løbet af 2014 erfaret, at mange tilbud er velorienterede om rammerne for magtanvendelse.

Tilsynet har dog også erfaret, at en del tilbud er usikre på lovgivningen vedr. magtanvendelser. Det gælder både i forhold til baggrund for og formål med lovgivningen, samt reglerne for hvornår magtanvendelser kan og ikke kan tages i brug.

Det er oplevelsen, at tilbuddene er usikre på, hvordan magtbegrebet kan og skal forstås. Flere tilbud har eksempelvis meget indskrænkende husregler. Husregler som af tilbuddene ikke betragtes som værende magt, men som er reel magt, idet der er tale om meget store indskrænkninger i den personlige frihed. De fleste tilbud er dog ikke i tvivl om, hvornår der er tale om fysisk magt.

Tilsynets oplevelse af tilbuddenes kendskab til magtanvendelsesreglerne er følgende:

- Baggrund og formål med magtanvendelsesreglerne er ikke altid kendte
- Tilbuddene er godt inde i, hvornår der er tale om fysisk magt
- Kendskabet til skjult magt (der bl.a. vedrører retten til selvbestemmelse), som gælder ved siden af reglerne om magtanvendelse, er for en del steder mangelfuld

Tilbuddenes implementering af magtanvendelsesreglerne i praksis

Det er tilsynets oplevelse, at mange tilbud håndterer magtanvendelse i overensstemmelse med reglerne og er reflekterende om deres brug af magtanvendelser, herunder hvorledes disse kan minimeres og håndteres fremadrettet i dagligdagen. Mange af disse steder anvender endvidere magtregistreringerne som læring.

Tilsynet har i løbet af 2014 fået indrapporteret 1.415 magtanvendelser, hvoraf 397 var på børne/ungeområdet og de resterende 1.018 var på voksenområdet. Hovedparten af de indrapporterede magtanvendelser omhandler fysisk magtanvendelser, hvilket indberetningsreglerne også lægger op til.

Tilbuddene bruger i flere tilfælde standardfraser til at begrunde deres magtanvendelser, f.eks.: *"Der har været benyttet mindsteindgrebsprincippet i den ulovlige magtanvendelse"*. I de tilfælde vurderer tilsynet typisk, at leder og personale ikke i tilstrækkeligt omfang har forholdt sig konkret til den enkelte magtanvendelse.

Tilsynet oplever, at tilbuddene generelt er gode til at få udarbejdet indberetninger og redegørelser, når der er forekommet fysiske magtanvendelser. Gennemgang af magtanvendelser fra 2014 viser dog, at flere af indberetningerne er mangelfulde, idet der mangler oplysninger om den enkelte magtanvendelse. F.eks. mangler der i flere tilfælde en angivelse af varigheden af de enkelte indgreb, en konkret og reflekteret stillingtagen til magtanvendelsens baggrund, karakteren af magtanvendelsen samt opfølgning fra tilbudsleders side.

For så vidt angår fysiske magtanvendelser har tilsynet erfaret, at nogle tilbud har anvendt begrebet "nænsom nødværge". "Nænsom nødværge" har været anvendt forud for situationer, som potentielt har krævet anvendelse af nødværge/magtanvendelse. Begrebet har været forstået som en legal handling fra tilbuddenes side, men tilsynet har overfor de berørte tilbud indskærpet, at begrebet ikke er understøttet i loven. Der er tale om magtanvendelse og ofte en ikke-tilladt magtanvendelse. Det har dog vist sig, at en del af problemstillingen skyldes en misforståelse, idet personalet har forvekslet en bestemt pædagogisk tilgang med et magtindgreb.

Casen nedenfor illustrerer brugen af "nænsom nødværge".

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. en regodkendelse.
Omhandler temaet Målgruppe, Metoder og Resultater.

"[...]Der har i en af de [xxx] afdelinger været manglende kendskab til magtreglerne, og der har været mange magtanvendelser. Det er dokumenteret og oplyst, at der er fokus på at nedbringe antallet af magtindberetninger. [...] Der har været anvendt et begreb " nænsom nødværge" i forbindelse med magtindberetningerne og Socialtilsynet har gjort opmærksom på skriftligt, at et sådan begreb ikke findes indenfor det sociale område."

Omkring ikke-fysiske magtanvendelser har tilsynet erfaret, at der i nogle tilfælde anvendes "usynlig magt" som en indirekte form for magt. Hverdagens rytme og struktur for hele tilbuddet kan være styrende for den enkelte beboer, eller den enkeltes behov kan hæmmes af rammerne for fællesskabet. Det kan f.eks. være, når der er husregler om sengetider, anvendelse af telefon, rutineprægede og ulovlige urintest og stramme rygeregler, der hæmmer den enkelte beboers bevægelsesfrihed. Nogle steder er strukturen på tilbuddet meget styrende og levner derfor ikke plads til fleksibilitet, hvilket kan medføre fysiske magtanvendelser, når beboeren ikke nødvendigvis passer ind i rammen.

En særlig form for usynlig magt har tilsynet oplevet for de tilbud, der modtager "kriminelle" eller personer med kriminel adfærd. Her har der i flere tilfælde været foretaget ændringer af bygninger med henblik på indskrænkning af frihed. Det er f.eks. sket ved permanent aflåsning af døre og vinduer, opsætning af alarmer samt anvendelse af private vagtværn. Tilsynet har i disse tilfælde gjort tilbuddene opmærksomme på, at denne praksis ikke er i overensstemmelse med reglerne på området og har givet påbud om ændring heraf.

Det skal bemærkes, at det er tilsynets oplevelse, at anvendelsen af magt fra personalets side i tilbuddene, oftest forekommer fordi personalet vil passe på beboerne, som kan være til fare for sig selv og andre, samt

at personalet ikke altid forstår reglerne for magtanvendelser og/eller ikke opfatter deres handlinger som magt.

Tilsynet har dog oplevet, at enkelte tilbud i deres pædagogiske praksis anvender metoder som minder om straffende foranstaltninger, f.eks. når beboerne ikke har overholdt reglerne på stedet. Nedenstående case er et eksempel på dette.

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. et driftstilsyn
Omhandler temaet Målgruppe, Metoder og Resultater.

Tilsynet og efterbehandling efterlader Socialtilsynet med et indtryk af, at der er uoverensstemmelse mellem den måde, den godkendte vandre-pædagogik håndteres på i den daglige praksis i forhold til den anerkendende og jeg-støttende pædagogik. Vandreturerne bærer i højere grad præg af en pædagogik udtrykt i autoritær form og som en straffende foranstaltning ved brug af voksenmagt. Såvel ledelse som medarbejdere har understreget, at de unge ikke har noget valg, i.f.t hvorvidt de ønsker at deltage i disse ture eller ej, og at vandreturerne sættes i værk hvis ledelsen vurderer, at der er kaos i den unges sind. En pædagogisk praksis som målrettet og vedholdende fastholder dette krav. Det er Socialtilsynets vurdering, at denne praksis ikke professionelt er afstemt i.f.t den unges personlighed og særlige behov, hvilket efterlader indtrykket af, at alle får samme "medicin" uagtet forskellige behov.

I sager som ovenstående, samt øvrige sager hvor magtanvendelsesreglerne ikke er i overensstemmelse med gældende regler, har det udløst påbud og vilkår fra tilsynets side.

Omkring skriftlighed har tilsynet erfaret, at de fleste tilbud har udarbejdede skriftlige instrukser i forhold til hvordan magtanvendelser minimeres og håndteres i de tilfælde, hvor de forekommer. Tilsynet vurderer dog, at instrukserne ofte ikke er detaljerede nok til at fungere som et kvalificeret værktøj for håndtering af magtanvendelser. Der kan eksempelvis være manglende angivelser af ansvarsfordeling, roller, opgaver osv. Mangelfulde retningslinjer medfører ofte, at de fastsatte tidsfrister for indberetning, der er beskrevet direkte i reglerne, ikke overholdes.

Ser man på de indikatorer i kvalitetsmodellen der vedr. magtanvendelse viser de følgende:

Indikator 6.a: *Tilbuddets pædagogiske indsats sikrer, at magtanvendelser så vidt muligt undgås*

1 (i meget lav grad opfyldt)	4	3 %
2 (i lav grad opfyldt)	7	5 %
3 (i middel grad opfyldt)	13	9 %
4 (i høj grad opfyldt)	47	33%
5 (i meget høj grad opfyldt)	70	50 %

Indikator 6.b: *Tilbuddet dokumenter og følger op på eventuelle magtanvendelser med henblik på løbende læring*

1 (i meget lav grad opfyldt)	11	8 %
2 (i lav grad opfyldt)	8	6 %
3 (i middel grad opfyldt)	21	15 %
4 (i høj grad opfyldt)	45	32 %
5 (i meget høj grad opfyldt)	55	39 %

Hele 83 % scorer 4 og 5 på, at deres pædagogiske indsats så vidt muligt er med til at sikre at magtanvendelse undgås. Også for så vidt angår dokumentation og løbende læring af evt. magtanvendelse har 71% scoret enten 4 eller 5. Det betyder, at mellem 17-29 % af tilbuddene har haft større eller mindre udfordringer i forhold til magtanvendelsesområdet og det er for denne gruppe, at der i 2014 er arbejdet med og fortsat vil blive arbejdet med at løfte kvaliteten.

Tilsynets oplevelse af tilbuddenes implementering af magtanvendelse i praksis er følgende:

- De fleste magtanvendelser der indberettes omhandler fysisk magt
- Tilbuddene forholder sig ikke altid konkret til den enkelte magtanvendelse
- Indberetningerne er ikke altid fyldestgørende
- Mangelfulde retningslinjer
- Forvirring omkring snitflader til straffeloven
- Indirekte magt forekommer i forskellige former en del steder og opfattes ikke som indgreb i selvbestemmelsesretten
- For kriminelle og potentielle kriminelle ses ulovlige fysiske foranstaltninger.
- Udøvelsen af ulovlig magt bunder ofte i, at personalet ønsker at beskytte den borger magten udøves overfor eller andre
- Udøvelsen af ulovlig magt bunder ofte i, at personalet ikke kender til magtreglerne
- Det skriftlige beredskab er ikke altid fyldestgørende

Betydning af kendskab til og håndtering af magtanvendelsesreglerne

Med kvalitetsmodellen, og de krav der fremgår af denne i forhold til kendskab til magtanvendelse, er det tilsynets oplevelse, at der er stor vilje fra tilbuddenes side til at rette op på mangelfuldt kendskab, herunder at få udarbejdet mangelfulde instrukser og procedurer.

Det samme gør sig gældende, når tilsynet har påpeget behov for ændringer af tilbuddenes konkrete praksis vedr. magtanvendelser.

Tilsynet har bl.a. erfaret, at magtanvendelser hos de fleste tilbud drøftes på personalemøder med henblik på en afklaring af processen for opfølgning herpå. Men hvor dette ikke har været tilfældet, er det tilsynets vurdering, at tilbuddene er gode til at få etableret en praksis for dette, når tilsynet har peget på behov for opfølgning på magtanvendelser.

For så vidt angår usynlig magt kan den være medvirkende til at krænke de enkelte beboeres selvbestemmelse og udvikling i dagligdagen. Det er derfor vigtigt, at der fortsat er fokus på at bevidstgøre ansatte på tilbuddene om, hvad magtbegrebet indebærer for at sikre en høj kvalitet på tilbuddene i deres arbejde med magtanvendelser. Meget restriktive regler for samvær/ophold kan være medvirkende til at hindre formålet med opholdet: Udviklingen af den enkelte borger.

Tilsynet har dog også oplevet enkelte tilbud, der ikke er så omstillingsparate i forhold til at ændre deres metoder og praksis for håndtering af magtanvendelser. I de tilfælde udstedes påbud om ændring af pædagogisk praksis.

Det vurderes derfor, at et kontinuerligt fokus på magtanvendelser fra tilsynet, og dermed også myndigheder og tilbuddene, vil medvirke til et kvalitetsløft på området fremadrettet.

3.3.3 Fysiske rammer på plejefamilieområdet

Socialtilsynene har observeret forskellige problematikker på plejefamilieområdet. Problematikkerne belyses ud fra regionale synspunkter, da ikke alle problematikker forekommer i samtlige socialtilsyn.

De problematikker, som tilsynene har observeret i løbet af år 1 er som følger:

- Grundkursus
- Stor forskel i hyppigheden og udførelsen af tilsyn med plejefamilier
- Fysiske rammer; "interessante" fund.

Socialtilsyn Nord har valgt at beskrive problematikken vedrørende de fysiske rammer i årsrapporten for 2014.

Punkter vedrørende de fysiske rammer der beskrives i årsrapporten for 2014 er:

- Tilsynets vurdering af de fysiske rammer for børn og unge i plejefamilier
- Betydning af fysiske rammer

Kvalitetsmodellen

De fysiske rammer for plejefamilier falder under kvalitetstemaet " *De fysiske rammer*" i kvalitetsmodellen for plejefamilier.

Temaet er konkretiseret i kriterium 10, der lyder: "*De fysiske rammer understøtter barnets udvikling og trivsel*". Som indikator for om kriteriet er opfyldt, opstilles indikator 10.a: "*Barnet trives i de fysiske rammer.*" og indikator 10.b: "*De fysiske rammer i plejefamiliens hjem og i omgivelserne tilgodeser barnets behov og giver barnet vedvarende udfoldelsesmuligheder.*"

Tilsynets vurdering af de fysiske rammer

Beskrivelse af fysiske rammer

Tilsynet har i løbet af 2014 erfaret, at de fysiske rammer på plejefamilieområdet overvejende er gode. Det er den generelle opfattelse hos tilsynet, at de fysiske rammer understøtter de anbragte børns trivsel i langt de fleste plejefamilier og understøtter barnets mulighed for at opretholde sociale netværk samt sikre barnets ret til privatliv.

Tilsynet har dog oplevet, at de fysiske rammer ikke altid er godkendt efter gældende regler, eller at de fysiske rammer ikke er tilfredsstillende i forhold til barnets trivsel.

For så vidt angår regler for beboelse, har tilsynet oplevet eksempler på, at børn bor på værelser placeret i kælderplan, som ikke er godkendt til beboelse. Typisk fordi de ikke er sikre, hvis der skulle opstå brand. Følgende er et eksempel på dette:

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. et driftsorienteret tilsyn med en plejefamilie.
Omhandler temaet Fysiske Rammer.

"De fysiske rammer understøtter i lav grad et plejebarns trivsel og udvikling. Dette grundet, at plejebarnet

har værelse i plejefamiliens kælder, som ikke er godkendt til beboelse”.

Andre eksempler på ulovlige fysiske rammer er tilbygninger til selve beboelseshuset på matriklen. Et eksempel på dette fremgår af nedenstående case:

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. en regodkendelse af plejefamilie.
Omhandler temaet Fysiske Rammer.

Huset indeholder 6 værelser samt et gennemgangsværelse, køkken/alrum stue og badeværelser. Plejefamilien har desuden opstillet en mobil pavillon på deres grund. Pavillonen har el, bad og toilet og bruges til værelse/bolig for plejefamiliens ældste plejebarn på 19 år. Teknisk forvaltning i bopælskommunen oplyser, at der ikke er givet byggetilladelse til opsætning af pavillonen, hvorfor den ikke må benyttes til beboelse.

Tilsynet har erfaret, at nogle plejebørn og unge bor i utilfredsstillende rammer. Det gælder f.eks., hvis barnet ikke har eget værelse eller værelset fungerer som gennemgangsrum.

Tilsynet har derudover oplevet, at der kan være forskel på de fysiske rammer, som plejebarnet og biologiske børn har. F.eks. at det biologiske barn havde eget værelse, mens plejebarnet godt nok havde eget værelse, men det fungerede som gennemgangsværelse for de øvrige beboere i husstanden.

Endeligt har tilsynet oplevet tilfælde, hvor plejefamiliernes bolig er placeret geografisk langt væk fra skole og fritidsaktiviteter, hvilket kan give udfordringer i forhold til at sikre barnets deltagelse i sociale aktiviteter.

Ser man på de indikatorer i kvalitetsmodellen, der vedrører de fysiske rammer, viser de følgende:

Indikator 10.a.: *Barnet trives i de fysiske rammer.*

1 (i meget lav grad opfyldt)	4	0,40 %
2 (i lav grad opfyldt)	7	0,75 %
3 (i middel grad opfyldt)	99	10,70 %
4 (i høj grad opfyldt)	132	14,20 %
5 (i meget høj grad opfyldt)	683	73,80 %

Indikator 10.b.: *De fysiske rammer i plejefamiliens hjem og i omgivelserne tilgodeser barnets behov og giver barnet vedvarende udfoldelsesmuligheder.*

1 (i meget lav grad opfyldt)	1	0,10 %
2 (i lav grad opfyldt)	6	0,65 %
3 (i middel grad opfyldt)	62	6,80 %
4 (i høj grad opfyldt)	157	17,30 %
5 (i meget høj grad opfyldt)	684	75,20 %

Tallene viser, at langt de fleste plejebørn trives i de fysiske rammer og at deres behov i forhold til disse tilgodeses, idet det er under 12 % scorer 3 eller derunder. Det er således en mindre gruppe plejefamilier, hvor tilsynet har kunnet konstatere udfordringer i forhold til de fysiske rammer. Det er kvaliteten af de fysiske rammer for denne gruppe som er blevet løftet i løbet af 2014. Det gælder både i forhold til plejebørnernes sikkerhed og trivsel.

De fysiske forhold, som tilsynet har oplevet udfordringer med i 2014, har handlet om følgende:

- De fysiske rammer har ikke været godkendt til beboelse i henhold til lovgivningen
- Utilfredsstillende fysiske rammer
- Forskel mellem de fysiske forhold hhv. plejebørn og biologiske børn tilbydes
- Geografisk isolerede fysiske rammer

Betydning af fysiske rammer

Det er tilsynets oplevelse, at plejefamilier i høj grad udviser velvilje til at få rettet op og foretage de forandringer, som kræves af tilsynet. Det har blandt andet betydet, at børn og unge i dag ikke bor i ulovlig kælderbeboelse, der ville udgøre en risiko for dem, hvis der opstod brand.

I nogle tilfælde har tilsynet oplevet, at de anbragte børn ikke ser det som en forbedring af de fysiske rammer, når de skal fraflytte ulovlig beboelse. Det gælder blandt andet den case, hvor plejebarnet på 19 år måtte fraflytte en pavillon og ind på et lille, men godkendt værelse i selve huset.

I de tilfælde hvor plejebørn ikke har egnede fysiske rammer, eller hvor der er en forskel mellem de forhold plejebørn og egne børn tilbydes, har tilsynet haft en dialog med plejefamilierne om plejebarnets baggrund og behov, herunder plejebarnets mulighed for at trække sig tilbage til eget værelse. Ligeledes har det typisk givet anledning til, at tilsynet har haft en dialog med plejeforældrene om, hvordan de tænker barnet ind i familien. Tilsynets fokus på de fysiske rammer har dermed også haft en afsmittende effekt på andre indikatorer i kvalitetsmodellen som f.eks. temaet om familiestruktur og familiedynamik. Det er vurderingen, at det har været med til at løfte kvalitet på området mere generelt.

Det er tilsynets vurdering, at de anbragte børn sætter pris på at have deres eget værelse og deres egne ting til rådighed. Det har en positiv indflydelse på børnene, når plejefamilierne har gjort noget ud af værelserne, de ydre rammer mv. sådan, at det bliver til barnets *hjem* og ikke blot føles som en ventesal for barnet. Det er særlig vigtigt, fordi mange anbragte børn kommer fra hjem, hvor der ikke har været samme fokus på eller muligheder for at skabe trivsel og udvikling i forhold til de fysiske rammer.

For så vidt angår boliger, der ligger geografisk langt væk fra skole og fritidsaktiviteter, er det tilsynets erfaring, at plejefamilierne har været imødekommende i forhold til at imødegå de udfordringer, som tilsynet har peget på, det giver. Plejefamilier er altså i højere grad blevet bevidstgjort om vigtigheden af, at plejebørn får mulighed for at deltage i sociale aktiviteter med jævnaldrende.

På baggrund af erfaringerne for 2014 mener tilsynet, at der i forbindelse med regodkendelsesprocessen i 2014 og fremadrettet i 2015 er behov for at forklare, hvilke regler der gælder for plejebørnernes fysiske rammer og som socialtilsynet derfor ser på i deres tilsyn. Mange eksisterende plejefamilier har i 2014 været undrende over, at tilsynet har påpeget fejl og mangler ved de fysiske rammer, som tidligere tilsyn ikke har haft bemærkninger til.

3.3.4. Juridiske forhold vedr. tilbud og plejefamilier

Kvalitetsmodellen

Vurderingen af tilbuddenes juridiske grundlag foretages i forhold til kvalitetstemaet 8 i kvalitetsmodellen for tilbud.

For tilbud er temaet konkretiseret i kriterium 8, der lyder: *"Tilbuddet har en faglig kompetent ledelse"*. Som indikator for, om kriteriet er opfyldt, skal der bedømmes på indikator 8.C., der lyder: *"Tilbuddet har en kompetent og aktiv bestyrelse"*. Bemærk her, at denne indikator kun gælder for de tilbud, som har en bestyrelse.

Socialtilsynets opgaveportefølje

Socialtilsynene overtog fra 1. januar 2014 en del af tilsynsopgaven fra kommunerne. Det drejer sig om driftstilsynet med følgende typer sociale tilbud:

- Plejefamilier og kommunale plejefamilier efter § 66, stk. 1, nr. 1 og 2, i lov om social service.
- Opholdssteder og døgninstitutioner for børn og unge efter § 66, stk. 1, nr. 5 og 6 i lov om social service.
- Botilbud til voksne efter §§ 107-110 i lov om social service. Det omfatter herberger og krisecentre samt midlertidige og længerevarende botilbud til personer med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne.
- Stofmisbrugsbehandlingstilbud efter § 101 i lov om social service.

Socialtilsynene fører endvidere tilsyn der, hvor der ydes støtte efter bl.a. servicelovens § 85 til borgere, der bor i plejeboliger eller lignende boformer. En række betingelser skal være opfyldt for, at disse tilbud er omfattet af tilsynet. Blandt andet gælder, at borgerne skal være visiteret til boligen af kommunen, at støtten ydes af et fast personale og at hjælpen udgår fra servicearealer i tilknytning til boligerne. Formålet er, at socialtilsynene skal føre tilsyn med "botilbudslignende" tilbud. Socialtilsynene skal i disse tilfælde træffe afgørelse om, hvorvidt det konkrete tilbud er omfattet af tilsynet.

Punkter vedrørende det juridiske grundlag der beskrives i årsrapport 2014 er:

- Det juridiske grundlag for tilbuddenes drift
- Tilbud og plejefamilier der falder udenfor tilsynets opgaveportefølje
- Konsekvenser af uklarhed om det juridiske grundlag og tilsynets opgaveportefølje

Tilsynets vurdering af juridiske forhold vedr. tilbuddene drift og tilsynets opgaveportefølje

Det juridiske grundlag for tilbuddenes drift

Tilsynet har i 2014 erfaret, at der for de fleste tilbuds vedkommende er klarhed om diverse juridiske forhold, både for så vidt angår private og offentlige tilbud.

Tilsynet har dog oplevet en del sager, hvor der har været uklarheder om forskellige juridiske forhold.

Tilsynet har erfaret, at nogle beboere på §§ 107 og 108 botilbud har lejekontrakter. Det er problematisk, fordi hverken lejeloven eller almenlejeloven finder anvendelse på botilbud efter §§ 107 og 108. Det har betydning for både tilbuddenes driftsmæssige forhold og borgernes retsstilling.

Tilsynet har i andre tilfælde erfaret, at nogle driftsherrer driver §§ 66, 107 og 108 tilbud i lokaler, som er opført efter almenboligloven. Det er ikke lovligt.

Tilsynet har i flere tilfælde erfaret, at private tilbud enten ikke har udfærdiget gyldige vedtægter eller ikke kan finde deres gældende vedtægter, når tilsynet efterspørger disse. I andre tilfælde hvor der forefindes vedtægter, har tilsynet oplevet, at vedtægterne ikke har været underskrevet og dermed er fonden/den selvejende institution ikke gyldigt stiftet. Endelig har tilbud i flere tilfælde revideret de oprindelige vedtægter, og efterfølgende lagt den nye version til grund for tilbuddets drift, dog uden at få ændringen behørigt godkendt. Er vedtægter ikke godkendt, har de ingen retskraft. Tilbuddene har altså i disse tilfælde indrettet sig efter en revideret vedtægt, der ikke er gældende, imens den oprindelige, reelt gældende vedtægt af samme grund ikke overholdes.

Tilsynet har i flere tilfælde erfaret, at private tilbuds vedtægter ikke overholder lov om socialtilsyn og/eller egne vedtægter, f.eks. i forhold til bestyrelsessammensætningen. Dette kan illustreres ved denne case:

Case.

Uddrag fra en tilsynsrapport vedr. regodkendelse
Omhandler temaet Organisation og Ledelse.

Det fremgår af lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 2, at det skal fremgå af vedtægten, hvorledes egenkapitalen er indbetalt (kontant eller i værdier) ved oprettelsen. Dette er ikke tilfældet i gældende vedtægt. Bestyrelsen skal sikre, at vedtægten overholder lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 2.

Det fremgår af lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 3, at udpegning af ledelse, ledelsens opgaver og ansvar skal fremgå af vedtægten. Dette er ikke tilfældet i gældende vedtægt. Bestyrelsen skal sikre, at vedtægten overholder lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 3.

Det fremgår af lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 4, at regler om hæftelse for gældsforpligtelser skal fremgå af vedtægten. Dette er ikke tilfældet i gældende vedtægt. Bestyrelsen skal sikre, at overholder lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 4.

Det fremgår af lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 5, at regler for hvorledes tilbuddet skal forholde sig med hensyn til budgetlægning, regnskabsførelse og revision skal fremgå af vedtægten. Dette er ikke tilfældet i gældende vedtægt. Bestyrelsen skal sikre, at vedtægten overholder lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 5.

Det fremgår af lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 6, at regler om procedurer for vedtægtsændringer skal fremgå af vedtægten. Dette er ikke tilfældet i gældende vedtægt. Bestyrelsen skal sikre, at vedtægten overholder lov om socialtilsyn § 13 stk. 2 nr. 6

Den aktuelle bestyrelse, jf. bestyrelseslisten, overholder lov om socialtilsyn § 14.

Bestyrelsessammensætningen er ikke i overensstemmelse med de i vedtægterne beskrevne krav til sammensætning.

Det fremgår af gældende vedtægt, at bestyrelsen skal bestå af 3 medlemmer.

Den aktuelle bestyrelse, jf. bestyrelseslisten består af 5 medlemmer: Formand (tandlæge), næstformand (fabrikant), medlem (selvstændig), medlem (pædagog) og medlem (medarbejderrepræsentant).

Det fremgår af vedtægternes § 4, at bestyrelsen skal konstitueres med bestyrelsesformand og en kasserer. Af fremsendte bestyrelsesliste fremgår ikke kasserer, det gør derimod en næstformand. Bestyrelsen skal sikre konstitutionering iht. vedtægterne.

Tilsynet har erfaret flere tilfælde af sager, hvor der i vedtægterne for private tilbud mangler klar angivelse af, hvorledes stiftelseskapitalen er indbetalt. Kravet er, at det klart skal angives, om dette er i form af værdier (og hvad disse værdier har karakter af) eller i form af kontanter.

Tilsynet har erfaret, at i flere private tilbud har lederen haft stemmeret i bestyrelsen. Lederen må gerne være repræsenteret i bestyrelsen, men må ikke have stemmeret.

Ser man på den indikator i kvalitetsmodellen der vedrører bestyrelsen, viser den følgende:

Indikator 8.c.: "Tilbuddet har en kompetent og aktiv bestyrelse"

1 (i meget lav grad opfyldt)	31	51 %
2 (i lav grad opfyldt)	4	7 %
3 (i middel grad opfyldt)	4	7 %
4 (i høj grad opfyldt)	8	13 %
5 (i meget høj grad opfyldt)	13	22 %

Tabellen viser, at hele 65 % af alle private tilbud scorer 3 eller derunder. De fleste af disse scorer 1. Det skyldes, at hvis det juridiske grundlag ikke er lovligt gives der scoren 1, fordi det er bestyrelsens ansvar at sikre, at dette er i orden. Tallene afspejler de store udfordringer, som er beskrevet ovenfor i forhold til især vedtægter og bestyrelsens sammensætning. Kvaliteten af dette område er der altså i høj grad blevet arbejdet med i løbet af 2014 og det er forventningen, at dette vil fortsætte i 2015. Når alle tilbud er regodkendt forventes disse udfordringer for langt størstedelen at være løst.

Tilsynet har oplevet uklarheder i forhold til, om afdelinger under tilbud reelt var afdelinger, eller om de var enkeltstående separate tilbud. Denne problemstilling har primært vedrørt kommunale tilbud, hvor kommuner har ønsket at slå tilbud og afdelinger sammen. Et eksempel på det er en kommune, som har ønsket at sammenlægge alle deres tilbud i to tilbud

De udfordringer, i forhold til det juridiske grundlag for tilbuddenes drift, som tilsynet har oplevet i 2014, har handlet om følgende:

- Sammenblanding af tilbud oprettet efter serviceloven og almenboligloven
- Manglende gyldige vedtægter
- Manglende efterlevelse af gældende regler og/eller efterlevelse af egne vedtægter
- Uklarheder om tilbud er ét eller flere tilbud eller afdelinger

Tilsynets opgaveportefølje og tilbud og plejefamilier der falder udenfor

Tilsynet har i 2014 erfaret, at en del tilbud og plejefamilier falder udenfor tilsynets opgaveportefølje. Det til trods for at de, der bor i disse tilbud og plejefamilier, i de fleste tilfælde fuldt ud er at sammenligne med de målgrupper, der bor i tilbud og plejefamilier, der falder under tilsynets opgaveportefølje.

Tilsynet kan bl.a. konstatere, at tilbud, hvor beboerne har egne lejekontrakter, ikke skal have tilsyn af Socialtilsyn Nord, men tilsyn af beliggenhedskommunen. Disse tilbud har vist sig både at være offentlige og private tilbud.

Et eksempel herpå er illustreret i denne case:

Case.

Uddrag fra orientering til anbringende kommuner

Socialtilsyn Nord har truffet afgørelse om, at tilbuddet yder § 85 støtte til borgere i egne lejligheder. Ifølge tidligere godkendelse er tilbuddet godkendt til at yde § 85 støtte til borgere i almene ældre boliger. Socialtilsyn Nord har konstateret, at borgerne ikke bor i almene boliger, de bor i egne lejligheder, lejet af borgerne på lejelovens almindelige vilkår. Det betyder, at Socialtilsyn Nord ikke har tilsynsforpligtigheden, den overgår til beliggenhedskommunen. Tilbuddet vil blive fjernet fra tilbudsportalen.

Derudover har tilsynet oplevet, at en del plejefamilier bliver konkret godkendt af beliggenhedskommunen. Kommuner kan konkret godkende plejefamilier i særlige tilfælde. Det er dog tilsynets oplevelse at denne mulighed for at konkret godkende plejefamilier benyttes i videre udstrækning end i "særlige tilfælde".

De tilbud og plejefamilier, som tilsynet i 2014 har erfaret falder udenfor opgaveporteføljen, er:

- Tilbud, hvor borgeren bor med egne lejekontrakter i privat udlejning
- Tilbud, hvor borgeren bor med egen lejekontrakt i en almenboligtype, der ikke er omfattet af socialtilsynet
- Plejefamilier, der er eller bliver konkret godkendt

Betydning af uklarhed om juridiske forhold

Konsekvensen af de ulovlige juridiske forhold i forhold til boligen giver bl.a. uklarhed om borgernes retsstilling. Der er f.eks. forskel i de rettigheder borgere har, når de bor i botilbud efter serviceloven, og når de bor til leje. Det gælder bl.a. i forhold til borgernes økonomi. Det er forskelligt, hvad borgerne skal betale for at bo i henholdsvis botilbud og lejeboliger. I botilbud betaler beboerne en egenbetaling, som beregnes af handlekommunen, mens borgere i lejeboliger betaler leje. Derudover gælder, at borgere der bor til leje, har mulighed for at søge og modtage boligsikring/støtte, hvilket borgere i botilbud ikke lovligt kan. Der er også forskel i forhold til opsigelse: I botilbud ophører indsatsen, når formålet er opfyldt eller når foranstaltningen ikke længere opfylder sit formål. Når en borger bor til leje, kan vedkommende som udgangspunkt ikke opsiges, medmindre særlige forhold gør sig gældende.

Når vedtægter og bestyrelsessammensætning ikke er i overensstemmelse med lovens krav, giver det uklarhed om tilbuddets drift og evner til at drive stedet professionelt. Det er bestyrelserne, der er forpligtede til at sikre, at tilbuddet drives ud fra lovgivning og egne vedtægter, og derfor bestyrelsens kompetencer der bedømmes til at være mangelfulde, når det juridiske grundlag for driften ikke er i orden.

I de situationer, hvor tilsynet er blevet opmærksomt på problemstillinger, der vedrører det juridiske grundlag for tilbuddenes drift, har der været igangsat en dialog om en lovlig løsning på de forhold, tilsynet har fundet. I nogle tilfælde er der udstedt vilkår eller påbud med henblik på, at tilbuddets struktur og opbygning overholder loven på sigt. Det er tilsynets opfattelse, at der på den baggrund er igangsat et kvalitetsløft i forhold til tilbuddenes juridiske struktur og sammensætning, og at det er med til at skabe en øget grad af gennemsigtighed omkring borgernes retsstilling.

I forhold til flere tilbud der slås sammen til ét tilbud med flere afdelinger, godkendes tilbuddet inkl. alle afdelinger og der udstedes én samlet godkendelsesrapport. I det løbende tilsyn vil der ligeledes kun udfærdiges én tilsynsrapport, der dækker tilsynet med samtlige afdelinger. Det er tilsynets oplevelse, at disse tilsynsrapporter ofte bliver uoverskuelige, da rapporterne skal favne bedømmelser og vurderinger af meget forskellige afdelinger. Det skaber uklarhed og uigennemsigthed om kvaliteten af tilbuddet og de enkelte afdelinger. Det gælder også for læsere på Tilbudsportalen, hvor tilbuddet fremgår som ét tilbud. Derudover har det konsekvenser for det økonomiske grundlag for Socialtilsyn Nord, da tilsynstaksten bliver mindre, når mange tilbud bliver ændret til at udgøre ét tilbud med flere afdelinger.

I forhold til de tilbud og plejefamilier, der falder udenfor tilsynets opgaveportefølje, ser tilsynet en risiko for, at der udvikler sig parallelle tilsynssystemer for borgere med lignende funktionsnedsættelser. Næmlig ét tilsyn, der udføres af socialtilsynene, og ét tilsyn, der udføres af de kommuner hvor de tilbud og plejefamilier, der falder udenfor tilsynets opgaveportefølje, ligger.

Formålet med reformen for tilsyn med de sociale tilbud og plejefamilier var bl.a. at sikre et generelt kvalitetsløft på området, sikre et systematisk grundlag for tilsynet ved at indføre kvalitetsmodeller samt at sikre en ensartet praksis på tværs af landet. Alt sammen med det ønske at skabe en positiv og reel forskel for udsatte borgere på sociale tilbud.

Hvis mange børn, unge og voksne bor på tilbud og hos plejefamilier, der ikke falder under socialtilsynets opgaveportefølje, udhuler det formålet med reformen. Vi vil opleve store forskelle i de metoder og den systematik, der lægges til grund i tilsynet, afhængigt af om det er socialtilsynet eller beliggenhedskommuner, der udfører tilsynet. Forskelle der giver uigennemskuelighed om kvaliteten af de sociale tilbud og plejefamilier, og som kan betyde, at der ikke opnås det ønskede generelle kvalitetsløft på området, der skal skabe en positiv og reel forskel for udsatte borgere.

4. Socialtilsyn Nords økonomi

4.1 Budget og regnskab

Socialtilsynet skal i hver årsrapport give en kort beskrivelse af budget og regnskab for det forgangne år.

I nedenstående tabel fremgår budget og regnskab 2014 for Socialtilsyn Nord.

Tabel 4.1.1: Regnskab 2014 og budget 2015, 1.000 kr., løbende priser

	Budget 2014	Regnskab 2014	Forskel
Socialtilsyn Nords direkte udgifter (løn mv.)	31.239	29.317	-1.922
Indirekte udgifter (overhead, afdrag på initialomkostninger mv.)	3.130	2.380	-750
Udgifter i alt	34.369	31.697	-2.672
Indtægter fra objektiv finansiering	-15.511	-15.511	0
Indtægter fra tilsynstakster	-18.858	-16.088	2.770
Indtægter i alt	-34.369	-31.599	2.770
Netto	0	98	98

Som det ses, er der et mindre forbrug på 0,098 mio. kr. på Socialtilsyn Nord driftsbudget. Det skyldes, at Socialtilsyn Nord budget blev fastlagt ud fra en forventning om 417 tilbud og 1.127 plejefamilier (oprindeligt estimeret med 1.400, men grundet fejl i sagsoverdragelse blev tallet reduceret), mens det ved socialtilsynets opstart var kendt, at antallet af tilbud ville være lavere. Derfor har Socialtilsyn Nord ikke anvendt sin fulde budgetramme til løn mv.

Samtidig var der færre indtægter fra takster i 2014 end forudsat i budgettet. Det hænger sammen med ovenstående; færre tilbud end forudsat i budgettet og dermed færre tilbud, der betaler takster.

Tabel 4.1.2 nedenfor viser antallet af døgntilbud og plejefamilier mv. omfattet af tilsyn fra Socialtilsyn Nord – dels hvor mange, der var forudsat i budgettet for 2014, og hvor mange der faktisk var.

Tabel 4.1.2: Antal af tilbud omfattet af tilsyn af Socialtilsyn Nord

	Forudsat i budget 2014	Faktisk antal i 2014
Plejefamilier	1.127	1.038
Tilbud på børneområdet (døgntilbud mv.)	105	100
Tilbud på voksenområdet (døgntilbud mv.)	312	231
Overlap mellem tilbudstyper	0	47
I alt	1.544	1.416

Note: Antallet af faktiske tilbud er eksklusiv tilbud / plejefamilier, der blev ny-godkendt i 2014.

Tabel 4.1.2 viser, at der i 2014 var færre tilbud end forudsat og understøtter, hvorfor både udgifter og indtægter blev mindre i 2014 end forudsat i budgettet.

Det skal dog bemærkes, at samtidig med at der i 2014 viste sig at være færre tilbud end forudsat, var der samtidig flere tilbud med underafdelinger, hvoraf nogle er blevet opkrævet en tillægstakst. "Faldet" i antal af tilbud skal derfor ikke nødvendigvis modsvares af et tilsvarende fald i udgifter og indtægter i det enkelte socialtilsyn.

Tabel 4.1.3 nedenfor viser budget 2015 for Socialtilsyn Nord. Budgettet er udarbejdet ud fra en forudsætning om 1.303 plejefamilier, 395 tilbud på børneområdet og voksenområdet.

Tabel 4.1.3: Budget 2015 for Socialtilsyn Nord, 1.000 kr., 2015-priser

	Budget 2015
Socialtilsyn Nords direkte udgifter (løn mv.)	31.846
Indirekte udgifter (overhead, afdrag på initialomkostninger mv.)	2.725
Udgifter i alt	34.571
Indtægter fra objektiv finansiering	-15.261
Indtægter fra tilsynstakster	-19.310
Indtægter i alt	-34.571
Netto	0

Budget 2015 danner grundlag for tilsynstaksterne og de objektive finansieringsbidrag i 2015, jf. næste afsnit.

Tilsynstakster og objektive finansieringsandele

Tabel 4.1.4: Udvikling af grundtaksterne (dvs. uden reguleringerne)

Takstkategori	2014	2015	2016	2017
0 – 7	34.959	34.245		
8 – 24	41.951	41.094		
25 – 49	69.918	68.490		
>50	104.876	102.734		
Nygodkendelser				
0 – 7	24.557	16.882		
8 – 24	29.468	20.258		
25 – 49	49.113	33.763		
>50	73.670	50.645		
Væsentlig ændring af eksisterende				

godkendelse				
0 – 7	12.278	8.441		
8 – 24	14.724	10.129		
25 – 49	24.557	16.882		
>50	36.835	25.322		
Skærpet tilsyn				
0 – 7	17.479	8.861		
8 – 24	20.975	10.273		
25 – 49	34.959	17.122		
>50	52.438	25.684		

Med grundtakst (budgettakst) skal forstås den takst, der beregnes for året *uden* reguleringer fra tidligere år.

Ovenstående tabel er udfyldt med de faktiske takster for 2014 og 2015. Der er i 2014 og 2015 ikke reguleret for over- / underskud, da Socialtilsynet først startede op i 2014. Derfor er nedenstående tabel ikke udfyldt.

Første regulering af taksterne vil ske i 2015 og således i forbindelse med årsrapporten for 2016, hvorfor denne tabel først vil være relevant her. Tabellen vil indeholde en oversigt over over-/underskud af taksterne i det pågældende år.

Tabel 4.1.5: Udvikling af regulering af taksterne

Takstkategori	2014	2015	2016	2017
0 – 7				
8 – 24				
25 – 49				
>50				

Tabel 4.1.6, Udviklingen i taksterne for den objektive finansiering

Takstkategori	2014	2015	2016	2017
Årets samlede takstgrundlag	15.511.314	15.261.316		
Årets regulering Over-/underskud	0	0		

5. Kvantitative data om tilbuddenes kvalitet

5.1 Overdragelser af sagerne fra kommunerne og regioner

Som et led i tilsynsreformen har socialtilsynene d. 1. januar 2014 fået overdraget de sociale tilbud og plejefamilier fra de kommuner og regioner, som tidligere havde myndighedsansvaret herfor.

Overdragelsen mellem 2013 og 2014 havde karakter af en engangsoverdragelse, hvorfor nedenstående opgørelse ikke vil figurere i årsrapporter fra 2015 og frem.

Nedenfor gives en beskrivelse af selve sagsoverdragelsen samt sagernes stand i forbindelse med overdragelsen.

Beskrivelse af selve sagsoverdragelsen.

I forbindelse med Lov om socialtilsyns ikrafttrædelse 1. januar 2014 blev de daværende godkendende og tilsynsførende kommuner og regioner anmodet om at overdrage alt relevant sagsmateriale, status på sagerne mv. til de nye socialtilsynskommuner senest d. 1. december 2013.

Forud for sagsoverdragelsen udarbejdede socialtilsynene en "Vejledning om overdragelse af sagsmateriale fra sagsoverdragende myndighed til socialtilsynskommunen", som beskrev frister, sagernes statuskategorisering og de praktiske rammer for aflevering.

Ved deadline for sagsoverlevering d. 1. december 2013 havde ca. 25 % af kommunerne og regionerne overleveret deres sager til Socialtilsyn Nord. Der var tale om hele og delvise overdragelser, da flere kommuner havde overdraget for enten deres voksen/handicapafdelinger eller deres børne/ungeafdelinger og ikke samlet.

Socialtilsyn Nord har løbende fulgt op på sagsoverdragelsen hos de kommuner og regioner, som ikke havde overdraget sagsmateriale eller kun delvist havde overdraget sagsmateriale med henblik på endelig overdragelse. Selve sagsoverdragelsen blev i sin helhed tilendebragt ved starten af 2. kvartal 2014. Efterfølgende er flere enkeltsagsdokumenter løbende blevet eftersendt til Socialtilsyn Nord fra forskellige kommuner.

Det bemærkes dog, at Socialtilsyn Nord i enkelte tilfælde har fået meddelt, at der ikke foreligger en tilsynsrapport for 2013, idet der ikke er udarbejdet sådanne, hvis der ikke har været noget at bemærke.

Det bemærkes, at Socialtilsyn Nord ikke fik overdraget det antal sager fra kommuner og regioner, som det indledningsvis var det forventede. Mankoen imellem det forventede og det reelle tal var på 17,5 %.

Årsagen til dette var, at kommunerne og regionerne i forbindelse med sagsoverdragelsen i flere tilfælde fik et mere detaljeret overblik over deres tilbud, herunder strukturen og sammensætningen heraf, hvilket således medførte, at det overførte antal sager blev mindre. Dette har ligeledes gjort sig gældende på familieplejeområdet.

Endelig havde en enkelt kommune, ved en fejl, meldt antallet af plejebørn ind til Socialtilsyn Nord, fremfor antallet af plejefamilier – en forskel på 3:1. Dette medførte sidenhen, at tilsynet måtte tilpasse medarbejderstaben og reducere antallet af stillinger med tre.

Sagsoverdragelsen fra kommuner/regioner til Socialtilsyn Nord har haft betydning for selve opstartsprocessen i løbet af 1 og 2. kvartal 2014, da de manglende og delvise sagsoverdragelser har medvirket til vanskeligheder i forhold til påbegyndelse af tilsynsaktiviteter og sagsbehandling af de enkelte sager. Dette har således også haft betydning for sagsbehandlingstiden for hele 2014.

Tabel 5.1.1: Status på overdragne sager

Karakteren af de overdragede sager	Antal
Antal overdragne sager	1.479
• Antal røde sager	15
• Antal gule sager	51
• Antal grønne sager	1.413

5.2 Antal af sager i Socialtilsyn Nord

Med udgangen af 2014 er socialtilsynets opgaveportefølje som følger:

Tabel 5.2.1: Antal tilbud fordelt på tilbudstype:

Tilbudstyper	I alt	
Plejefamilier	1.038	
Børnetilbud/opholdssteder	100	
Voksenteilbud	231	
Overlap mellem de to sidste tilbudstyper.	47	
Andre tilbudstyper	Antal (uafhængig af størrelse)	
Koncerner		0 ¹
Antal tilbud under koncerner		0 ²

Beskrivelse af udviklingen af socialtilsynets opgaveportefølje i 2014.

Den samlede opgaveportefølje har i løbet af 2014 udviklet sig løbende i form af både til- og afgang af tilbud/plejefamilier. Årsagerne til udviklingen i opgaveporteføljen skyldes flere ting: Familieplejeområdet har 2014 været præget af, at flere eksisterende plejefamilier ikke længere har ønsket at være plejefamilie og at generelt godkendte plejefamilier er blevet konkret godkendte af de enkelte kommuner og dermed er overgået til den stedlige kommunes tilsyn. Socialtilsynet har ligeledes modtaget 165 ansøgninger om nygodkendelse fra familier, som har ønsket at blive plejefamilie.

Udviklingen af opgaveporteføljen på tilbudsområdet har været under indflydelse af, at kommunale og regionale myndigheder i flere tilfælde har omstruktureret deres tilbud til færre enheder ved at lægge flere

¹ Der er truffet afgørelse om, at tre tilbud har karakter af at være en koncernlignende konstruktion.

² Under de tre tilbud, som er karakteriseret, som værende koncernlignende, er der 13 tilbud, som hører herunder.

tilbud og afdelinger sammen. De samme enheder er sidenhen blevet omstruktureret flere gange. I andre tilfælde er tilbud blevet nedlagt af driftsherren.

Socialtilsynet har modtaget 17 ansøgninger om nygodkendelse på tilbudsområdet, som er blevet behandlet i løbet af 2014.

I forhold til koncerner og koncernlignende konstruktioner har Socialtilsyn Nord i 2014 søgt at afklare de tilbudskonstruktioner, som går på tværs af to eller flere tilsyn. Der er således endnu ikke foretaget undersøgelse af de tilbudskonstruktioner, som kun opererer indenfor de enkelte tilsyns ansvarsområder. Dette arbejde er sat i værk og gennemføres i løbet af 2015.

Ovenstående angivelse af antallet af koncerner og tilbud under koncerner er således ikke fuldt ud belyst.

5.3 Årets godkendelser

Socialtilsynet skal behandle ansøgninger om godkendelse fra sociale tilbud og plejefamilier. Ansøgningerne kommer ind og bliver behandlet løbende.

Sideordnet hermed vil der i 2014 og 2015 blive gennemført re-godkendelser, idet der her er tale om en overgangsperiode, hvor tilbud som er etableret inden 2014 skal regodkendes i henhold til lov om socialtilsyn. Efter 2015 vil der ikke længere være muligt at blive re-godkendt og der vil kun figurere oplysninger om ny-godkendelse.

Det er tidspunktet for offentliggørelsen af godkendelsen, som er afgørende for, hvilket år den aktuelle godkendelse registres under. Eksempel: Det sagsforberedende arbejde, herunder besøg på tilbuddet, er gennemført i 2014, men rapporten offentliggøres først på Tilbudsportalen efter d. 1. januar 2015. Denne godkendelse vil indgå i socialtilsynets årsrapport for 2015, men vil ikke figurere i årsrapporten for 2014.

Oversigt over gennemførte godkendelser i løbet af 2014.

Tabel 5.3.1: Antal ny-godkendte tilbud fordelt på tilbudstype:

Tilbudstyper	I alt
Plejefamilier	29
Børnetilbud/opholdssteder	4
Voksenteilbud	6
Overlap mellem de to sidste tilbudstyper.	1
I alt	40

Antallet af nygodkendte tilbud og plejefamilier i 2014 har ikke været på det forventede niveau, hvilket hænger sammen med et forventet antal ansøgere på ca. 170 på familieplejeområdet og 15 tilbud om året. Tilsynet har dog kunnet konstatere, at antallet af ny ansøgninger i løbet af første halvår 2015 er mærkbart forøget i forhold til samme periode i 2014.

Tabel 5.3.2: Antal regodkendte tilbud fordelt på tilbudstype:

Tilbudstyper	I alt
Plejefamilier	268
Børnetilbud/opholdssteder	33
Voksentilbud	70
Overlap mellem de to sidste tilbudstyper.	13
I alt	384

Antallet af gennemførte regodkendelser foretaget i 2014 har været under indflydelse af en række faktorer, herunder selve opstartsperioden, implementering af nye regler og rammer for tilsynsopgaven – herunder de nye kvalitetsmodeller, samt indkøring af nye IT-systemer og nye arbejdsgange. Herudover har tilsynet primært haft fokus på at føre driftstilsyn og nygodkendelser i løbet af 2. halvår 2014.

5.4 Antal tilbagekaldte godkendelser og baggrunden herfor

Antallet tilbagekaldte godkendelser opgøres fordelt på tilbudstype og angivelse af under hvilket tema i kvalitetsmodellen, begrundelsen for tilbagekaldelsen er formuleret. I materialet indgår det antal godkendelser, som er endt med en ikke-godkendelse eller at tilbuddet er ophørt.

Tabel 5.4.1: Antal tilbagekaldte godkendelser fordelt på tilbudstyper:

Tilbudstyper	
Plejefamilier	127
Sociale tilbud	28
I alt	155

På plejefamilieområdet er de 127 tilbagekaldte godkendelser udtryk for ophørte tilbud i 126 af sagerne. I den sidste sag har tilsynet gennemgået en nærmere undersøgelsesproces og efterfølgende trukket plejefamiliens godkendelse.

På tilbudsområdet er samtlige 28 tilfælde af tilbagekaldte godkendelser udtryk for, at tilbuddet er ophørt. Der er således ikke tale om, at tilsynet har trukket en godkendelse, men at tilbuddet i de fleste tilfælde ikke længere ønskede at være i drift.

Tabel 5.4.2, Temaer som ligger til grund for tilbagekaldte godkendelser.

	Tilbudstype
--	-------------

Årsag	Plejefamilie	Børnetilbud/opholdssteder	Voksenteilbud	Overlap mellem B/U-tilbud, opholdssteder og voksenteilbud	I alt
1. Uddannelse og beskæftigelse	0	0	0	0	0
2. Selvstændighed og sociale relationer	0	0	0	0	0
3. Målgruppe, metoder og resultater	0	0	0	0	0
4. Organisation og ledelse/ Familiestruktur og familiedynamik	1	0	0	0	0
5. Kompetencer	0	0	0	0	0
6. Økonomi	0	0	0	0	0
7. Fysiske rammer	0	0	0	0	0
I alt	1	0	0	0	1

Note: antallet af temaer vil øjensynligt være højere end antallet af tilbagekaldte godkendelser. Det skyldes, at flere temaer godt kan have ligget til grund for tilbagekaldelsen.

5.5. § 85 – botilbud

Socialtilsyn Nord har i løbet af 2014 haft 168 tilbud til vurdering af, om de var en botilbudslignende boform efter § 4, stk. 1, nr. i lov om socialtilsyn. I forhold til 168 af tilbuddene er der truffet afgørelse i 150 af sagerne. De resterende 18 sager er fortsat under behandling af tilsynet.

De 150 afgørelser, som tilsynet har foretaget, fordeler sig på følgende afgørelser:

I 137 af sagerne har tilsynet truffet afgørelse om, at de er ”85-tilbud” – en botilbudslignende boform efter § 4, stk. 1, nr. 3 i lov om socialtilsyn. Og dermed omfattet af tilsynets ansvarsområde.

I 11 af sagerne har tilsynet vurderet, at der er tale om et botilbud efter § 107 eller § 108 i serviceloven. Og dermed omfattet af tilsynets ansvarsområde.

I 2 af sagerne har tilsynet truffet afgørelse om, at tilbuddet ikke er omfattet af lov om socialtilsyn, og dermed ikke omfattet af tilsynets ansvarsområde.

Tilsynet har modtaget 10 klager over de afgørelser, som er truffet. Ingen af de 10 klager er færdigbehandlet, og de er derfor ikke fremsendt til Ankestyrelsen.

5.6. Antal gennemførte tilsyn, herunder antallet af anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg.

I forbindelse med tilsyn får alle plejefamilier og sociale tilbud et eller flere tilsynsbesøg. Tilsynsbesøgene kan aflægges som anmeldte og uanmeldte. Antallet af tilsynsbesøg kan variere alt efter tilbuddets størrelse.

F.eks. vil et tilbud med mange afdelinger typisk få mange tilsynsbesøg i forbindelse med et enkelt tilsyn. Det samme gør sig gældende, hvis et tilbud får et skærpet tilsyn. Derfor vil det samlede antal tilsynsbesøg være højere end det samlede antal gennemførte tilsyn.

Tabel 5.6.1: Gennemførte tilsyn

Tilbudstyper	
Plejefamilier	867
Sociale tilbud	201
I alt	1.068

Tabel 5.6.2: Antallet af anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg.

Socialtilsyn Nord			
Tilsynstype	Anmeldte	Uanmeldte	I alt
Driftsorienterede tilsyn	68	919	987
Re-godkendelser	400	0	400
Godkendelser	22	0	22
I alt	490	919	1.409

Tabel 5.6.3: Antallet af anmeldte og uanmeldte tilsynsbesøg fordelt på [sektioner/teams/afdelinger]

Plejefamilier			
Tilsynstype	Anmeldte	Uanmeldte	I alt
Driftsorienterede tilsyn	23	750	773
Re-godkendelser	278	0	278
Godkendelser	14	0	14
I alt	315	750	1.065
Tilbud			
Tilsynstype	Anmeldte	Uanmeldte	I alt

Driftsorienterede tilsyn	45	169	214
Re-godkendelser	122	0	122
Godkendelser	8	0	8
I alt	175	169	344

5.7. Henvendelser om bekymrende forhold

Borgere, pårørende, ansatte og andre personer kan anonymt kontakte Socialtilsyn Nord med oplysninger om bekymrende forhold på botilbud og i plejefamilier. Socialtilsynet modtager henvendelserne skriftligt, telefonisk og ved personligt fremmøde.

Til formålet har socialtilsynet etableret en særlig "whistleblower"-telefon, som er åben for telefoniske henvendelser indenfor socialtilsynets åbningstider. Ligeledes er det muligt at benytte en skriftlig webformular via socialtilsynets hjemmeside.

Registrering og sagsbehandling

Socialtilsyn Nord registrerer alle nye henvendelser dagligt på hverdage. Nye henvendelser bliver først sagsbehandlet af en whistleblow-ansvarlig i socialtilsynet og derefter tildelt til den relevante sektion/afdeling eller tilsynskonsulent.

Alle henvendelser bliver registreret enkeltvist, uanset om det er flere anmeldere eller den samme anmelder, som kontakter socialtilsynet flere gange. Antallet af henvendelser er derfor et udtryk for, hvordan henvendelserne fordeler sig på temaer, ikke hvilke temaer der indeholder flest problematikker.

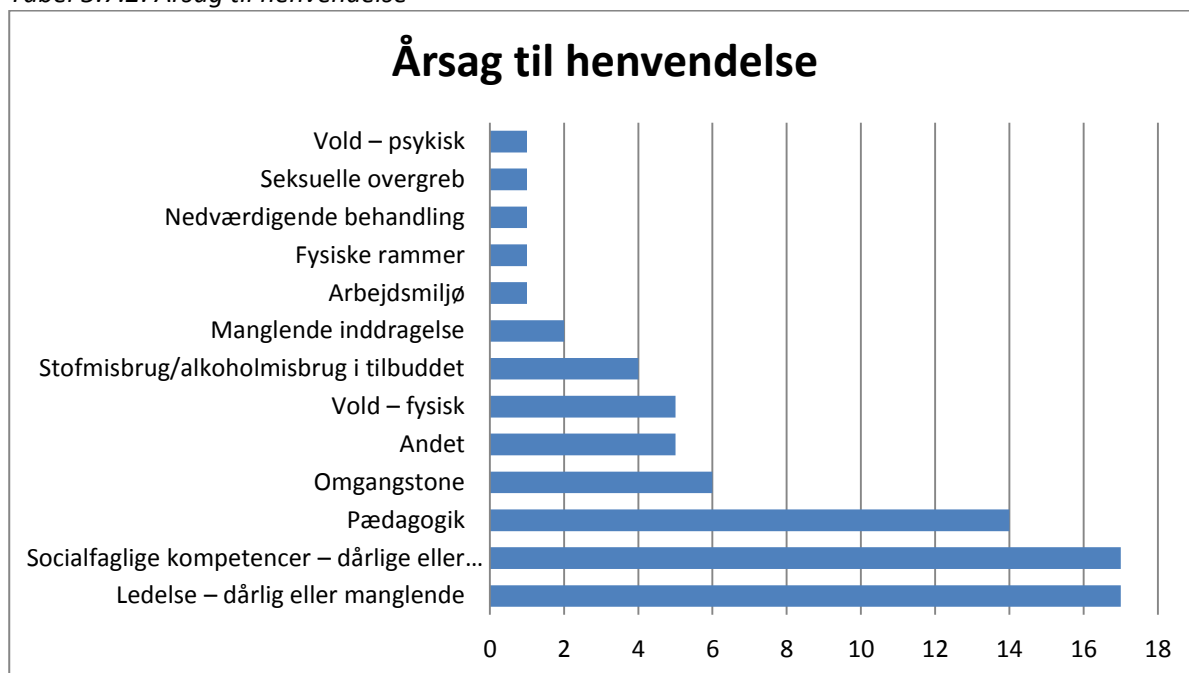
Nøgletal

Tabel 5.7.1: Antallet af henvendelser

Tilbudstyper	Antal
Plejefamilier	11
Sociale tilbud	39
Ukendt tilbudsangivelse	25
I alt	75

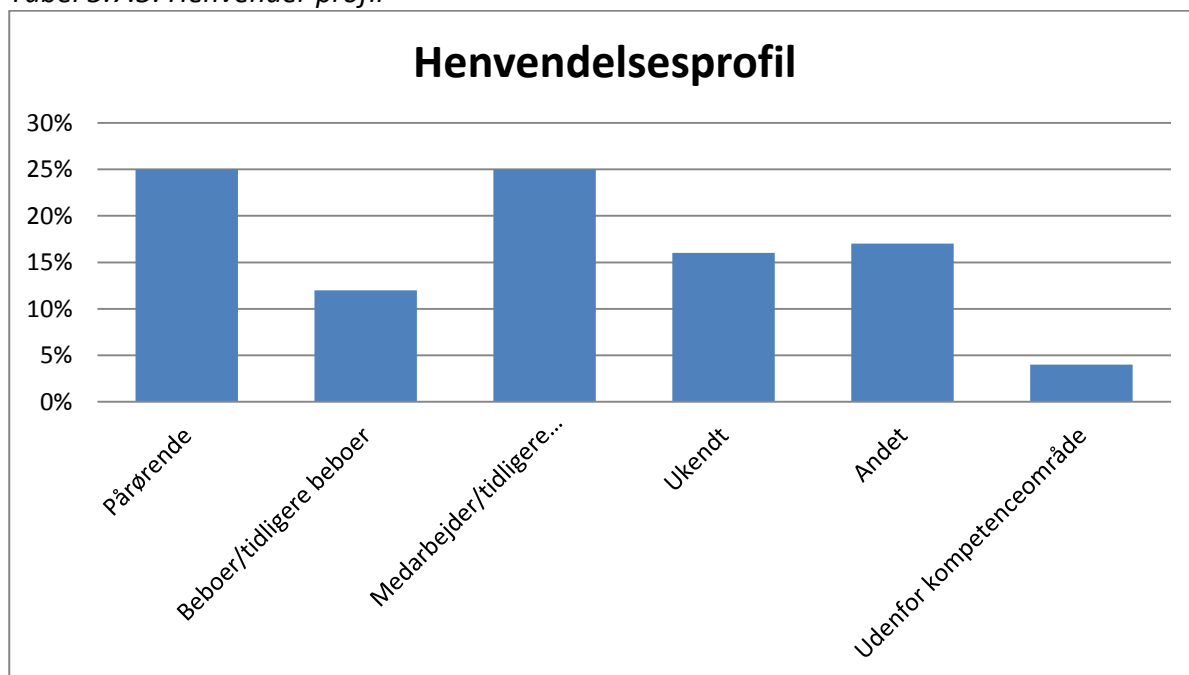
I den nedenstående tabel 5.7.2 er angivet de årsager, de enkelte indberettere har haft til at kontakte tilsynet vedr. bekymrende forhold i 2014. Tabellen viser, at de primære årsager til henvendelse omhandler elementer, som har med tilbuddenes/plejefamiliernes dagligdag at gøre – pædagogik, socialfaglige kompetencer og ledelse. Henvendelser om vold eller seksuelle krænkelser fylder derimod mindre.

Tabel 5.7.2: Årsag til henvendelse

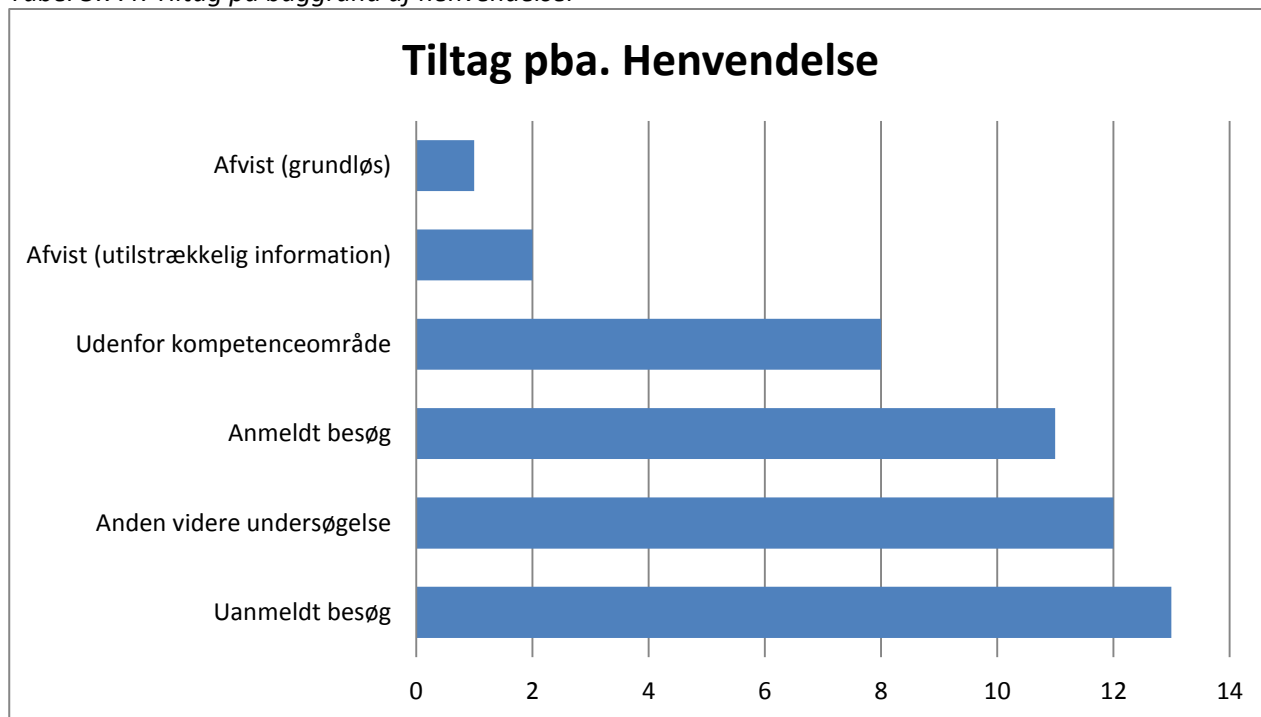
Tabel 5.7.3. viser, at pårørende og nuværende/tidligere medarbejdere er de hyppigste kilder til anonyme henvendelser om bekymrende forhold. Dette er dog et usikkert estimat, da omkring 35 % af henvendelserne er helt anonyme eller vanskelige at placere via samtalen eller web-formularen. Tallene fra henvendelsesprofilen stemmer godt overens med årsagerne til henvendelserne, da disse primært beror pædagogik, socialfaglige kompetencer og ledelse og dermed tilbuddenes/plejefamiliernes dagligdag. Dermed er det faktorer, som mest er kendt for de personer, som har deres daglige gang der.

Tabel 5.7.3: Henvender profil

I den nedenstående tabel 5.7.4 er angivet resultatet af den sagsbehandling ift. henvendelser vedr. bekymrende forhold, som tilsynet har modtaget i 2014. Af tabellen ses det, at henvendelserne i de fleste tilfælde har medført videre undersøgelse, primært ved besøg på tilbuddene/ hos plejefamilierne.

Tabel 5.7.4: Tiltag på baggrund af henvendelser

Kendskab til ordningen

For at sikre at både borgere, pårørende, ansatte og andre personer er bekendt med ordningen, har Socialtilsyn Nord taget følgende tiltag:

- i) ordningen er beskrevet på socialtilsynets hjemmeside med oplyst kontaktinformationer
- ii) kontaktoplysninger på "whistleblower"-telefonen og webformularen er ligeledes printet på bagsiden af socialtilsynets medarbejderes visitkort
- iii) botilbuddene har fået tilsendt en opslagsseddel, som vi har opfordret dem til at placere et synligt sted på botilbuddet
- iv) ved etableringen af ordningen blev der udsendt en fælles pressemeddelelse fra de fem socialtilsyn
- v) socialtilsynets medarbejdere oplyser om ordningen, når de er på tilsynsbesøg.

Udfordringer og status.

Muligheden for at borgere, pårørende og andre kan rette anonym henvendelse til tilsynet om bekymrende forhold, giver en række muligheder for tættere opfølgning med tilbud og plejefamilier om forhold, som ikke nødvendigvis ville være kommet frem.

Tilsynets oplever dog, at det kan være problematisk at følge tilstrækkeligt op på henvendelserne, da tilsynet ikke må oplyse tilbud eller plejefamilier om, at der er kommet anonyme henvendelser, som vedrører dem. På denne måde kan det vanskeliggøre en troværdig dialog imellem tilsynet og det berørte tilbud eller den berørte familie, herunder den nærmere undersøgelse af, om de anonyme henvendelser om bekymrende forhold er korrekte.

5.8. Antal iværksatte skærpede tilsyn og baggrunden herfor.

Et skærpet tilsyn er et tilsyn, hvor der er ekstra fokus på det enkelte tilbud eller plejefamilie, og som er afstedkommet efter et driftstilsyn eller en regodkendelse har været gennemført. Det skærpede tilsyn kan være anvendt, hvis der har været bekymrende forhold til sted, som skal rettes op på. Ved et skærpet tilsyn pålægges tilbuddet eller plejefamilien et eller flere påbud, som skal efterleves.

Antal iværksatte skærpede tilsyn opgøres fordelt på tilbudstype og angivelse af under hvilket af de syv temaer i kvalitetsmodellen begrundelsen for iværksættelse af skærpede tilsyn er formuleret.

Hvis et skærpet tilsyn forlænges yderligere 3 måneder, tæller det som et nyt skærpet tilsyn i tabellen.

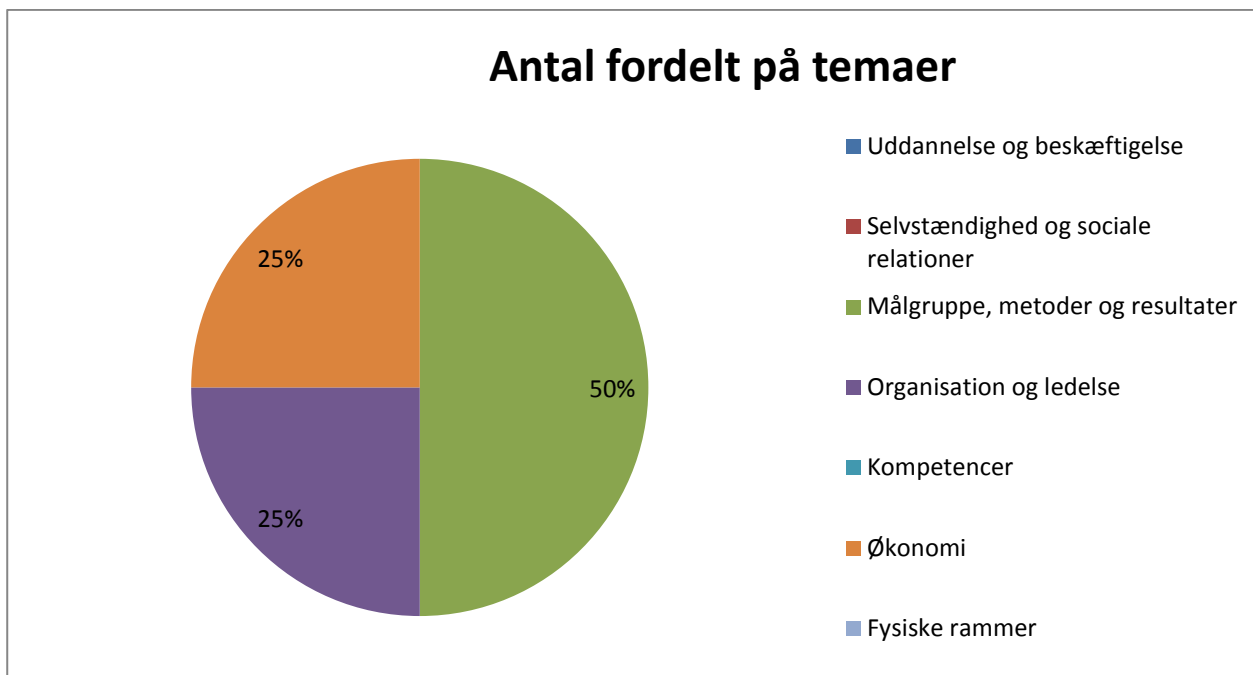
Tabel 5.8.1: Antal iværksatte skærpede tilsyn fordelt på tilbudstype

Tilbudstyper	
Plejefamilier	0
Børnetilbud/opholdssteder	1
Voksenteilbud	3
I alt	4

Tabel 5.8.2: Oversigt over den primære årsag til meddelte skærpede tilsyn

Årsag i relation til kvalitetsmodellen	Tilbudstype			I alt
	Plejefamilie	Børnetilbud/ opholdssted	Voksenteilbud	
Uddannelse og beskæftigelse	0	0	0	0
Selvstændighed og sociale relationer	0	0	0	0
Målgruppe, metoder og resultater	0	0	2	2
Organisation og ledelse	0	1	0	1
Kompetencer	0	0	0	0
Økonomi	0	0	1	1
Fysiske rammer	0	0	0	0
I alt	0	1	3	4

Figur 5.8.A: Iværksatte skærpede tilsyn fordelt på temaer.

I tillæg til de iværksatte skærpede tilsyn er der foretaget 10 varslinger af skærpede tilsyn. De varslede skærpede tilsyn blev efterfølgende ikke effektueret, da tilbuddene af egen drift, inden ikrafttrædelsesdatoen, havde rettet op på de forhold, som det varslede skærpede tilsyn vedrørte.

5.9. Antal iværksatte påbud og påbuddenes karakter

Der kan iværksettes påbud, når der ved et driftstilsyn eller regodkendelse er konstateret forhold, som påkræver handling fra tilbuddets eller plejefamiliens sides, hvis socialtilsynet skal kunne godkende tilbuddet.

Antal iværksatte påbud opgøres fordelt på tilbudstype og angivelse af under hvilket af de syv temaer i kvalitetsmodellen, at begrundelse for iværksættelse af påbud er formuleret.

Tabel 5.9.1: Antal iværksatte påbud fordelt på tilbudstype

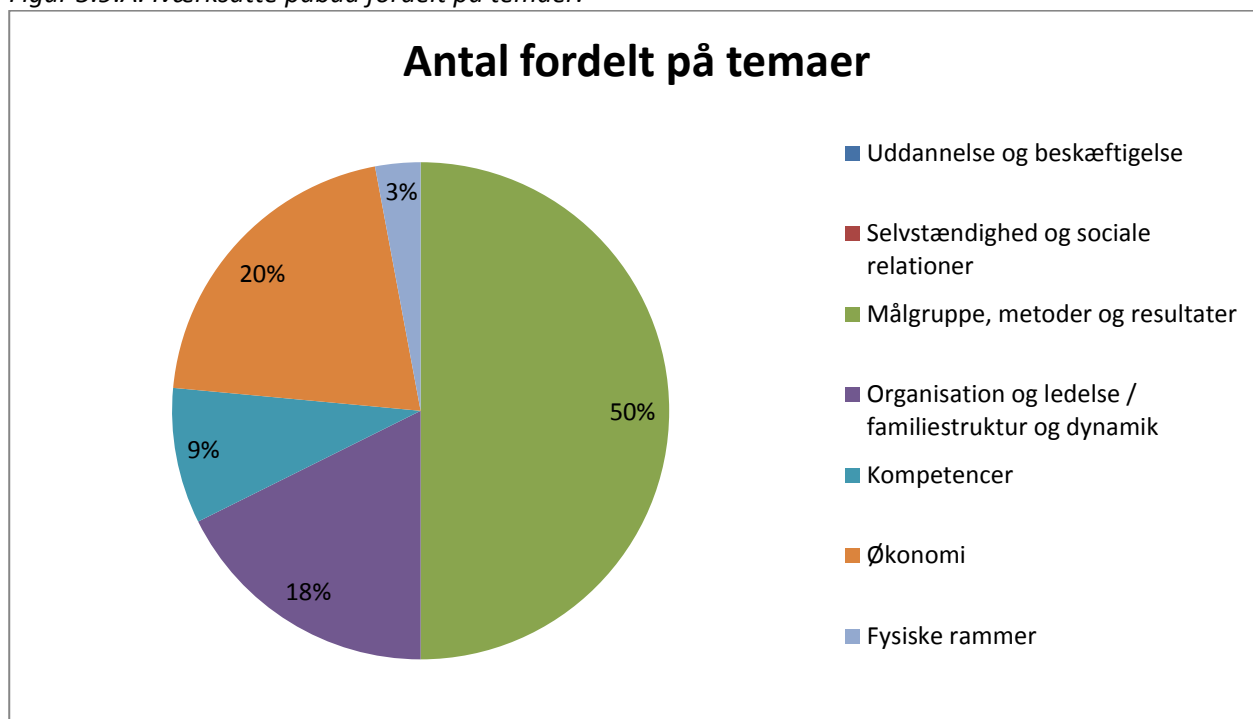
Tilbudstyper	
Plejefamilier	3
Børnetilbud/opholdssteder	5
Voksenteilbud	26
I alt	34

Tabel 5.9.2: Oversigt over antal iværksatte påbud og deres karakter

	Tilbudstype	

Årsag i relation til kvalitetsmodellen	Plejefamilie	Børnetilbud/ opholdssted	Voksenteilbud	I alt
Uddannelse og beskæftigelse	0	0	0	0
Selvstændighed og sociale relationer	0	0	0	0
Målgruppe, metoder og resultater	0	3	14	17
Organisation og ledelse / familiestruktur og dynamik	2	1	3	6
Kompetencer	0	1	2	3
Økonomi	0	0	7	7
Fysiske rammer	1	0	0	1
I alt	3	5	26	

Figur 5.9.A: Iværksatte påbud fordelt på temaer.

I tillæg til de iværksatte påbud har tilsynet foretaget varslinger af 74 påbud fordelt på 11 sager. De varslede påbud blev efterfølgende ikke effektueret, da tilbuddene af egen drift, inden ikrafttrædelsesdatoen af påbuddene, havde rettet op på de forhold, som de varslede påbud vedrørte.

Vilkår for godkendelse

Ud over skærpede tilsyn og påbud har tilsynet anvendt vilkår med henblik på at rette op på forhold, som tilsynet ikke har vurderet, har været i orden.

På tilbudsområdet har tilsynet i 54 ud af 113 regodkendelser givet vilkår, mens der på plejefamilieområdet alene er givet vilkår i én sag. De 55 regodkendelser, hvor der er givet vilkår, dækker over mange flere vilkår, da der kan være flere vilkår knyttet til den enkelte regodkendelse.

De vilkår, der er givet, handler bl.a. om vedtægter og bestyrelsessammensætning og udfærdigelse af beredskabsplaner med henblik på at forebygge overgreb og magtanvendelse.

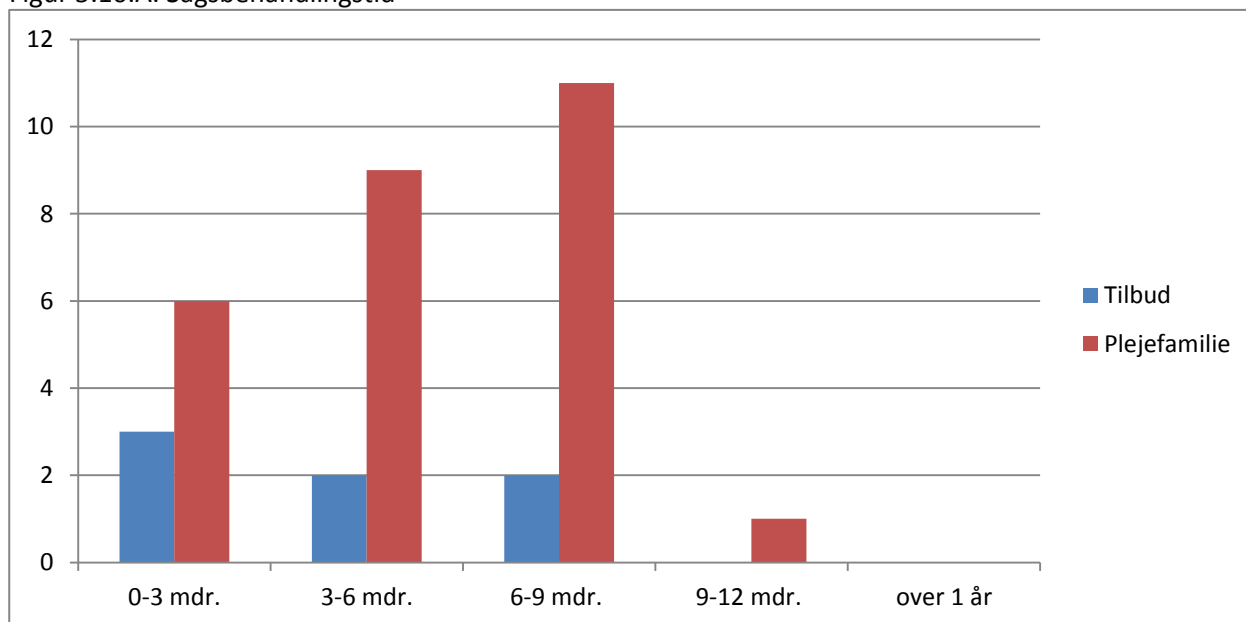
5.10. Socialtilsynets sagsbehandlingstider på ny-godkendelser

Sagsbehandlingstid defineres som tidsperioden fra en ansøgning om ny-godkendelse modtages til den er afgjort efter endt høringsperiode. Det er gennemførelstidspunktet som er afgørende for, hvilket år den registres under. Eksempel: En ansøgning modtaget i december 2014 og færdigbehandlet i januar 2015, vil fremgå af socialtilsynets årsrapport 2015.

Tabel 5.10.1: Antallet af færdigbehandlet ansøgninger

Tilbudstyper	
Plejefamilier	27
Tilbud	8
I alt	35

Figur 5.10.A: Sagsbehandlingstid

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid (antal dage) har i 2014 været på 157 dage for familieplejeområdet og på 128 dage for tilbudsområdet.

Sagsbehandlingstiderne i 2014 har været under indflydelse af en række faktorer, herunder nye regler og rammer for tilsynsopgaven, indarbejdelse af nye kvalitetsmodeller samt indkøring af nye IT-systemer og nye arbejdsgange.

På familieplejeområdet har tilsynet kunnet konstatere, at sagsbehandlingstiden ofte forlænges når familier mangler at indsende materiale, som tilsynet efterspørger, eller plejeforældrene mangler at gennemføre det påkrævede familieplejekursus. Der er således også udefrakommende faktorer, som har haft betydning for sagsbehandlingstiden.

6. Konklusion

Socialtilsyn Nord skal en gang om året udarbejde en rapport om tilbuddenes kvalitet. Rapportens konklusioner skal indgå i drøftelserne om den rammeaftale på det sociale område som årligt indgås mellem kommunalbestyrelserne i Region Nord og Regionsrådet i nord. Begrebet "tilbud" dækker over både plejefamilier og sociale tilbud.

Tilbuddenes kvalitet er belyst ud fra både kvantitative og kvalitative data. De kvalitative data er indhentet ved brug af workshops og en analyse af de scores, som tilbuddene har fået på relevante indikatorer. Den anvendte metode lever ikke op til sædvanlige krav for at være valid, da dataene er frembragt via stikprøver og rapporten skal læses med det forbehold. Det er dog Socialtilsyn Nord's opfattelse, at den er velegnet til at belyse nogle overordnede tendenser på området.

Socialtilsyn Nord startede op den 1.1. 2014 og dette er derfor Socialtilsyn Nord's første årsrapport.

Socialtilsyn Nord er en del af Hjørring Kommune og forankret i Sundheds-, Ældre og Handicapområdet. Socialtilsyn Nord fører tilsyn med tilbud i kommunerne i Nord (dog ikke dem i Hjørring Kommune), samt Silkeborg Kommune.

Socialtilsynet er organiseret med en tilsynsleder hvorunder der er tre afdelinger med hver deres afdelingsleder. De tre afdelinger er Tilbudsafdelingen, Familieplejeområdet og Sekretariatet. Der er i alt ansat 56 medarbejdere.

I forbindelse med etableringen af Socialtilsyn Nord blev der overdraget sager fra de tidligere tilsynsmyndigheder til Socialtilsyn Nord. Denne sagsoverdragelsen var først tilendebragt 2. kvartal 2014.

Antallet af tilbud har varieret over året. Ved udgangen af 2014 var antallet af tilbud omfattet af Socialtilsyn Nord's opgaveportefølje 1.038 plejefamilier og 378 sociale tilbud.

Socialtilsyn Nord's økonomi bygger på en objektiv finansiering af plejefamilieområdet og en takstfinansiering af tilbudsområdet. I 2014 var der et samlet et mindre forbrug på 0,0098 mio. kr. på driftsbudgettet. Det skyldes, at antallet af tilbud viste sig at være mindre end forudsat i budgettet.

Alle tilbud og plejefamilier skal hvert år have minimum et fysisk besøg af Socialtilsyn Nord. Det kan ske i forbindelse med en regodkendelse eller et driftstilsyn. Alle tilbud fik minimum ét fysisk besøg i 2014.

Derudover skal alle tilbud regodkendes af Socialtilsyn Nord i løbet af 2014 og 2015.

Socialtilsyn Nord gennemførte i 2014 i alt 384 regodkendelser og 1.068 driftstilsyn. For sociale tilbud var der knyttet vilkår til 54 ud af 116 regodkendelser. For plejefamilier var der knyttet vilkår til 1 ud af 268 regodkendelser.

I løbet af 2014 blev der nygodkendt i alt 40 tilbud fordelt med 29 på plejefamilier og 11 sociale tilbud. Antallet var ikke på det forventede niveau. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid var 157 dage for plejefamilieområdet og 128 for de sociale tilbud. Sagsbehandlingstiden har været påvirket af, at Socialtilsyn Nord har været i en opstartsperiode. På plejefamilieområdet har sagsbehandlingstiden derudover været påvirket af, at plejefamilierne ikke altid sender det ind, som tilsynet efterspørger eller plejefamilien mangler at gennemføre det lovpligtige kursus.

I alt 155 tilbud fik i 2014 tilbagekaldt deres godkendelse fordelt på 127 plejefamilier og 28 sociale tilbud. Med undtagelse af et enkelt tilfælde er det tilbuddene selv, der ikke længere har ønsket at være godkendt.

Socialtilsyn Nord varslede i alt 14 skærpede tilsyn i 2014. Fire af disse blev i forlængelse af høringen iværksat. De fire iværksatte skærpede tilsyn vedrørte temaerne målgruppe, metoder og resultater (2 stk.), organisation og ledelse/familiestruktur og dynamik (1 stk.) og økonomi (1 stk.)

Socialtilsyn Nord varslede i alt 108 påbud i 2014. 34 af disse blev i forlængelse af høringen iværksat. De tre temaer som hyppigst var årsag til at påbud blev iværksat var målgruppe, metoder og resultater (17 stk.), økonomi (7 stk.) og organisation og ledelse/familiestruktur og dynamik (6 stk.)

Whistleblowordningen som borgere, pårørende og andre kan benytte, hvis de ønsker anonymt at gøre opmærksom på bekymrende forhold på de sociale tilbud, blev i 2014 benyttet 75 gange. Det var især pårørende og medarbejdere/tidligere medarbejdere der benyttede ordningen. De tre hyppigste årsager til henvendelser relaterede sig til ledelse, socialfaglige kompetencer og pædagogik. Alle henvendelser er blevet undersøgt og handlet på. Det er tilsynets vurdering, at whistleblowordningen har bidraget med oplysninger, der ellers ikke ville være kommet tilsynet i hænde. Dermed er ordningen med til at styrke det grundlag, der føres tilsyn på. Det kan dog opleves problematisk og være svært at følge tilstrækkeligt op på henvendelserne, fordi tilsynet ikke må oplyse tilbuddene om, at der er kommet anonyme henvendelser, som vedrører dem.

I årsrapporten er fire udvalgte fokuspunkter valgt med henblik på at belyse den faglige og organisatoriske udvikling i tilbuddene. De fire fokuspunkter er

1. Omsætning af visiterende kommuners indsatsmål i tilbuddenes praksis
2. Magtanvendelser på børne- og ungeområdet, samt voksenområdet
3. Fysiske rammer på plejefamilieområdet
4. Juridisk grundlag

Den overvejende del af alle tilbud har en god kvalitet, når det kommer til de fire fokuspunkter. For en del tilbud har tilsynet dog identificerede udfordringer.

Kvaliteten af tilbuddenes arbejde med indsatsmål er påvirket af både eksterne og interne forhold hos tilbuddene. De eksterne forhold handler bl.a. om hvorvidt myndighed/handlekommune har udarbejdet og udleveret indsatsmål til tilbuddene, samt om disse er klare og målbare. Derudover er det af betydning, om myndigheden løbende og systematisk følger op på de indsatsmål der er sat. De interne forhold handler bl.a. om hvorvidt tilbuddene er opsøgende i forhold til at indhente indsatsmål hos myndigheden og om de evner at redgøre for egen pædagogik og metode. For sociale tilbud har det betydning, om kompetencer og arbejdsgange understøtter arbejdet med indsatsmål. For plejefamilier har det betydning, om Socialtilsyn Nord påtager sig en proaktiv rolle i forhold til at gå i dialog med plejefamilierne om, hvordan de arbejder med indsatsmål.

Kvaliteten af de sociale tilbuds arbejde med magtanvendelse er bl.a. påvirket af, at tilbuddene ikke altid kender baggrund og formål med magtanvendelsesreglerne. Der ses endvidere mangelfulde indberetninger, f.eks. ved at tilbuddet ikke har forholdt sig konkret til den enkelte magtanvendelse og der ses mangler i de retningslinjer, som tilbuddene udarbejder omkring magtanvendelse. Kendskabet til fysisk magt er godt, men en del steder mangler kendskab til skjult magt, der bl.a. vedrører retten til selvbestemmelse.

Kvaliteten af de fysiske rammer for plejefamilier er påvirket af, at de fysiske rammer ikke altid er tilfredsstillende eller godkendt til beboelse. Derudover er der set forskel i de fysiske rammer mellem dét

som biologiske børn og plejebørn tilbydes. Endeligt er kvaliteten påvirket af, at nogle plejefamilier bor geografisk isoleret.

Kvaliteten af de juridiske forhold for sociale tilbud er bl.a. påvirket af, at der ses en sammenblanding af tilbud oprettet efter serviceloven og almenboligloven. For private tilbud er kvaliteten påvirket af mangler i forhold til vedtægter. Derudover er kvaliteten påvirket af, at der ses uklarheder i om et tilbud er ét eller flere tilbud eller afdelinger.

Derudover kan Socialtilsyn Nord konstatere, at en del tilbud falder udenfor tilsynets opgaveportefølje. Det gælder bl.a. tilbud, hvor borgerne bor med egne lejekontrakter i privat udlejning og hvor plejefamilier bliver konkret godkendt. De tilbud får i stedet tilsyn af beliggenhedskommunen.

De mangler, som Socialtilsyn Nord har fundet, der vedrører de fire fokuspunkter, er for de fleste vedkommende rettet op i dialog og/eller ved brug af vilkår og påbud.

For de tilbud, der falder uden for socialtilsynets opgaveportefølje, ser Socialtilsyn Nord en risiko for, at der udvikles parallelle tilsynssystemer, der kan udhule formålet med tilsynsreformen.

For de tilbud, der falder under Socialtilsyn Nord's opgaveportefølje, er det opfattelsen, at den dialog og de vilkår og påbud, der er givet med afsæt i kvalitetsmodellen, har medført en højere kvalitet i arbejdet på tilbuddene. En kvalitet der bl.a. har betydet en øget grad af gennemsigtig i indsatsen overfor de børn, unge og voksne der bor på tilbuddene samt deres retssikkerhed.

Punkt 15: Svar på henvendelse vedrørende senfølger ved seksuelt misbrug

Bilag 1: Brev til Ministeriet for børn, ligestilling, integration og sociale forhold vedr. senfølger af seksuelt misbrug

Bilag 2: Notat vedr. senfølger af seksuelt misbrug

Bilag 3: Svar på henvendelse vedrørende senfølger ved seksuelt misbrug

Departementschef Jesper Zwisler
Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale
Forhold
Holmens Kanal 22, 1060 København K.

Sekretariatet for rammeaftaler
Boulevarden 13
9000 Aalborg
9931 1574/TGH

Den 31. marts 2015

Vedr. Senfølger af seksuelt misbrug

Kære Jesper Zwisler

Den Administrative Styregruppe i Nordjylland drøftede på mødet den 16. januar 2015 en henvendelse fra Aalborg Kommune vedrørende senfølger af seksuelt misbrug.

Aalborg Kommune har udarbejdet vedlagte notat, der bl.a. udtrykker bekymring for at etableringen af de tre regionale centre har bevirket, at borgere i Nordjylland med senfølger af seksuelt misbrug ikke har lige mulighed for at gøre brug af hjælpetilbuddene.

Notatet blev behandlet på mødet den 16. januar 2015, og drøftelserne i Den Administrative Styregruppe viste, at der kan være tale om en potentielt usynlig målgruppe. Aalborg Kommune estimerer, at målgruppen for kommunens eget vedkommende udgør ca. 100 borgere, hvorfor målgruppen i et bredt nordjysk perspektiv må formodes at antage et større omfang.

Det synes ydermere, at være en forudsætning for borgere med senfølger af seksuelt misbrug, at have behandlingstilbuddet i umiddelbar geografisk nærhed for at være i stand til at mønstre de mentale ressourcer til at anvende dette. Således udtrykkes der samtidigt en bekymring for, at det nærmeste tilbud for nordjyske borgere i målgruppen er beliggende i Århus Kommune.

På denne baggrund anmodes ministeriet om at forholde sig til hvorvidt, der reelt er tale om et landsdækkende tilbud til målgruppen, samt at ministeriet forholder sig til de udtrykte bekymringer omkring målgruppens omfang, karakter og mulighed for adgang til den nødvendige hjælp og behandling. Ministeriet opfordres ydermere til, at overveje en nordjysk satellitfunktion af centeret i Århus eller et selvstændigt center i Nordjylland.

Den Administrative Styregruppe er opmærksom på, at den første statusrapport fra de tre centre er undervejs, og afventer derfor også denne i

forventning om at resultaterne heraf kan udsige noget mere præcist om målgruppen.

Med venlig hilsen

Henrik Aarup-Kristensen

Formand, Den Administrative Styregruppe i Nordjylland

./ Notat senfølger af seksuelt misbrug

Notat

Senfølger af seksuelt misbrug

Ifølge Socialstyrelsen defineres overgreb som situationer og episoder, hvor

- En voksen udnytter barnets tillid
- Det seksuelle overgreb krænker barnets integritet
- Barnet ikke kan forstå eller misforstår – eller som barnet ikke er modent til at give samtykke til,
- Det seksuelle overgreb er et udtryk for den voksnes behov og på den voksnes betingelser
- Andre børn og unge udsætter barnet for seksuelt grænseoverskridende adfærd.
- Der begås en handling, der overskrider samfundets lovgivning og almindelig moral

Det er vanskeligt at opgøre det præcise antal borgere, der er udsat for seksuelle overgreb, idet en del overgreb formentligt aldrig bliver opdaget eller den krænkede vælger at tie med overgrebene. På baggrund af tidligere internationale undersøgelser anslås det imidlertid, at 7,9 % af mænd og 19,7 % af kvinder har været udsat for seksuelt overgreb inden det 18. år.

Mellem 60-80 % af disse borgere vil opleve senfølger i deres voksenliv, Der er således tale om en meget stor andel af befolkningen, der rammes af overgreb og senfølger heraf.

Undersøgelser indikerer desuden, at borgere med senfølger af seksuelt misbrug kan være kendetegnet ved følgende problemstillinger i voksenlivet:

- Posttraumatisk stress-syndrom
- Depression
- Angst
- Seksuel risikoadfærd, forstyrrelser og gentagelse af overgreb
- Borderline
- Spiseforstyrrelser

Der er således en række problemstillinger, som kan betegnes som senfølger af overgreb i barndommen – men der er ikke tale om en bestemt diagnose eller symptomer. Det er dermed heller ikke muligt at betegne borgere med senfølger som en homogen gruppe med samme problematikker.

Derimod er det dokumenteret, at ovenstående problematikker/diagnoser er hyppigere forekommende hos borgere, der har oplevet et overgreb i barndommen, hvorfor overgreb i betydelig grad kan medføre en række problematikker – herunder øget risiko for marginalisering (eksempelvis misbrug, psykiske problemer eller risiko-adfærd).

Socialstyrelsen har på baggrund af data fra 2008-2011 vedr. borgere, der har fået hjælp i form af psykolog-ordning (11-12 timers gratis psykolog-hjælp) fundet, at kvinderne er klart overrepræsenteret i relation til at modtage hjælp. Således er 80 procent af borgerne, der har modtaget psykolog hjælp kvinder. Endvidere finder Socialstyrelsen, at gennemsnitlig er borgere med senfølger 37 år, inden de opsøger hjælp.

Hjælpeforanstaltninger til borgere med senfølger

Forud for etablering af regionale centre med speciale i borgere med senfølger i 2012-2013, udgjorde hjælpen til borgere med senfølger følgende tilbud:

- 12 frivillige tilbud/centre som i forskelligt omfang tilbyder vejledning, råd, gruppeforløb mv.
- Psykolog-ordning: Privatpraktiserende læger kan henvise til psykolog i maksimalt 11 timer

Notat

- Behandling hos psykolog/psykoterapeut omfattet af egenbetaling fra borgeren (eventuelt med økonomisk støtte bevilliget fra kommunen)

I forbindelse med satspuljen 2012 blev der afsat 67 millioner til etablering af tre regionale centre for seksuelt misbrugte borgere. Centrene skal sikre, at borgere med senfølger af seksuelt misbrug modtager professionel behandling og støtte, samt en frivillig del.

De tre regionale centre er placeret i København (CSM- Øst), Odense (CSM-Fyn) og Aarhus (CSM Midt-nord). På den baggrund skal der primo 2015 tages stilling til hvorvidt finansieringen af de regionale centre skal fortsættes og gøres permanent. Stillingtagen vil blandt andet tage udgangspunkt i evalueringer gennemført af Videnscenter for Psykotraumatologi og Socialstyrelsen. Herunder skal en af evalueringerne fokusere på centrenes mulighed for at sikre en hjælp, der er geografisk dækkende for hele landet.

Tilbud til borgere i Nordjylland

Geografisk skal borgere bosat i Region Nordjylland dermed modtage hjælp i det regionale center i Aarhus – CSM Midt-Nord. Centret er en selvejende institution med bestyrelse og i tillæg til den professionelle behandlingssektion i Aarhus er der ligeledes Christine-Centret (frivillig del). Centret blev etableret pr 1.6.2013 og bevillingen udløber pr. 31.12 2015.

I forbindelse med evalueringen af de tre regionale centre, der forventeligt er tilgængelige i 2015, vil det være muligt at opgøre antallet af borgere fra Region Nordjylland, der er i målgruppen.

CSM Midt-Nord har tre spor i deres tilbud: Behandlingssektionen tilbyder individuel- og gruppeterapi. I tillæg hertil er der mulighed for at yde telefonisk rådgivning. Frivilligsektionen råder over en cafe/værested med mulighed for sociale arrangementer. I sektionen tilbydes også personlig og telefonisk rådgivning. Slutteligt er tilknyttet socialrådgiverfunktion med mulighed for personlig og telefonisk rådgivning.

CSM Midt-Nord råder således over en række tilbud, der understøtter såvel en professionel og frivillig hjælp til borgere med senfølger.

Imidlertid betyder placeringen, at det kan være vanskeligt for borgere fra Region Nordjylland at benytte tilbuddet. Borgere med senfølger vil typisk opleve det som vanskeligt at opsøge hjælpen, hvorfor tilgængeligheden i hjælpetilbuddene bliver yderst betydningsfuldt. Endvidere har borgere med senfølger ofte en række svære problematikker/diagnoser, der såfremt de ikke behandles kan medføre en forringet livskvalitet for borgerne. En problematik som angst kan eksempelvis betyde, at en relativ lang transporttid kan blive en barriere for at opsøge hjælp. En afledt effekt kan dermed blive, at borgere med senfølger ikke tilbydes og opsøger den nødvendige hjælp.

På den baggrund forekommer det problematisk, at formålet med de regionale centre var at sikre alle borgere med senfølger et tilbud, hvorefter placeringen og antallet af centre betyder, at borgere i blandt andet yderområder reelt ikke kan benytte tilbuddene.

Problematikken kan imødekommes ved, at der oprettes en satellit-funktion af CSM centret i Aarhus eller en et selvstændigt center i Nordjylland.

Dato: 27. april 2015

Henrik Aarup-Kristensen
Formand, Den Administrative Styregruppe i Nordjylland
Sekretariatet for rammeaftaler
Boulevarden 13
9000 Aalborg

Sagsnr. 2015-3266

Svar på henvendelse vedrørende senfølger af seksuelt misbrug

Kære Henrik Aarup-Kristensen

Tak for din henvendelse vedrørende de regionale centre for seksuelt misbrugte.

I brevet beder du Ministeriet for Børn, Integration og Sociale Forhold om at forholde sig til, hvorvidt ordningen med de tre regionale centre reelt er et landsdækkende tilbud. Endvidere bedes ministeriet forholde sig til de i det fremsendte brev udtrykte bekymringer omkring målgruppens omfang, karakter og mulighed for adgang til den nødvendige hjælp og behandling. Endeligt opfordres ministeriet til at overveje en nordjysk satellitfunktion af CSM-MidtNord eller et selvstændigt center i Nordjylland.

Det er kommunerne, der efter serviceloven har det primære ansvar for den sociale indsats over for målgruppen af voksne med senfølger efter seksuelle overgreb. Satspuljeinitiativet fra satspuljeaftalen for 2012 om at oprette tre regionale centre til senfølger af seksuelt misbrug er således en supplerende styrkelse af indsatsen. Ved en geografisk fordeling af centrene i landet er formålet med initiativet at skabe en landsdækkende behandlings- og rådgivningsindsats til voksne med senfølger af seksuelle overgreb. For så vidt angår muligheden for at oprette en satellitfunktion uden for centret, er det, såfremt dette sker inden for den eksisterende finansielle ramme, muligt for de regionale centre at oprette en satellit.

Jeg har dog forståelse for den bekymring, der rejses i brevet om, at det kan være vanskeligt for borgere bosat i Region Nordjylland at benytte centret i CSM Aarhus. Med satspuljeaftalen for 2012 blev det dog også besluttet at videreføre den psykologordning, som giver mulighed for 11 timers gratis psykologbehandling til mennesker med senfølger efter seksuelle overgreb i barndommen. Denne ordning giver således mulighed for at modtage hjælp mere lokalt. Desuden eksisterer der mulighed for målgruppen for at modtage tilskud til psykologbehandling efter sundhedsloven.

Som I er bekendt med, er der er ved at blive gennemført en evaluering af den eksisterende struktur af de regionale senfølgecentre. Evalueringen er endnu ikke offentliggjort, men forventes at være færdig i foråret 2015. Satspuljepartierne skal til efteråret drøfte evalueringens resultater, hvor også centrenes geografiske dækning vil kunne drøftes.

Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold vil orientere jer, når evalueringen af senfølgecentre bliver offentliggjort

Med venlig hilsen

Jesper Zwisler

Departementschef, Ministeriet for Børn, Ligestilling, Integration og Sociale Forhold